ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 8ης Ιουλίου 2008 *

Στην υπόθεση Τ-53/03,

BPB plc, με έδρα το Slough (Ηνωμένο Βασίλειο), εκπροσωπούμενη από τους T. Sharpe, QC, και A. Nourry, solicitor,

προσφεύγουσα-ενάγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον F. Castillo de la Torre, επικουρούμενο από τους J. Flynn, QC, και C. Kilroy, barrister,

καθής-εναγομένης,

με αντικείμενο αίτημα περί μερικής ακυρώσεως της αποφάσεως 2005/471/ΕΚ της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 2002, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 81 [ΕΚ] έναντι των επιχειρήσεων BPB PLC, Gebrüder Knauf Westdeutsche Gipswerke KG, Société Lafarge SA και Gyproc Benelux NV (Υπόθεση COMP/E-1/37.152 — Γυψοσανίδες) (ΕΕ 2005, L 166, σ. 8), ή, επικουρικώς, αίτημα περί ακυρώσεως ή μειώσεως του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα-ενάγουσα προστίμου,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Jaeger, Πρόεδρο, V. Tiili και O. Czúcz, δικαστές,

γραμματέας: K. Pocheć, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 24ης Ιανουαρίου 2007,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

1 Η BPB plc παράγει και εμπορεύεται οικοδομικά υλικά με βάση τον γύψο.

2 Κατόπιν ορισμένων πληροφοριών των οποίων έλαβε γνώση, η Επιτροπή διενήργησε στις 25 Νοεμβρίου 1998 αιφνιδιαστικούς ελέγχους σε οκτώ επιχειρήσεις δραστηριο-

ποιούμενες στον τομέα των γυψοσανίδων, μεταξύ των οποίων και η προσφεύγουσα-ενάγουσα (στο εξής: προσφεύγουσα). Την 1η Ιουλίου 1999 συνέχισε τις έρευνές της σε δύο άλλες επιχειρήσεις.

3 Εν συνεχεία, η Επιτροπή απηύθυνε στις διάφορες οικείες επιχειρήσεις αιτήσεις παροχής πληροφοριών δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων [81 ΕΚ] και [82 ΕΚ] (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25). Στην προσφεύγουσα απέστειλε τέσσερις από τις αιτήσεις αυτές. Η BPB απάντησε στις αιτήσεις αυτές στις 17 Μαρτίου 1999, 28 Οκτωβρίου 1999, 18 Μαΐου 2000 και 6 Σεπτεμβρίου 2002.

4 Στις 18 Απριλίου 2001, η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία στην υπό κρίση υπόθεση και εξέδωσε ανακοίνωση των αιτιάσεων εις βάρος της προσφεύγουσας και των επιχειρήσεων Gebrüder Knauf Westdeutsche Gipswerke KG (στο εξής: Knauf), Société Lafarge SA (στο εξής: Lafarge), Etex SA και Gyproc Μπενελούξ NV (στο εξής: Gyproc). Οι οικείες επιχειρήσεις υπέβαλαν τις γραπτές παρατηρήσεις τους και απέκτησαν πρόσβαση στον φάκελο της Επιτροπής σχετικά με την έρευνα μέσω αντιγράφου του φακέλου σε CD-ROM, το οποίο τους απεστάλη στις 17 Μαΐου 2001.

5 Η προσφεύγουσα απάντησε στην ανακοίνωση των αιτιάσεων στις 8 Ιουλίου 2001.

6 Στις 27 Νοεμβρίου 2002 η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 2005/471/ΕΚ, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 81 [ΕΚ] έναντι των επιχειρήσεων BPB, Knauf, Lafarge και Gyproc (Υπόθεση COMP/E-1/37.152 — Γυψοσανίδες) (ΕΕ 2005, L 166, σ. 8, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση).

7 Το διατακτικό της προσβαλλομένης αποφάσεως έχει ως εξής:

«*Άρθρο 1*

Η επιχείρηση BPB […], ο όμιλος Knauf, [η] Lafarge […] και η […] Gyproc […] έχουν διαπράξει παράβαση του άρθρου 81 παράγραφος 1 [ΕΚ], συμμετέχοντας σε ένα σύνολο συμπράξεων και εναρμονισμένων πρακτικών στον τομέα των γυψοσανίδων.

Η εν λόγω παράβαση είχε την ακόλουθη διάρκεια:

α) BPB […]: από τις 31 Μαρτίου 1992, το αργότερο, έως τις 25 Νοεμβρίου 1998

β) [ο όμιλος] Knauf: από τις 31 Μαρτίου 1992, το αργότερο, έως τις 25 Νοεμβρίου 1998

γ) […] Lafarge […]: από τις 31 Αυγούστου 1992, το αργότερο, έως τις 25 Νοεμβρίου 1998

δ) Gyproc […]: από τις 6 Ιουνίου 1996, το αργότερο, έως τις 25 Νοεμβρίου 1998

[…]

Άρθρο 3

Για την παράβαση που αναφέρεται στο άρθρο 1, τα ακόλουθα πρόστιμα επιβάλλονται στις ακόλουθες επιχειρήσεις:

α) BPB […]:138,6 εκατ. ευρώ

β) […] Knauf […]: 85,8 εκατ. ευρώ

γ) […] Lafarge […]: 249,6 εκατ. ευρώ

δ) Gyproc […]: 4,32 εκατ. ευρώ

[…]»

8 Η Επιτροπή εκτιμά, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις συμμετείχαν σε ενιαία και διαρκή παράβαση που εκδηλώθηκε με τις ακόλουθες συμπεριφορές, που συνιστούσαν συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές:

— οι εκπρόσωποι της BPB και της Knauf συναντήθηκαν στο Λονδίνο (Ηνωμένο Βασίλειο) το 1992 και εξέφρασαν την κοινή τους βούληση να σταθεροποιήσουν τις αγορές γυψοσανίδων στη Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γαλλία και στην Μπενελούξ

— οι εκπρόσωποι της BPB και της Knauf δημιούργησαν, από το 1992, συστήματα ανταλλαγής πληροφοριών, στα οποία προσχώρησε η Lafarge και εν συνεχεία η Gyproc και τα οποία αφορούσαν τους όγκους των πωλήσεών τους στις αγορές της Γερμανίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γαλλίας και της Μπενελούξ

— οι εκπρόσωποι της BPB, της Knauf και της Lafarge είχαν επανειλημμένα ανταλλάξει πληροφορίες πριν από τις αυξήσεις τιμών στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου

— αντιμετωπίζοντας ιδιαίτερες εξελίξεις στη γερμανική αγορά, οι εκπρόσωποι της BPB, της Knauf, της Lafarge και της Gyproc συναντήθηκαν στις Βερσαλλίες (Γαλλία) το 1996, στις Βρυξέλλες (Βέλγιο) το 1997 και στη Χάγη (Κάτω Χώρες) το 1998, προκειμένου να μοιραστούν ή τουλάχιστον να σταθεροποιήσουν τη γερμανική αγορά

— οι εκπρόσωποι της BPB, της Knauf, της Lafarge και της Gyproc αντάλλαξαν επανειλημμένα πληροφορίες μεταξύ τους και συνεννοήθηκαν όσον αφορά την εφαρμογή αυξήσεων των τιμών στη γερμανική αγορά μεταξύ του 1996 και του 1998.

9 Για τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου, η Επιτροπή εφάρμοσε τη μεθοδολογία η οποία εκτίθεται στις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού αριθ. 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ (ΕΕ 1998, C 9, σ. 3, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές).

10 Για τον προσδιορισμό του αρχικού ποσού των προστίμων, που καθορίζεται σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα της παραβάσεως, η Επιτροπή καταρχάς θεώρησε ότι οι οικείες επιχειρήσεις είχαν διαπράξει παράβαση ως εκ της φύσεώς της πολύ σοβαρή,

δεδομένου ότι οι επίμαχες πρακτικές είχαν ως σκοπό να θέσουν τέλος στον πόλεμο τιμών και να σταθεροποιήσουν την αγορά μέσω της ανταλλαγής εμπιστευτικών πληροφοριών. Η Επιτροπή εκτίμησε, επιπλέον, ότι οι επίμαχες πρακτικές είχαν αντίκτυπο στην αγορά, καθόσον οι οικείες επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν το σύνολο σχεδόν της προσφοράς γυψοσανίδων και οι διάφορες εκδηλώσεις της σύμπραξης υλοποιήθηκαν σε αγορά υψηλής συγκεντρώσεως και ολιγοπωλιακή. Όσον αφορά την έκταση της οικείας γεωγραφικής αγοράς, η Επιτροπή εκτίμησε ότι η σύμπραξη είχε καλύψει τις τέσσερις κυριότερες αγορές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ήτοι τη Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γαλλία και την Μπενελούξ.

11 Εκτιμώντας εν συνεχεία ότι μεταξύ των οικείων επιχειρήσεων υφίστατο σημαντική ανισότητα, η Επιτροπή τις αντιμετώπισε διαφορετικά, βασιζόμενη προς τούτο στον κύκλο εργασιών που προκύπτει από την πώληση του επίμαχου προϊόντος στις οικείες αγορές κατά τη διάρκεια του τελευταίου πλήρους έτους της παραβάσεως. Σε αυτήν τη βάση, το αρχικό ποσό των προστίμων καθορίστηκε σε 80 εκατομμύρια ευρώ για την BPB, 52 εκατομμύρια ευρώ για την Knauf και τη Lafarge και 8 εκατομμύρια ευρώ για την Gyproc.

12 Για να εξασφαλιστεί ο επαρκώς αποτρεπτικός χαρακτήρας του προστίμου, λαμβανομένου υπόψη του μεγέθους και των συνολικών πόρων των επιχειρήσεων, το αρχικό ποσό του επιβληθέντος στη Lafarge προστίμου προσαυξήθηκε κατά 100 % και ανήλθε σε 104 εκατομμύρια ευρώ.

13 Κατόπιν, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η διάρκεια της παραβάσεως, το αρχικό ποσό προσαυξήθηκε κατά 65 % για την BPB και την Knauf, κατά 60 % για τη Lafarge και κατά 20 % για την Gyproc, δεδομένου ότι η Επιτροπή χαρακτήρισε την παράβαση ως μεγάλης διάρκειας στην περίπτωση της Knauf, της Lafarge και της BPB και ως μέσης διάρκειας στην περίπτωση της Gyproc.

14 Όσον αφορά τις επιβαρυντικές περιστάσεις, το βασικό ποσό των επιβληθέντων στην BPB και στην Lafarge προστίμων προσαυξήθηκε κατά 50 % λόγω υποτροπής.

15 Εν συνεχεία, η Επιτροπή μείωσε κατά 25 % το επιβληθέν στην Gyproc πρόστιμο λόγω ελαφρυντικών περιστάσεων, διότι ήταν αποσταθεροποιητικό στοιχείο που συνέβαλε στον περιορισμό των αποτελεσμάτων της σύμπραξης στη γερμανική αγορά και ήταν απούσα από την αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου.

16 Τέλος, η Επιτροπή μείωσε το ύψος των προστίμων κατά 30 % για την BPB και κατά 40 % για την Gyproc, κατ' εφαρμογήν του τμήματος Δ, παράγραφος 2, της ανακοινώσεως της Επιτροπής σχετικά με τη μη επιβολή ή τη μείωση των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων (ΕΕ 1996, C 207, σ. 4, στο εξής: ανακοίνωση περί της συνεργασίας). Ως εκ τούτου, το τελικό ποσό των επιβληθέντων προστίμων ανερχόταν σε 138,6 εκατομμύρια ευρώ για την BPB, 85,8 εκατομμύρια ευρώ για την Knauf, 249,6 εκατομμύρια ευρώ για τη Lafarge και 4,32 εκατομμύρια ευρώ για την Gyproc.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

17 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 14 Φεβρουαρίου 2003, η προσφεύγουσα άσκησε την υπό κρίση προσφυγή-αγωγή (στο εξής: προσφυγή).

18 Η σύνθεση των τμημάτων του Πρωτοδικείου μεταβλήθηκε με το νέο δικαστικό έτος και ο εισηγητής δικαστής τοποθετήθηκε στο τρίτο τμήμα, στο οποίο και ανατέθηκε, ως εκ τούτου, η υπό κρίση υπόθεση.

19 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τρίτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και, στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας που προβλέπονται στο άρθρο 64 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, κάλεσε τους διαδίκους να καταθέσουν ορισμένα έγγραφα και τους υπέβαλε γραπτώς ερωτήσεις στις οποίες απάντησαν εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

20 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 24ης Ιανουαρίου 2007.

21 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το Πρωτοδικείο ζήτησε από την προσφεύγουσα να εξειδικεύσει την αίτησή της περί εμπιστευτικής μεταχειρίσεως πριν από τις 7 Φεβρουαρίου 2007. Χορηγήθηκε επίσης προθεσμία στην Επιτροπή για τις ενδεχόμενες παρατηρήσεις της επί της απαντήσεως της προσφεύγουσας όσον αφορά τις πληροφορίες εμπιστευτικού χαρακτήρα.

22 Η προφορική διαδικασία περατώθηκε στις 27 Μαρτίου 2007.

23 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει τα άρθρα 1 και 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως καθόσον την αφορούν

— επικουρικώς, να ακυρώσει το άρθρο 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως καθόσον την αφορά, ή, επικουρικότερον, να μειώσει δεόντως το πρόστιμο που της επέβαλε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση

— αν προβεί σε ακύρωση του άρθρου 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως ή σε μείωση του προστίμου, να διατάξει την επιστροφή του ποσού που κατέβαλε, εντόκως με επιτόκιο που θα καθορίσει το Πρωτοδικείο σύμφωνα με τις ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

24 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

1. *Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας*

Επιχειρήματα των διαδίκων

25 Η προσφεύγουσα εκτιμά ότι η Επιτροπή προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας και τη γενική αρχή της ισότητας των όπλων, καθόσον στηρίχθηκε σε αποδεικτικά στοιχεία τα οποία δεν της γνωστοποίησε.

26 Πρώτον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή δεν της παρέσχε πρόσβαση στα στοιχεία που δόθηκαν από ανώνυμο πληροφοριοδότη. Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή χρησιμοποίησε τα στοιχεία αυτά στις 19 Νοεμβρίου 1998 προκειμένου να επιτύχει την έκδοση εντάλματος έρευνας από δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου. Η προσφεύγουσα εκτιμά επίσης ότι από την ένορκη βεβαίωση που υποβλήθηκε συνημμένως στην αίτηση εκδόσεως εντάλματος έρευνας ότι η Επιτροπή θεωρούσε τα εν λόγω στοιχεία πειστικά. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η πεποίθηση της Επιτροπής περί υπάρξεως πολυσχιδούς συμπράξεως επηρέασε την εκ μέρους της ερμηνεία όλων των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων.

27 Δεύτερον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή έπρεπε να έχει παράσχει πρόσβαση στις απαντήσεις των λοιπών αποδεκτών της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Στην προσβαλλόμενη απόφαση η Επιτροπή στηρίχθηκε επανειλημμένως στις απαντήσεις αυτές για την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και τη διεξαγωγή των αποδείξεων.

28 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η υποχρέωση σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας δεν της επιβάλλει να αποκαλύψει ολόκληρο τον φάκελό της στις οικείες επιχειρήσεις και να διακυβεύσει έτσι τον τυχόν εμπιστευτικό χαρακτήρα των στοιχείων του φακέλου.

Ουδεμία υποχρέωση φέρει να κοινολογήσει στον αποδέκτη ανακοινώσεως αιτιάσεων τα επιβαρυντικά έγγραφα επί των οποίων δεν προτίθεται να στηριχθεί. Εν προκειμένω, η Επιτροπή διατύπωσε τα συμπεράσματά της μόνο βάσει των αποδεικτικών στοιχείων που διέθετε και τα οποία περιγράφονταν στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και στην προσβαλλόμενη απόφαση.

29 Η Επιτροπή αμφισβητεί ότι τα δικαιώματα άμυνας της προσφεύγουσας παραβιάστηκαν λόγω του ότι αυτή δεν έλαβε γνώση των απαντήσεων των λοιπών αποδεκτών της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι αν ανακαλύψει, μετά την έκδοση της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, νέα στοιχεία τα οποία προτίθεται να χρησιμοποιήσει και ως προς τα οποία οι επιχειρήσεις δεν είχαν την ευκαιρία να γνωστοποιήσουν τις απόψεις τους, οφείλει να αποστείλει συμπληρωματική ανακοίνωση των αιτιάσεων ή επιστολή με την οποία καλεί τις οικείες επιχειρήσεις να διατυπώσουν συμπληρωματικές παρατηρήσεις επί των νέων αυτών αποδεικτικών στοιχείων. Αν δεν προέβαινε στην αποστολή αυτή, δεν θα μπορούσε να επικαλεστεί τα στοιχεία αυτά εναντίον των αποδεκτών της αρχικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων.

30 Εν προκειμένω, όλα τα παραδείγματα που παρέσχε η προσφεύγουσα αφορούσαν ισχυρισμούς που περιλαμβάνονταν στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, οι οποίοι κατά συνέπεια αναγνωρίστηκαν ή αμφισβητήθηκαν και ως προς τους οποίους η προσφεύγουσα ήταν σε θέση να γνωστοποιήσει τις απόψεις της. Καμία από τις δηλώσεις αυτές δεν περιέχει νέες αιτιάσεις ή νέα πραγματικά στοιχεία επί των οποίων στηρίχθηκε η Επιτροπή για να διατυπώσει τα συμπεράσματά της.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

31 Πρέπει καταρχάς να υπομνησθεί ότι σκοπός της προσβάσεως στον φάκελο στις υποθέσεις ανταγωνισμού είναι ιδίως να παράσχει στους αποδέκτες της ανακοινώσεως των αιτιάσεων τη δυνατότητα να λάβουν γνώση των αποδεικτικών στοιχείων που

περιλαμβάνονται στον φάκελο της Επιτροπής, προκειμένου να μπορέσουν να εκφράσουν λυσιτελώς την άποψή τους επί των συμπερασμάτων στα οποία κατέληξε η Επιτροπή στην ανακοίνωση αιτιάσεων βάσει των στοιχείων αυτών. Η πρόσβαση στον φάκελο περιλαμβάνεται έτσι μεταξύ των διαδικαστικών εγγυήσεων που αποσκοπούν στην προστασία των δικαιωμάτων άμυνας και στη διασφάλιση, ειδικότερα, της αποτελεσματικής ασκήσεως του δικαιώματος ακροάσεως (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, Τ-191/98, Τ-212/98 έως Τ-214/98, Atlantic Container Line κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-3275, σκέψη 334 και την παρατιθέμενη νομολογία).

32 Όσον αφορά τα επιβαρυντικά στοιχεία, η υποχρέωση προσβάσεως στον φάκελο αφορά μόνον τα στοιχεία που ελήφθησαν τελικώς υπόψη στην απόφαση και όχι όλες τις αιτιάσεις που η Επιτροπή διατύπωσε ενδεχομένως σε κάποιο από τα στάδια της διοικητικής διαδικασίας (απόφαση Atlantic Container Line κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 31 ανωτέρω, σκέψη 337). Ειδικότερα, ένα έγγραφο δεν μπορεί να θεωρηθεί επιβαρυντικό έναντι ενός προσφεύγοντος παρά μόνον αν η Επιτροπή το χρησιμοποίησε προς στήριξη της διαπιστώσεως μιας παραβάσεως στην οποία μετέσχε ο προσφεύγων (απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Μαρτίου 2000, Τ-25/95, Τ-26/95, Τ-30/95 έως Τ-32/95, Τ-34/95 έως Τ-39/95, Τ-42/95 έως Τ-46/95, Τ-48/95, Τ-50/95 έως Τ-65/95, Τ-68/95 έως Τ-71/95, Τ-87/95, Τ-88/95, Τ-103/95 και Τ-104/95, Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-491, στο εξής: απόφαση «Τσιμέντο», σκέψη 284).

33 Επιπλέον, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να απαιτήσει, κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο, την πρόσβαση στα έγγραφα ή στα στοιχεία που δεν της έχουν γνωστοποιηθεί χωρίς να διευκρινίζει τους λόγους για τους οποίους τα επιβαρυντικά στοιχεία που έλαβε υπόψη η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση καθορίστηκαν από αυτά τα έγγραφα και τα στοιχεία. Ειδικότερα, κατά τη νομολογία, μια γενικής φύσεως επιχειρηματολογία δεν μπορεί να αποδείξει την ύπαρξη προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας, η οποία πρέπει να εξετάζεται με βάση τις ειδικές περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης περιπτώσεως (απόφαση Atlantic Container Line κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 31 ανωτέρω, σκέψεις 353 και 354).

34 Εν προκειμένω, όσον αφορά τις πληροφορίες που παρέσχε ο ανώνυμος πληροφοριοδότης, δεν αμφισβητείται από την Επιτροπή ότι οι πληροφορίες αυτές αποτέλεσαν το

έναυσμα για τις έρευνες. Πάντως, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή δεν τις υιοθέτησε ως είχαν και οι αιτιάσεις που διατύπωσε τεκμηριώθηκαν με άλλα αποδεικτικά στοιχεία.

35 Ομοίως, η προσφεύγουσα δεν ανέφερε καμία αιτίαση διατυπωθείσα στην ανακοίνωση των αιτιάσεων ή στην προσβαλλόμενη απόφαση η οποία να στηρίζεται αποκλειστικά σε στοιχεία που παρέσχε ο ανώνυμος πληροφοριοδότης, στα οποία δεν είχε πρόσβαση.

36 Επιπλέον, έστω και αν η Επιτροπή έχει την υποχρέωση να παράσχει στις επιχειρήσεις που εμπλέκονται σε διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ τη δυνατότητα να έχουν πρόσβαση στο σύνολο των επιβαρυντικών ή απαλλακτικών εγγράφων που συνέλεξε κατά τη διάρκεια της έρευνας, η υποχρέωση αυτή δεν αφορά τα επιχειρηματικά απόρρητα άλλων επιχειρήσεων, τα εσωτερικά έγγραφα της Επιτροπής και άλλες εμπιστευτικές πληροφορίες (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιανουαρίου 2004, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-123, σκέψη 68, και απόφαση Atlantic Container Line κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 31 ανωτέρω, σκέψη 335). Έτσι, όπως προβάλλει η Επιτροπή, στην περίπτωση των πληροφοριών που παρέχονται εντελώς οικειοθελώς, με αίτηση όμως εμπιστευτικής μεταχειρίσεως προκειμένου να προστατευθεί η ανωνυμία του πληροφοριοδότη, το κοινοτικό όργανο που δέχεται να λάβει τις πληροφορίες αυτές υποχρεούται να τηρήσει τον εν λόγω όρο (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Νοεμβρίου 1985, 145/83, Adams κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 3539, σκέψη 34). Ειδικότερα, η δυνατότητα της Επιτροπής να διασφαλίζει την ανωνυμία ορισμένων πηγών πληροφορήσεώς της έχει κεφαλαιώδη σημασία από την άποψη της αποτελεσματικής προλήψεως και εξαλείψεως απαγορευομένων πρακτικών αντιθέτων προς τον ανταγωνισμό (απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Οκτωβρίου 2002, C-94/00, Roquette Frères, Συλλογή 2002, σ. I-9011, σκέψη 64).

37 Συνεπώς, μια διαδικασία που έχει κινηθεί βάσει πληροφοριών των οποίων η πηγή δεν αποκαλύπτεται είναι κανονική, εφόσον το οικείο πρόσωπο δεν εμποδίζεται να γνωστοποιήσει την άποψή του για το υποστατό ή τη σημασία των πραγματικών περιστατικών, για τα κοινοποιηθέντα έγγραφα ή ακόμη και για τα συμπεράσματα που η Επιτροπή συνάγει από αυτά (απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Φεβρουαρίου 1979, 85/76, Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 215, σκέψη 14).

38 Λαμβανομένης υπόψη της υποχρεώσεως διασφαλίσεως του εμπιστευτικού χαρακτήρα των πληροφοριών και του γεγονότος ότι η προσφεύγουσα δεν ανέφερε καμία αιτίαση διατυπωθείσα στην ανακοίνωση των αιτιάσεων ή στην προσβαλλόμενη απόφαση η οποία να στηρίζεται σε στοιχεία στα οποία δεν είχε πρόσβαση, δεν μπορεί να προσάψει στην Επιτροπή παραβίαση των δικαιωμάτων άμυνας και της γενικής αρχής της ισότητας των όπλων για τον λόγο ότι η Επιτροπή δεν της παρέσχε πρόσβαση στα στοιχεία που έδωσε ο ανώνυμος πληροφοριοδότης.

39 Όσον αφορά την πρόσβαση στις απαντήσεις των λοιπών αποδεκτών της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, δεν αμφισβητείται ότι η προσφεύγουσα δεν είχε πρόσβαση σε αυτές κατά τη διοικητική διαδικασία.

40 Όσον αφορά, πρώτον, τη μη γνωστοποίηση των φερόμενων επιβαρυντικών στοιχείων που δεν περιλαμβάνονται στον φάκελο έρευνας της υποθέσεως, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας αποτελεί θεμελιώδη αρχή του κοινοτικού δικαίου και πρέπει να τηρείται σε κάθε περίπτωση, ιδίως στις διαδικασίες που μπορούν να οδηγήσουν στην επιβολή κυρώσεων, έστω και αν πρόκειται για διοικητικές διαδικασίες. Ο σεβασμός αυτός επιβάλλει να παρέχεται στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων η δυνατότητα, ήδη από το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας, να καταστήσουν λυσιτελώς γνωστή την άποψή τους ως προς το υποστατό και την κρισιμότητα των πραγματικών περιστατικών, των αιτιάσεων και των συνθηκών που επικαλείται η Επιτροπή (απόφαση Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, σκέψη 37 ανωτέρω, σκέψη 11, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992, Τ-11/89, Shell κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-757, σκέψη 39).

41 Εν συνεχεία, πρέπει να υπομνησθεί ότι, αν η Επιτροπή σκοπεύει να στηριχθεί σε ένα χωρίο απαντήσεως σε ανακοίνωση των αιτιάσεων ή σε έγγραφο συνημμένο σε μια τέτοια απάντηση για να αποδείξει την ύπαρξη παραβάσεως στο πλαίσιο διαδικασίας εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, πρέπει να δοθεί η δυνατότητα στις λοιπές εμπλεκομένες στη διαδικασία επιχειρήσεις να εκφράσουν την άποψή τους επ' αυτού του αποδεικτικού στοιχείου. Υπό τις συνθήκες αυτές, το εν λόγω χωρίο μιας

απαντήσεως στην ανακοίνωση των αιτιάσεων ή το συνημμένο στην απάντηση αυτή έγγραφο αποτελεί πράγματι επιβαρυντικό στοιχείο κατά των διαφόρων επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην παράβαση (βλ. αποφάσεις του Πρωτοδικείου «Τσιμέντο», σκέψη 32 ανωτέρω, σκέψη 386, και της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, Τ-314/01, Avebe κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3085, σκέψη 50 και την παρατιθέμενη νομολογία).

42 Ειδικότερα, ένα έγγραφο δεν μπορεί να θεωρηθεί επιβαρυντικό παρά μόνον εφόσον η Επιτροπή το χρησιμοποιεί για να στηρίξει τη διαπίστωση μιας παραβάσεως της επιχειρήσεως αυτής. Προκειμένου να αποδειχθεί η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της επιχειρήσεως, δεν αρκεί αυτή να αποδείξει ότι δεν μπόρεσε να εκφράσει την άποψή της κατά τη διοικητική διαδικασία επί εγγράφου που χρησιμοποιήθηκε σε οποιοδήποτε σημείο της προσβαλλομένης αποφάσεως. Πρέπει να αποδείξει ότι η Επιτροπή χρησιμοποίησε το έγγραφο αυτό, στην προσβαλλόμενη απόφαση, ως αποδεικτικό στοιχείο για να διαπιστώσει παράβαση της επιχειρήσεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, Τ-44/02 ΟΡ, Τ-54/02 ΟΡ, Τ-56/02 ΟΡ, Τ-60/02 ΟΡ και Τ-61/02 ΟΡ, Dresdner Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3567, σκέψη 158).

43 Δεδομένου ότι έγγραφα τα οποία δεν γνωστοποιήθηκαν στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις κατά τη διοικητική διαδικασία δεν αποτελούν αντιτάξιμα αποδεικτικά στοιχεία, πρέπει, αν αποδειχθεί ότι στην απόφαση η Επιτροπή στηρίχθηκε σε έγγραφα τα οποία δεν υπήρχαν στον φάκελο έρευνας της υποθέσεως και δεν γνωστοποιήθηκαν στους προσφεύγοντες, τα εν λόγω έγγραφα να μη γίνουν δεκτά ως αποδεικτικά στοιχεία (απόφαση «Τσιμέντο», σκέψη 32 ανωτέρω, σκέψη 382).

44 Αν υπάρχουν άλλες έγγραφες αποδείξεις των οποίων οι οικείες επιχειρήσεις έλαβαν γνώση κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας και επί των οποίων μπορούν να στηριχθούν ειδικά τα συμπεράσματα της Επιτροπής, η απάλειψη, ως αποδεικτικού στοιχείου, του μη γνωστοποιηθέντος ενοχοποιητικού εγγράφου δεν αναιρεί το βάσιμο των αιτιάσεων που διατυπώνονται με την αμφισβητούμενη απόφαση (απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 36 ανωτέρω, σκέψη 72).

45 Συνεπώς, στην οικεία επιχείρηση εναπόκειται να αποδείξει ότι το αποτέλεσμα στο οποίο κατέληξε η Επιτροπή με την απόφασή της θα ήταν διαφορετικό αν δεν λαμβανόταν υπόψη, ως επιβαρυντικό αποδεικτικό στοιχείο, ένα μη γνωστοποιηθέν έγγραφο επί του οποίου στήριξε η Επιτροπή τις κατηγορίες της κατά της επιχειρήσεως αυτής (απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 36 ανωτέρω, σκέψη 73).

46 Εν προκειμένω, η BPB αναφέρεται μόνο στις αιτιολογικές σκέψεις 130, 232, 393 και 524 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκειμένου να καταδείξει ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε στις απαντήσεις των λοιπών αποδεκτών της ανακοινώσεως των αιτιάσεων για να λάβει υπόψη της επιβαρυντικά στοιχεία.

47 Όσον αφορά τα παραδείγματα αυτά, πρέπει να επισημανθεί ότι, στην αιτιολογική σκέψη 524 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή παραθέτει απλώς τον ισχυρισμό της Gyproc ότι η συμμετοχή της είχε διαφορετική βαρύτητα, ο οποίος περιλαμβάνεται στην απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων. Έτσι, το στοιχείο αυτό ουδόλως χρησιμοποιήθηκε εναντίον της BPB.

48 Όσον αφορά την αιτιολογική σκέψη 130 της προσβαλλομένης αποφάσεως, πρόκειται για απόσπασμα της απαντήσεως της Lafarge στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, σύμφωνα με το οποίο η BPB ήταν ο υποκινητής του συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών. Πάντως, η Επιτροπή δεν χρησιμοποιεί πουθενά στην προσβαλλόμενη απόφαση τον ισχυρισμό αυτόν της Lafarge για να αποδείξει ότι η BPB ήταν ο υποκινητής του συστήματος αυτού. Ομοίως, το πρόστιμο της BPB δεν προσαυξήθηκε για τον λόγο ότι ήταν ο υποκινητής της συμπράξεως. Επιπλέον, όπως προκύπτει από την εξέταση του δευτέρου λόγου ακυρώσεως κατωτέρω, η BPB δέχθηκε ότι είχε παραβεί το δίκαιο του ανταγωνισμού συμμετέχοντας στην ανταλλαγή των δεδομένων για τους όγκους πωλήσεων στις τέσσερις οικείες αγορές.

49 Όσον αφορά την αιτιολογική σκέψη 232 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ήτοι την ερμηνεία του σημειώματος και των δηλώσεων του [Ε], διευθύνοντος συμβούλου της

Gyproc, στην οποία προέβη η Gyproc με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, πρέπει να παρατεθεί το κείμενο της εν λόγω αιτιολογικής σκέψεως:

«Η Gyproc αναθεώρησε σε μεταγενέστερο χρονικό σημείο το σημείωμα και τις δηλώσεις του [Ε], αν και σαφείς, ισχυριζόμενη ότι "η καλούμενη συμφωνία των Βερσαλλιών δεν ήταν παρά μια απόπειρα και δεν εφαρμόστηκε ποτέ στην πράξη" και ακόμη ότι "δεν υπήρξε ποτέ πραγματική σύμπτωση βουλήσεων μεταξύ των μετεχόντων, και ασφαλώς όχι από πλευράς της Gyproc, για όλες τις λεπτομέρειες της κατανομής της γερμανικής αγοράς. Ειδικότερα, οι [οικείες επιχειρήσεις] ουδέποτε συμφώνησαν για το ακριβές μερίδιο της αγοράς που θα αναλογούσε στην Gyproc […] Η Gyproc ματαίωσε έτσι την απόπειρα τετραμερούς συμφωνίας".»

50 Πάντως, όπως διαπίστωσε η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 233 της προσβαλλομένης αποφάσεως, οι δηλώσεις της Gyproc, που έχουν καταρχήν μικρότερη αποδεικτική αξία από το ανωτέρω σημείωμα και τις οικειοθελείς δηλώσεις του [Ε], δεν αναιρούν ούτε το περιεχόμενο ούτε τον σκοπό των διεξαχθεισών συνομιλιών, αλλά μόνο, ενδεχομένως, το αποτέλεσμά τους. Επιπλέον, πρέπει να υπομνησθεί ότι η BPB δέχθηκε ότι έλαβε χώρα η σύσκεψη των Βερσαλλιών και ότι ο σκοπός της συσκέψεως αυτής ήταν να συζητηθεί η κατάσταση στη γερμανική αγορά.

51 Επιπλέον, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η Επιτροπή κατέληξε μόνο στο συμπέρασμα ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις πραγματοποίησαν συναντήσεις στις Βερσαλλίες το 1996, στις Βρυξέλλες το 1997 και στη Χάγη το 1998 προκειμένου να μοιραστούν ή τουλάχιστον να σταθεροποιήσουν τη γερμανική αγορά, δεν ισχυρίστηκε όμως ότι είχαν επιτύχει να συνάψουν συμφωνία για την κατανομή των μεριδίων της γερμανικής αγοράς.

52 Υπό τις συνθήκες αυτές, έστω και αν απορριπτόταν η εκ μέρους της Gyproc ερμηνεία του σημειώματος και των δηλώσεων του [Ε], η οποία επαναλαμβάνεται στην αιτιολογική σκέψη 232 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τούτο δεν θα επηρέαζε τις εκτιμήσεις της Επιτροπής στην εν λόγω απόφαση.

53 Κατά συνέπεια, το πόρισμα της Επιτροπής στην προσβαλλόμενη απόφαση δεν θα ήταν διαφορετικό αν τα αναφερθέντα από την BPB αποσπάσματα των απαντήσεων της Gyproc και της Lafarge στην ανακοίνωση των αιτιάσεων είχαν αφαιρεθεί από τον φάκελο.

54 Τέλος, από την αιτιολογική σκέψη 393 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η Gyproc δέχθηκε την εκ μέρους της Επιτροπής περιγραφή των πραγματικών περιστατικών όσον αφορά τις αυξήσεις τιμών στη γερμανική αγορά. Πρόκειται πράγματι για στοιχείο το οποίο χρησιμοποιήθηκε από την Επιτροπή προς επίρρωση του ισχυρισμού της ότι υπήρξε συνεννόηση για τις αυξήσεις τιμών στη γερμανική αγορά, τον οποίο αμφισβητεί η BPB. Πρέπει συνεπώς να μη γίνει δεκτό το στοιχείο αυτό ως αποδεικτικό μέσο και να εξετασθεί στο εξής, όσον αφορά τη BPB, αν η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η BPB, η Knauf, η Lafarge και η Gyproc είχαν επανειλημμένα ανταλλάξει πληροφορίες και είχαν συνεννοηθεί σχετικά με την εφαρμογή αυξήσεων των τιμών στη γερμανική αγορά μεταξύ 1996 και 1998.

55 Όσον αφορά, δεύτερον, το ζήτημα αν οι απαντήσεις των λοιπών αποδεκτών της ανακοινώσεως των αιτιάσεων περιείχαν απαλλακτικά στοιχεία, η προσφεύγουσα δεν προέβαλε με το δικόγραφο της προσφυγής σχετικά επιχειρήματα.

56 Σε απάντηση γραπτής ερωτήσεως του Πρωτοδικείου, με την οποία της ζητούσε να αναφέρει τα σημεία του δικογράφου της προσφυγής στα οποία προβλήθηκε λόγος ακυρώσεως αντλούμενος από παραβίαση των δικαιωμάτων άμυνας όσον αφορά τα απαλλακτικά στοιχεία, η προσφεύγουσα αναφέρθηκε μόνο στα σημεία 75 έως 120 του δικογράφου της προσφυγής της. Στα σημεία αυτά ουδόλως υποστηρίζει ότι οι απαντήσεις των λοιπών αποδεκτών της ανακοινώσεως των αιτιάσεων ενδέχεται να περιείχαν απαλλακτικά στοιχεία που μπορούσε να χρησιμοποιήσει προς υπεράσπισή της. Υπό τις συνθήκες αυτές, τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας ότι οι απαντήσεις των λοιπών αποδεκτών της ανακοινώσεως των αιτιάσεων ενδέχεται να περιείχαν απαλλακτικά στοιχεία είναι απορριπτέα.

57 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο πρώτος λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος, με την επιφύλαξη των συνεπειών που ενδεχομένως θα προκύψουν αν δεν ληφθούν υπόψη οι δηλώσεις της Gyproc που περιλαμβάνονται στην απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και τις οποίες αναφέρει η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 393 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ως προς τις οποίες απαιτείται εξέταση της αιτιάσεως του δευτέρου λόγου ακυρώσεως που αφορά την αμφισβήτηση των διαπιστώσεων της Επιτροπής για τις ανταλλαγές δεδομένων επί των αυξήσεων τιμών στη Γερμανία.

58 Επιπλέον και ως εκ περισσού το Πρωτοδικείο θα εξετάσει στο εξής την ουσία της υποθέσεως κατ' αποκλεισμό όλων των επιβαρυντικών στοιχείων τα οποία αντλούνται από τις απαντήσεις των λοιπών αποδεκτών της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, προκειμένου να εξακριβώσει αν η εκτίμηση της Επιτροπής σχετικά με την ύπαρξη και τα αποτελέσματα της παραβάσεως αποδεικνύεται επαρκώς κατά νόμο έστω και χωρίς τα επίδικα αυτά στοιχεία.

2. *Επί του δευτέρου λόγου, που αντλείται από πρόδηλα σφάλματα και/ή ανεπαρκή αιτιολογία όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ*

Επί του απαιτούμενου βαθμού αποδεικτικής βεβαιότητας

Επιχειρήματα των διαδίκων

59 Η προσφεύγουσα εκτιμά ότι στις υποθέσεις που κατέληξαν στην επιβολή αυστηρού προστίμου, οι απαιτούμενες προδιαγραφές όσον αφορά την απόδειξη είναι συγκρίσιμες με εκείνες της ποινικής διαδικασίας. Συναφώς, η προσφεύγουσα

ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή φέρει το βάρος αποδείξεως και ότι η παράβαση πρέπει να αποδεικνύεται επαρκώς κατά νόμο, πράγμα το οποίο, κατ' αυτήν, έχει την έννοια ότι απαιτεί να προσκομισθεί πειστική απόδειξη για τη διάπραξη των καταγγελλόμενων παραβάσεων. Θεωρεί ότι σε μια τέτοια περίπτωση δεν αρκεί η συνήθης εφαρμογή της σταθμίσεως των πιθανοτήτων. Επιπλέον, προκειμένου να γίνει σεβαστό το τεκμήριο αθωότητας, οι οποιεσδήποτε αμφιβολίες όσον αφορά την απόδειξη πρέπει να αποβαίνουν σε όφελος της υπεράσπισης.

60 Η Επιτροπή αμφισβητεί ότι το εφαρμοστέο στις υποθέσεις ανταγωνισμού επίπεδο αποδείξεως ταυτίζεται με εκείνο που απαιτείται στις ποινικές υποθέσεις.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

61 Από τη νομολογία προκύπτει ότι, σε περίπτωση που ερίζεται η ύπαρξη παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού, στην Επιτροπή εναπόκειται να αποδεικνύει τις παραβάσεις τις οποίες διαπιστώνει και να προσκομίζει αποδεικτικά στοιχεία που να θεμελιώνουν επαρκώς κατά νόμο τη συνδρομή των πραγματικών περιστατικών που στοιχειοθετούν παράβαση. Σ' αυτό το πλαίσιο, εναπόκειται ιδίως στην Επιτροπή να αποδεικνύει όλα τα στοιχεία που επιτρέπουν να συναχθεί συμμετοχή μιας επιχειρήσεως σε τέτοια παράβαση και ευθύνη της για τα επιμέρους στοιχεία της (απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 1999, C-49/92 P, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, Συλλογή 1999, σ. I-4125, σκέψη 86).

62 Όταν πρόκειται περί συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών που έχουν σκοπό αντίθετο προς τον ανταγωνισμό, η Επιτροπή οφείλει ιδίως να αποδείξει ότι η επιχείρηση είχε την πρόθεση να συμβάλει με τη συμπεριφορά της στους κοινούς σκοπούς τους οποίους επεδίωκε το σύνολο των μετεχόντων και ότι είχε γνώση των συγκεκριμένων εκδηλώσεων συμπεριφοράς τις οποίες είχαν κατά νουν ή ανέπτυσσαν άλλες επιχειρήσεις επιδιώκοντας τους ίδιους σκοπούς ή ότι μπορούσε ευλόγως να τις

προβλέψει και ότι αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο (απόφαση Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκέψη 61 ανωτέρω, σκέψη 87).

63 Πάντως, στο πλαίσιο πρακτικών και συμφωνιών οι οποίες θίγουν τον ανταγωνισμό, είναι σύνηθες οι δραστηριότητες να αναπτύσσονται λαθραίως, να πραγματοποιούνται μυστικές συναντήσεις και να περιορίζονται στο ελάχιστο τα σχετικά έγγραφα. Συνεπώς, ακόμα και όταν η Επιτροπή ανακαλύπτει στοιχεία τα οποία αποτελούν ρητές μαρτυρίες για παράνομες επαφές μεταξύ των επιχειρηματιών, τα στοιχεία αυτά είναι συνήθως αποσπασματικά και διασκορπισμένα, οπότε είναι συχνά αναγκαία η ανασύσταση ορισμένων λεπτομερειών διά της επαγωγής. Ως εκ τούτου, στις περισσότερες περιπτώσεις, η ύπαρξη θίγουσας τον ανταγωνισμό πρακτικής ή συμφωνίας πρέπει να συναχθεί από ορισμένο αριθμό συμπτώσεων και ενδείξεων οι οποίες, συνολικά θεωρούμενες, μπορούν να αποτελέσουν, ελλείψει άλλης εύλογης εξηγήσεως, απόδειξη περί παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού (απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 36 ανωτέρω, σκέψεις 55 έως 57).

64 Από τη νομολογία αυτή προκύπτει ότι ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή οφείλει να προσκομίσει απόδειξη «πέραν οποιασδήποτε εύλογης αμφιβολίας» (beyond reasonable doubt) σχετικά με την ύπαρξη της παραβάσεως στις περιπτώσεις κατά τις οποίες επιβάλλει αυστηρά πρόστιμα πρέπει να απορριφθεί.

Επί της συσκέψεως του Λονδίνου

Επιχειρήματα των διαδίκων

65 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η Επιτροπή παρέλειψε να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία περί της συνάψεως συμφωνίας κατά τη σύσκεψη του Λονδίνου και περί του ότι οι ανταλλαγές πληροφοριών που ακολούθησαν συνιστούσαν μέσο ελέγχου της εκτελέσεως της συμφωνίας αυτής. Η σύσκεψη του Λονδίνου συνιστούσε το κύριο

σημείο της επιχειρηματολογίας της Επιτροπής, διότι τα λοιπά γεγονότα συνδέονται με αυτήν και, εκτός αυτού, συνιστά την απαρχή της παραβάσεως.

66 Η προσφεύγουσα δέχεται ότι η σύσκεψη αυτή έλαβε χώρα, αλλά θεωρεί ότι η ερμηνεία του αποδεικτικού αυτού στοιχείου από την Επιτροπή υπερβαίνει αυτό που πράγματι δήλωσε. Προβάλλει ότι, παρόλο που ο [Α] (ο τότε πρόεδρος-γενικός διευθυντής της) συζήτησε με τους εξαδέλφους της οικογένειας Knauf το ζήτημα του έντονου ανταγωνισμού στην αγορά των γυψοσανίδων και παρόλο που και τα δύο μέρη παραδέχτηκαν το πρόβλημα, αρνείται κατηγορηματικά ότι συμφώνησε κάποια λύση με τους εξαδέλφους της οικογένειας Knauf. Επιπλέον, ουδεμία κοινή βούληση εκφράστηκε για τη σταθεροποίηση της αγοράς με την ευκαιρία της εν λόγω συνεδριάσεως.

67 Η προσφεύγουσα δέχεται επίσης ότι η σύσκεψη αυτή ενδεχομένως αποτέλεσε έναν παράγοντα για την επίσπευση του τερματισμού του πολέμου τιμών. Εντούτοις, η σύσκεψη αυτή δεν ήταν ο μόνος σχετικός γενεσιουργός παράγοντας. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η οικονομική κατάσταση στην εν λόγω αγορά το 1992 ήταν τέτοια ώστε ο πόλεμος τιμών θα τερματιζόταν οπωσδήποτε. Τούτο επιβεβαιώνεται από τον διορισθέντα από την ίδια οικονομικό πραγματογνώμονα, την αναφορά του οποίου δεν έλαβε όμως υπόψη της δεν έλαβε υπόψη της η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση.

68 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι το γεγονός της διατηρήσεως του ανταγωνισμού στην οικεία αγορά διαψεύδει την πραγματοποιηθείσα από την Επιτροπή ερμηνεία της συσκέψεως του Λονδίνου. Οι ισχυρισμοί της Επιτροπής στις αιτιολογικές σκέψεις 212 και 395 της προσβαλλομένης αποφάσεως δεν θεμελιώνονται σε αποδεικτικά στοιχεία. Συναφώς, η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι η Επιτροπή αποφάσισε να μη λάβει υπόψη πολλά παραδείγματα που αποδεικνύουν την αστάθεια των τιμών, τα οποία παρουσίασε με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων. Η προσφεύγουσα αμφισβητεί επίσης τους ισχυρισμούς της Επιτροπής που αφορούν τη σταθερότητα των μεριδίων αγοράς. Ισχυρίζεται ότι οι ίδιοι οι πίνακες της Επιτροπής που περιλαμβάνονται στο παράρτημα της προσβαλλομένης αποφάσεως αποδεικνύουν το αντίθετο. Αναφέρει επίσης ότι οι ισχυρισμοί της Επιτροπής στερούνται αποδεικτικής αξίας

δεδομένου ότι αυτή ουδόλως διευκρίνισε στην προσβαλλόμενη απόφαση ποια ήταν τα μερίδια αγοράς των εν λόγω επιχειρήσεων πριν το 1992 και ότι έτσι ήταν αδύνατη η σύγκριση των μεριδίων αγοράς.

69 Όσον αφορά τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι είναι περιττό να ληφθούν υπόψη τα συγκεκριμένα αποτελέσματα μιας παραβάσεως, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, όταν η ύπαρξη συμφωνίας προβάλλεται μόνον από την Επιτροπή χωρίς να θεμελιώνεται σε αποδείξεις, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ως απόδειξη η εξέλιξη των γεγονότων στην αγορά. Η προσφεύγουσα εκτιμά ότι, αν από τα αποδεικτικά στοιχεία προκύπτει ότι δεν υφίσταται καμία αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμφωνία και η Επιτροπή δεν έχει προσκομίσει άλλη απόδειξη περί του αντιθέτου, αυτή οφείλει να θεωρήσει ότι δεν συνήφθη καμία συμφωνία. Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι το ζήτημα που τίθεται δεν είναι απλώς το αν η συμφωνία εκτελέστηκε, αλλά το να κριθεί αν η Επιτροπή απέδειξε την ύπαρξη της προβαλλόμενης συμφωνίας.

70 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι το επιχείρημα της προσφεύγουσας περί μη ύπαρξης συμφωνίας στηρίζεται στην εσφαλμένη άποψη ότι η συμφωνία πρέπει να έχει καθορισμένα όρια και να είναι λεπτομερής και νομικώς δεσμευτική. Προσθέτει ότι το άρθρο 81 ΕΚ καταλαμβάνει, βάσει των απαγορεύσεών του, μια μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων η οποία, χωρίς να έχει φτάσει στη σύναψη μιας κατά κυριολεξία συμφωνίας, αντικαθιστά ηθελημένα τους κινδύνους του ανταγωνισμού με έμπρακτη συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων αυτών. Δεν απαιτείται συνεπώς η κατάρτιση ενός πραγματικού σχεδίου. Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, έστω και αν οι συνομιλίες που έλαβαν χώρα κατά τη σύσκεψη του Λονδίνου το 1992 δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν ως συμφωνία, μπορούν να χαρακτηρισθούν ως εναρμονισμένη πρακτική, η οποία συνιστά εξίσου σοβαρή παράβαση.

71 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η σύσκεψη του Λονδίνου και η εκεί συναφθείσα συμφωνία συνιστούν την πρώτη πρακτική εκδήλωση της πολυσχιδούς και διαρκούς παραβάσεως επί της οποίας ερείδεται η προσβαλλόμενη απόφαση. Εκτιμά ότι, ενόψει των παρατηρήσεων που παρουσιάζονται στις αιτιολογικές σκέψεις 56 έως 69 της

προσβαλλομένης αποφάσεως και λαμβανομένου υπόψη ιδίως του ότι οι ανταλλαγές πληροφοριών άρχισαν κατά τη σύσκεψη του Λονδίνου ή λίγο αργότερα, το συμπέρασμα αυτό είναι απολύτως δικαιολογημένο. Προσθέτει ότι δεν είναι αναγκαίο να αποδειχθεί ότι όλα τα στοιχεία της παραβάσεως πληρούνται ή προβλέπονται εξαρχής προκειμένου να θεμελιωθεί ότι η συμφωνία αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο μιας ενιαίας, πολυσχιδούς και διαρκούς παραβάσεως.

72 Σε σχέση με τον ισχυρισμό της BPB ότι η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη της την πρόδηλη οικονομική πραγματικότητα, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι απλώς εξήγησε, στις αιτιολογικές σκέψεις 396 έως 402 της προσβαλλομένης αποφάσεως ότι, λαμβανομένων υπόψη των συγκεκριμένων περιστάσεων, είναι μάταιη η προσπάθεια της BPB και των άλλων εμπλεκόμενων επιχειρήσεων να αποδείξουν, στηριζόμενες σε οικονομικές αναλύσεις, ότι η κατάσταση του ανταγωνισμού στην αγορά των γυψοσανίδων μεταξύ 1992 και 1998 απέκλειε οποιαδήποτε δυνατότητα περιοριστικής του ανταγωνισμού συμφωνίας κατά το χρονικό αυτό διάστημα. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι δεν στηρίζεται σε απλή παράλληλη συμπεριφορά και δεν χρησιμοποιεί οικονομικά στοιχεία για να αποδείξει την ύπαρξη της παραβάσεως του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Τα συμπεράσματά της βασίζονται σε άμεσες αποδείξεις περί της αντίθετης προς τον ανταγωνισμό συμφωνίας, για τις οποίες οι οικονομικές αναλύσεις δεν παρέχουν καμία ικανοποιητική εξήγηση. Η Επιτροπή αναφέρεται, στην προσβαλλόμενη απόφαση, στη μεγαλύτερη σταθερότητα της οικείας αγοράς ή σε αυξήσεις τιμών (όπως συμβαίνει στις αιτιολογικές σκέψεις 289 και 539) για να καταδείξει τα αποτελέσματα των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό δραστηριοτήτων και όχι προς απόδειξη της υπάρξεώς τους. Η Επιτροπή προσθέτει ότι είναι δυνατόν να αποδειχθεί η ύπαρξη συμφωνίας χωρίς να εξαλείφεται παρ' όλ' αυτά πλήρως κάθε μορφή ανταγωνισμού στην αγορά των γυψοσανίδων. Επιπλέον, δεδομένου ότι η αποδειχθείσα από την Επιτροπή παράβαση είχε σκοπό αντίθετο προς τον ανταγωνισμό, είναι περιττό, κατά πάγια νομολογία, να ληφθούν υπόψη τα συγκεκριμένα αποτελέσματά της.

73 Η Επιτροπή θεωρεί, αναφερόμενη στο επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι ο «έντονος» ανταγωνισμός ή ο «πόλεμος τιμών» θα τερματιζόταν αναγκαστικά για οικονομικούς λόγους, ότι το επιχείρημα αυτό στερείται σημασίας για τον καθορισμό της πραγματικής αιτίας και του πραγματικού τρόπου τερματισμού του «πολέμου τιμών» και, ιδίως, για να εξακριβωθεί αν η θίγουσα τον ανταγωνισμό συμπεριφορά ορισμένων επιχειρηματιών αποτελούσε ή όχι την αιτία της εξελίξεως αυτής. Θεωρεί ότι, αφού είχε

αποδείξει ότι σκοπός των μετεχόντων στη σύμπραξη ήταν να θέσουν τέλος στον πόλεμο τιμών και να σταθεροποιήσουν τα μερίδια αγοράς και, ως εκ τούτου, να περιορίσουν τον ανταγωνισμό τουλάχιστον στις αγορές των γυψοσανίδων της Γερμανίας, της Γαλλίας, του Ηνωμένου Βασιλείου και της Μπενελούξ, της ήταν απολύτως δυνατό να συμπεράνει, όπως και έκανε με τις αιτιολογικές σκέψεις 72, 196, 212, 289 και 395 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι ο σκοπός αυτός είχε σε μεγάλο βαθμό επιτευχθεί. Συναφώς, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η αστάθεια της αγοράς πριν το 1992 περιγραφόταν στο σημείο 28 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων και ουδέποτε αμφισβητήθηκε. Επιπλέον, όπως προκύπτει σαφώς από τις αιτιολογικές σκέψεις 212 και 395 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή θεώρησε ότι οι τιμές στις αγορές του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γερμανίας είχαν τάση νέας ανόδου ή, τουλάχιστον, σταθεροποιήσεως, πράγμα το οποίο ερχόταν σε αντίθεση με την κατάσταση που επικρατούσε πριν το 1992.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

74 Η BPB δέχεται ότι η σύσκεψη του Λονδίνου έλαβε χώρα και ότι ο [A] και οι εξάδελφοι της οικογένειας Knauf εξέφρασαν άπαντες τη γνώμη ότι η βιομηχανία στο σύνολό της είχε συμφέρον να τερματιστεί ο καταστροφικός πόλεμος τιμών. Δέχεται επίσης ότι, κατά τη σύσκεψη αυτή ή αργότερα μέσα στο 1992, οι επιχειρήσεις άρχισαν να ανταλλάσσουν δεδομένα όσον αφορά τους συνολικούς όγκους πωλήσεων για καθεμία από τις κυριότερες αγορές.

75 Ωστόσο, η BPB αμφισβητεί ότι κατά τη σύσκεψη αυτή συνήφθη συμφωνία αποβλέπουσα ρητώς στη σταθεροποίηση των ευρωπαϊκών αγορών και προορισμένη να διαρκέσει έξι έτη.

76 Πρέπει επομένως να εξετασθεί αν η σύσκεψη του Λονδίνου είχε σκοπό αντίθετο προς τον ανταγωνισμό.

77 Συναφώς, από την αιτιολογική σκέψη 55 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η BPB αποκάλυψε, με τη δεύτερη απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών, ότι, κατά τη σύσκεψη αυτή, οι εκπρόσωποί της και οι εκπρόσωποι της Knauf «[είχαν] συμφωνήσει ότι ήταν προς το συμφέρον [της], [προς το συμφέρον] της Knauf και [προς το συμφέρον] της βιομηχανίας στο σύνολό της (περιλαμβανομένων, εν τέλει, των συμφερόντων των καταναλωτών), όπως τεθεί τέρμα στον καταστροφικό πόλεμο τιμών και οι παραγωγοί καταβάλουν προσπάθεια να ευρίσκονται σε ανταγωνισμό σε περισσότερο βιώσιμα οικονομικά επίπεδα».

78 Η BPB ισχυρίστηκε αργότερα ότι ο όρος «συμφωνία» (understanding), τον οποίο χρησιμοποίησε, πρέπει να ερμηνευθεί υπό τη γενικότερη έννοιά του, ήτοι την έννοια της «σύμπτωσης απόψεων».

79 Κατά πάγια νομολογία, για να υπάρχει συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, αρκεί οι εν λόγω επιχειρήσεις να έχουν εκφράσει την κοινή βούλησή τους να συμπεριφερθούν στην αγορά κατά καθορισμένο τρόπο (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 20ής Μαρτίου 2002, T-9/99, HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-1487, σκέψη 199 της 11ης Δεκεμβρίου 2003, T-61/99, Adriatica di Navigazione κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-5349, σκέψη 88, και της 27ης Ιουλίου 2005, T-49/02 έως T-51/02, Brasserie nationale κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-3033, σκέψη 118). Όσον αφορά τη μορφή εκφράσεως της εν λόγω κοινής βουλήσεως, αρκεί ένας όρος της συμφωνίας να αποτελεί την έκφραση της βουλήσεως των οικείων επιχειρήσεων να συμπεριφερθούν στην αγορά σύμφωνα με τη συμφωνία αυτή (απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Οκτωβρίου 2004, T-56/02, Bayerische Hypo- und Vereinsbank κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-3495, σκέψη 60).

80 Συνεπώς, για να αποτελεί μια φαινομενικά μονομερής πράξη ή συμπεριφορά συμφωνία κατά την έννοια του 81, παράγραφος 1, ΕΚ, αρκεί αυτή να συνιστά έκφραση της συμπτώσεως βουλήσεων δύο τουλάχιστον μερών, ενώ η μορφή υπό την οποία εκδηλώνεται αυτή η σύμπτωση βουλήσεων δεν αποτελεί καθοριστικό παράγοντα (απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 2006, C-74/04 P, Επιτροπή κατά Volkswagen, Συλλογή 2006, σ. I-6585, σκέψη 37).

81 Τα κριτήρια του συντονισμού, της σύγκλισης και της συνεργασίας που δέχεται η νομολογία, τα οποία ουδόλως απαιτούν την κατάρτιση ενός πραγματικού «σχεδίου», πρέπει να νοούνται υπό το πρίσμα της αντιλήψεως που εμπεριέχεται στις περί ανταγωνισμού διατάξεις της Συνθήκης και σύμφωνα με την οποία κάθε επιχειρηματίας πρέπει να καθορίζει αυτοτελώς την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά. Αυτή η απαίτηση περί αυτοτέλειας δεν αποκλείει μεν το δικαίωμα των επιχειρηματιών να προσαρμόζονται ευφυώς στη διαπιστωθείσα ή αναμενόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, αντιτίθεται όμως αυστηρά σε κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των επιχειρηματιών αυτών που έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υπάρχοντος ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά είτε να αποκαλύψει σ' έναν τέτοιο ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που ένας επιχειρηματίας έχει αποφασίσει ή σχεδιάζει να ακολουθήσει ο ίδιος στην αγορά (απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 1975, 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 507, σκέψεις 173 και 174, και απόφαση Adriatica di Navigazione κατά Επιτροπής, σκέψη 79 ανωτέρω, σκέψη 89).

82 Τούτο συμβαίνει όταν, μεταξύ διαφόρων επιχειρήσεων, υπάρχει συμφωνία κυρίων, η οποία αντιπροσωπεύει την πιστή έκφραση μιας τέτοιας κοινής βουλήσεως και αφορά περιορισμό του ανταγωνισμού. Υπό τις συνθήκες αυτές, παρέλκει να ερευνηθεί αν οι επιχειρήσεις θεωρούσαν ότι δεσμεύονταν —νομικώς, πραγματικώς ή ηθικώς— να ακολουθήσουν τη συμφωνηθείσα μεταξύ τους συμπεριφορά (απόφαση HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 79 ανωτέρω, σκέψη 200).

83 Όσον αφορά, ειδικότερα, συμφωνίες θίγουσες τον ανταγωνισμό οι οποίες προκύπτουν από συσκέψεις ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, το Δικαστήριο έκρινε ότι στοιχειοθετείτο παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ εφόσον οι συνεδριάσεις αυτές είχαν ως αντικείμενο τον περιορισμό, την παρεμπόδιση ή τη νόθευση του ανταγωνισμού και απέβλεπαν, ως εκ τούτου, στην τεχνητή οργάνωση της λειτουργίας της αγοράς (απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Οκτωβρίου 2002, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-8375, σκέψεις 508 και 509).

84 Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι οι εξηγήσεις της BPB όσον αφορά το αντικείμενο της συσκέψεως του Λονδίνου πληρούν το κριτήριο της προαναφερθείσας νομολογίας. Οι

δηλώσεις της BPB αρκούν για να αποδείξουν ότι η Knauf και η ίδια εξέφρασαν αμφότερες τη βούλησή τους να θέσουν τέρμα σε έναν πόλεμο τιμών και να περιορίσουν κατ' αυτόν τον τρόπο τον ανταγωνισμό.

85 Πρέπει ακόμη να υπομνησθεί ότι, εφόσον μια επιχείρηση συμμετέχει, έστω και χωρίς να λαμβάνει ενεργό μέρος, σε συσκέψεις μεταξύ επιχειρήσεων που έχουν σκοπό αντίθετο προς τον ανταγωνισμό και δεν αποστασιοποιείται δημοσίως από το περιεχόμενο των συσκέψεων αυτών, δημιουργώντας έτσι στους άλλους μετέχοντες την εντύπωση ότι επικροτεί το αποτέλεσμα των συσκέψεων και ότι θα συμμορφωθεί προς αυτό, μπορεί να θεωρηθεί ότι αποδεδειγμένως συμμετέχει στη σύμπραξη που προκύπτει από τις εν λόγω συσκέψεις (απόφαση HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 79 ανωτέρω, σκέψη 137).

86 Επιπλέον, ο αντίθετος προς τον ανταγωνισμό σκοπός της συσκέψεως του Λονδίνου επιβεβαιώνεται από την ανταλλαγή πληροφοριών στην οποία προέβησαν οι επιχειρήσεις μετά τη σύσκεψη αυτή. Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 58 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η BPB ανέφερε, με την απάντησή της στη δεύτερη αίτηση παροχής πληροφοριών, τα ακόλουθα:

«[Ο [A] και οι εξάδελφοι της οικογένειας Knauf] κατά τη σύσκεψη αυτή συμφώνησαν να ανταλλάξουν τα αριθμητικά στοιχεία για τους όγκους των πωλήσεών τους το 1991, προκειμένου να αποκτήσουν μια αξιόπιστη βάση για το μέλλον προς επαλήθευση της εφαρμογής της συμφωνίας αυτής [πρωτότυπο στα αγγλικά: "understanding"] (ήτοι απλώς προκειμένου να παράσχουν ο ένας στον άλλον ακριβέστερη εικόνα του συνολικού μεγέθους της αγοράς και, ως εκ τούτου, των δικών τους μεριδίων αγοράς). Τούτο ήταν αναγκαίο, διότι δεν υπήρχαν αξιόπιστες στατιστικές για τη βιομηχανία.»

87 Τα επιχειρήματα της BPB ότι επρόκειτο, το πολύ, για απλή απόπειρα συμφωνίας δεν ευσταθούν. Ειδικότερα, το γεγονός ότι η BPB και η Knauf εξέφρασαν την κοινή τους βούληση να θέσουν τέλος στον πόλεμο τιμών και να σταθεροποιήσουν τις σχετικές αγορές συνιστά συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ.

88 Επιπλέον, όπως προκύπτει από το παρατεθέν στην ανωτέρω σκέψη 86 απόσπασμα, η BPB και η Knauf εκτέλεσαν το σχέδιό τους εφαρμόζοντας τη συμφωνία αυτή, καθόσον αντάλλαξαν πληροφορίες για τους όγκους πωλήσεων στις τέσσερις οικείες αγορές. Αν οι επιχειρήσεις αυτές δεν θεωρούσαν ότι είχαν συνάψει συμφωνία για τον τερματισμό του πολέμου τιμών και τη σταθεροποίηση των οικείων αγορών, δεν θα είχαν ανάγκη επιβλέψεως των αγορών διά της ανταλλαγής δεδομένων για τους όγκους πωλήσεων.

89 Τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε την ύπαρξη σταθερότητας των τιμών ή των μεριδίων αγοράς δεν μπορούν να αναιρέσουν το συμπέρασμα αυτό.

90 Συναφώς, αρκεί να υπομνησθεί ότι, για την εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, αρκεί μια συμφωνία να έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό, την παρεμπόδιση ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, ανεξάρτητα από τα συγκεκριμένα αποτελέσματά της. Συνεπώς, στην περίπτωση συμφωνιών που εκδηλώνονται σε συσκέψεις ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, στοιχειοθετείται παράβαση της διατάξεως αυτής όταν οι συσκέψεις αυτές έχουν τέτοιο αντικείμενο και αποβλέπουν, ως εκ τούτου, στην τεχνητή οργάνωση της λειτουργίας της αγοράς. Σε μια τέτοια περίπτωση, εγκύρως καταλογίζεται ευθύνη σε ορισμένη επιχείρηση όταν αυτή μετέσχε στις συσκέψεις αυτές γνωρίζοντας το αντικείμενό τους, έστω και αν εν συνεχεία δεν εφάρμοσε το ένα ή το άλλο από τα συμφωνηθέντα κατά τις συσκέψεις αυτές μέτρα. Η περισσότερο ή λιγότερο τακτική συμμετοχή της επιχειρήσεως στις συσκέψεις και η περισσότερο ή λιγότερο πλήρης εφαρμογή των συμφωνηθέντων μέτρων έχουν συνέπειες όχι ως προς την ύπαρξη της ευθύνης της, αλλά ως προς την έκτασή της και, συνεπώς, ως προς το επίπεδο της κυρώσεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Ιουνίου 2005, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. I-5425, σκέψη 145). Επιχειρήσεις οι οποίες συνάπτουν συμφωνία αποβλέπουσα στον περιορισμό του ανταγωνισμού δεν μπορούν, καταρχήν, να αποφύγουν την εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ ισχυριζόμενες ότι η συμφωνία τους δεν επρόκειτο να έχει σημαντική επίπτωση στον ανταγωνισμό.

91 Επιπλέον, ο ισχυρισμός της BPB ότι η σύσκεψη του Λονδίνου δεν είχε αποτελέσματα αντικρούεται από την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων στην οποία

ανέφερε ότι η πορεία των τιμών είχε μεταστραφεί το 1992. Η BPB δέχεται επίσης ότι η σύσκεψη του Λονδίνου ενδεχομένως αποτέλεσε έναν παράγοντα για την επίσπευση του τερματισμού του πολέμου τιμών. Ωστόσο, εκτιμά ότι οι λόγοι εμπορικής και οικονομικής φύσεως που εκτέθηκαν με το δικόγραφο της προσφυγής αποδεικνύουν ότι αυτός δεν ήταν ο μόνος γενεσιουργός παράγοντας.

92 Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι η ομολογία της προσφεύγουσας ότι η σύσκεψη του Λονδίνου ήταν παράγοντας για την επίσπευση του τερματισμού του πολέμου τιμών επιβεβαιώνει την ερμηνεία σύμφωνα με την οποία το αντικείμενο της συσκέψεως του Λονδίνου ήταν αντίθετο προς τον ανταγωνισμό. Έστω κι αν υποτεθεί και άλλοι οικονομικοί λόγοι αποτέλεσαν την αιτία για τον τερματισμό του πολέμου τιμών, τούτο δεν αναιρεί το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αντικείμενο της συσκέψεως του Λονδίνου, που απέβλεπε στην αύξηση των τιμών και στην άμβλυνση του ανταγωνισμού μεταξύ των οικείων επιχειρήσεων.

93 Τέλος, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η προσφεύγουσα δήλωσε, στην απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, ότι δεν είχε αντιρρήσεις κατά του χαρακτηρισμού από την Επιτροπή της εν λόγω συσκέψεως ως παραβάσεως του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Δέχθηκε επίσης, με την απάντησή της σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι η σύσκεψη του Λονδίνου συνιστούσε παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ.

94 Συνεπώς, η Επιτροπή ορθώς θεώρησε ότι, κατά τη σύσκεψη του Λονδίνου, η BPB και η Knauf εξέφρασαν την κοινή τους βούληση να θέσουν τέλος στον πόλεμο τιμών και να σταθεροποιήσουν την οικεία αγορά. Ως εκ τούτου, η υπό κρίση αιτίαση δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

Επί των ανταλλαγών πληροφοριών για τις πωλούμενες ποσότητες στη Γερμανία, στη Γαλλία, στην Μπενελούξ και στο Ηνωμένο Βασίλειο

Επιχειρήματα των διαδίκων

95 Η προσφεύγουσα δέχεται ότι, είτε κατά τη σύσκεψη του Λονδίνου, είτε αργότερα κατά το ίδιο έτος, ο [A] και οι εξάδελφοι της οικογένειας Knauf συμφώνησαν να ανταλλάξουν δεδομένα πολύ γενικού χαρακτήρα για τον όγκο πωλήσεων του καθενός το 1991. Ωστόσο, η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι ο [A] δήλωσε ότι τούτο είχε γίνει προκειμένου να του παρασχεθεί δυνατότητα εκτιμήσεως του αν στην εν λόγω βιομηχανία επικρατούσε νέο κλίμα, δίνοντας του ακριβέστερη εικόνα της εκτάσεως της αγοράς και, ως εκ τούτου, του μεριδίου αγοράς της προσφεύγουσας. Δέχεται επίσης ότι αυτές οι ανταλλαγές πληροφοριών ενδέχεται να συνέβαλαν στον τερματισμό του πολέμου τιμών. Εντούτοις αρνείται ότι οι ανταλλαγές που από το 1993 αποφάσισε ο [D], διαχειριστής της Gyproc και πρόεδρος-γενικός διευθυντής της BPB από το 1994 έως το 1999 σχετίζονταν με τις δύο πρώτες ετήσιες ανταλλαγές δεδομένων. Η προσφεύγουσα αμφισβητεί επίσης ότι οι εν λόγω ανταλλαγές αποτέλεσαν μέθοδο ελέγχου της εφαρμογής μιας συμφωνίας ή συμβάσεως μεταξύ παραγωγών. Συναφώς, ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή δεν προσκόμισε καμία απόδειξη περί υπάρξεως διευθυντικής και ελεγκτικής δομής για την εφαρμογή της συμπράξεως. Ισχυρίζεται ότι πληροφορούνταν από τους πελάτες ότι οι ανταγωνιστές της εφάρμοζαν τιμές χαμηλότερες από τις δικές της και δεν ανέμενε επί μήνες για να πληροφορηθεί, δια της ανταλλαγής των πληροφοριών, την εξέλιξη των μεριδίων αγοράς.

96 Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι η Επιτροπή δεν λαμβάνει υπόψη της το αποδεικτικό στοιχείο που συνίσταται στη φύση των πληροφοριών που πράγματι ανταλλάσσονταν. Συναφώς, η προσφεύγουσα αναφέρει ότι η συχνότητα των ανταλλαγών ήταν αρχικώς ετήσια, κατόπιν εξαμηνιαία, αλλά ποτέ μεγαλύτερη της τριμηνιαίας. Επιπλέον, οι πληροφορίες ήταν εντελώς γενικές, καθόσον αφορούσαν τη συνολική επιφάνεια σε τετραγωνικά μέτρα όλων των πωλούμενων κατά το εν λόγω διάστημα γυψοσανίδων, όλων των παχών, διαστάσεων και προδιαγραφών, εκφραζόμενη από έναν και μόνον αριθμό. Παρατηρεί επίσης ότι μεταξύ των προϊόντων υπάρχουν τεράστιες αποκλίσεις τιμών. Επιπλέον, οι πληροφορίες αφορούσαν εθνικές αγορές και, στην περίπτωση της Μπενελούξ, υπερέβαιναν μάλιστα το εθνικό πλαίσιο.

Επιπλέον, οι πληροφορίες δεν ανταλλάσσονταν σε τακτά χρονικά διαστήματα. Για τους λόγους αυτούς, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι οι ανταλλαγές αυτές δεν μπορούσαν να αποτελέσουν μηχανισμό στενής επιτήρησης της αγοράς.

97 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι ο ισχυρισμός της Επιτροπής διαψεύδεται και από το γεγονός ότι τα μερίδια αγοράς μεταβλήθηκαν σημαντικά κατά τη διάρκεια της επίμαχης περιόδου. Περαιτέρω, διευκρινίζει ότι οι μειώσεις τιμών έλαβαν χώρα. Ακόμη, η Επιτροπή δεν προσκόμισε απόδειξη περί συστηματικής απόπειρας ρυθμίσεως των μεριδίων αγοράς ή των τιμών. Η προσφεύγουσα εκτιμά ότι όλα αυτά τα στοιχεία συνιστούν αδιάσειστη απόδειξη ότι εν προκειμένω δεν υπήρξε καμία σύμπραξη.

98 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η προσφεύγουσα δεν αρνείται την ύπαρξη των ανταλλαγών αυτών, αλλά αμφισβητεί τον σκοπό τους. Εκτιμά ότι έδωσε λεπτομερή απάντηση στα επιχειρήματα αυτά με τις αιτιολογικές σκέψεις 104 έως 170 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

99 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η αφορώσα την απουσία δομών «διεύθυνσης και ελέγχου» επιχειρηματολογία είναι αλυσιτελής. Από τη νομολογία προκύπτει ότι το γεγονός ότι δεν ελήφθη κανένα μέτρο εξαναγκασμού των επιχειρήσεων να προσχωρήσουν σε συμφωνίες δεν σημαίνει ότι δεν υπήρξε παράβαση. Η ανυπαρξία αποδείξεων αποδεικνύει απλώς ότι τα αντίποινα δεν ήταν αναγκαία.

100 Η Επιτροπή επαναλαμβάνει ότι ουδέποτε ισχυρίστηκε ότι η σύμπραξη απέκλειε οποιαδήποτε μορφή ανταγωνισμού ή ότι υφίσταντο ποσοστώσεις ή καθορισμένα

μερίδια. Το χειροπιαστό αποτέλεσμα της σύμπραξης ήταν η εξισορρόπηση και σταθεροποίηση της αγοράς στο σύνολό της και όχι κατ' ανάγκη η παγίωση της κατανομής των μεριδίων σε ορισμένες αγορές.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

101 Πρέπει να επισημανθεί ότι η προσφεύγουσα δήλωσε, με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, ότι δεν αντιτίθετο στον χαρακτηρισμό των εν λόγω ανταλλαγών από την Επιτροπή ως παραβάσεως του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Δέχθηκε επίσης, με την απάντησή της σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι οι ανταλλαγές πληροφοριών επί των ποσοτήτων που πωλούνταν στη Γερμανία, στη Γαλλία, στην Μπενελούξ και στο Ηνωμένο Βασίλειο συνιστούσαν παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Η προσφεύγουσα αμφισβητεί ωστόσο ορισμένες εκτιμήσεις που πραγματοποίησε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση.

102 Η BPB δέχεται ότι, είτε κατά τη σύσκεψη του Λονδίνου, είτε αργότερα κατά το ίδιο έτος, ο [A] και οι εξάδελφοι της οικογένειας Knauf συμφώνησαν να ανταλλάξουν γενικά δεδομένα για τον όγκο πωλήσεων του καθενός το 1991. Ο [A] δήλωσε ότι τούτο είχε γίνει προκειμένου να του παρασχεθεί δυνατότητα εκτιμήσεως του αν στην εν λόγω βιομηχανία επικρατούσε «νέο κλίμα», δίνοντας του ακριβέστερη εικόνα της εκτάσεως της αγοράς και, ως εκ τούτου, του μεριδίου αγοράς της BPB.

103 Δέχθηκε επίσης ότι οι ανταλλαγές πληροφοριών στις οποίες προέβη ο [A] το 1992 και το 1993 όσον αφορά τα δεδομένα του 1991 και του 1992 ενδέχεται να χρησίμευσαν ως συμβολή για τον τερματισμό του πολέμου τιμών. Πάντως, η BPB αρνείται ότι αυτές οι ανταλλαγές πληροφοριών αποτέλεσαν μηχανισμό ελέγχου με ευρύτερους περιοριστικούς του ανταγωνισμού σκοπούς.

104 Η BPB δέχεται επίσης ότι, υπό τη διεύθυνση του [D], οι ανταλλαγές πληροφοριών για τους όγκους πωλήσεων στις τέσσερις οικείες αγορές έγιναν εξαμηνιαίες από το 1993 και τριμηνιαίες από το 1995. Ωστόσο, ισχυρίζεται ότι οι ανταλλαγές που διοργανώθηκαν από τον [D] δεν είχαν σχέση με τις δύο πρώτες ετήσιες ανταλλαγές δεδομένων στις οποίες είχε προβεί ο [A].

105 Συνεπώς, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δέχθηκε την ύπαρξη της επίμαχης ανταλλαγής πληροφοριών, τα επιχειρήματά της αποβλέπουν στην αμφισβήτηση μόνο της νομικής εκτιμήσεως των μη αμφισβητούμενων πραγματικών περιστατικών στην οποία προέβη η Επιτροπή.

106 Σύμφωνα με τη σχετική νομολογία, οι συμφωνίες για τις ανταλλαγές πληροφοριών είναι αντίθετες στους κανόνες του ανταγωνισμού εφόσον μετριάζουν ή εξαλείφουν τον βαθμό αβεβαιότητας ως προς τη λειτουργία της σχετικής αγοράς, με συνέπεια τον περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ επιχειρήσεων (απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Νοεμβρίου 2006, C-238/05, ASNEF-EQUIFAX και Administración del Estado, Συλλογή 2006, σ. I-11125, σκέψη 51).

107 Ειδικότερα, στο πλαίσιο των διατάξεων της Συνθήκης που αφορούν τον ανταγωνισμό θεωρείται δεδομένο ότι κάθε επιχειρηματίας πρέπει να καθορίζει αυτοτελώς την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά. Έτσι, κατά τη νομολογία αυτή, η απαιτούμενη αυτοτέλεια απαγορεύει κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των επιχειρηματιών που μπορεί, είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά εντός της αγοράς υφιστάμενου ή εν δυνάμει ανταγωνιστή, είτε να αποκαλύψει σε έναν ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που ο επιχειρηματίας έχει αποφασίσει ή σκέπτεται ν' ακολουθήσει στην αγορά, όταν οι επαφές αυτές έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τη δημιουργία συνθηκών ανταγωνισμού που δεν συμβαδίζουν με τις κανονικές συνθήκες της σχετικής αγοράς, λαμβανομένων υπόψη της φύσεως των προϊόντων ή των παρεχομένων υπηρεσιών, της σπουδαιότητας και του αριθμού των επιχειρήσεων και του όγκου της αγοράς αυτής (απόφαση ASNEF-EQUIFAX και Administración del Estado, σκέψη 106 ανωτέρω, σκέψη 52).

108 Ως προς τη νομιμότητα της ανταλλαγής πληροφοριών, από τη νομολογία προκύπτει ότι, σε μια αγορά όπου επικρατεί πραγματικός ανταγωνισμός, το γεγονός ότι ο επιχειρηματίας λαμβάνει υπόψη τις πληροφορίες για τη λειτουργία της αγοράς, τις οποίες έχει στη διάθεσή του χάρη στο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών, για να προσαρμόζει τη συμπεριφορά του στην αγορά, δεν είναι ικανό, λόγω του ατομικού χαρακτήρα της προσφοράς, να μετριάσει ή να εξαλείψει, όσον αφορά τους άλλους επιχειρηματίες, κάθε αβεβαιότητα ως προς το προβλέψιμο της συμπεριφοράς των ανταγωνιστών του. Πάντως, σε μια ολιγοπωλιακή αγορά υψηλής συγκεντρώσεως, η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με την αγορά είναι ικανή να παράσχει στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα να γνωρίζουν τη θέση στην αγορά και την εμπορική στρατηγική των ανταγωνιστών τους και να νοθεύσει κατά τούτο αισθητά τον ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρηματιών (απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Μαΐου 1998, C-7/95 P, Deere κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-3111, σκέψεις 88 και 90).

109 Πρέπει να τεκμαίρεται, πλην αποδείξεως του εναντίου η οποία βαρύνει τους ενδιαφερομένους επιχειρηματίες, ότι οι επιχειρήσεις που έχουν μετάσχει στη συνεννόηση και εξακολουθούν να δρουν στην αγορά λαμβάνουν υπόψη τις πληροφορίες που αντήλλαξαν με τους ανταγωνιστές τους για να καθορίσουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο όταν η συνεννόηση λαμβάνει χώρα σε τακτά διαστήματα επί μακρό χρονικό διάστημα (απόφαση HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 79 ανωτέρω, σκέψη 216).

110 Εν προκειμένω, η αγορά των γυψοσανίδων ήταν ολιγοπωλιακή, γεγονός το οποίο δεν αμφισβητείται άλλωστε από την προσφεύγουσα. Πρέπει επομένως να εξακριβωθεί αν, λαμβανομένου υπόψη αυτού του χαρακτηριστικού της αγοράς, οι ανταλλαγές πληροφοριών μετρίαζαν ή εξάλειφαν τον βαθμό αβεβαιότητας των οικείων επιχειρήσεων ως προς τη λειτουργία της σχετικής αγοράς και κατ' αυτόν τον τρόπο περιόριζαν τον ανταγωνισμό στην εν λόγω αγορά.

111 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η ανταλλαγή πληροφοριών, όπως ήταν οργανωμένη, επέτρεπε την επίτευξη ενός και μόνο σκοπού, ήτοι την επαλήθευση σε γενικές γραμμές των ατομικών εκτιμήσεων για τις συνθήκες της αγοράς και, ιδίως, για τον όγκο της.

112 Η εξήγηση αυτή δεν είναι πειστική. Ειδικότερα, από την εξήγηση που έδωσε ο [D] με την από 9 Ιουλίου 2001 δήλωσή του για να δικαιολογήσει τις ανταλλαγές πληροφοριών προκύπτει ότι αν και, ασφαλώς, τα δεδομένα ήταν χρήσιμα για να γίνει αντιληπτό το μέγεθος της αγοράς, αυτά παρείχαν επίσης δυνατότητα προσδιορισμού των τάσεων της αγοράς και των μεριδίων αγοράς των ανταγωνιστών έτσι ώστε «η δραστηριότητα να μην αναπτύσσεται σε πλήρες σκοτάδι».

113 Για τους ίδιους λόγους, το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η αγορά ήταν διαφανής και ότι τα δεδομένα μπορούσαν να συλλεχθούν στην αγορά δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

114 Η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώνεται από την απάντηση της BPB της 28ης Οκτωβρίου 1999 στη δεύτερη αίτηση παροχής πληροφοριών, που παρατίθεται στην αιτιολογική σκέψη 58 της προσβαλλομένης αποφάσεως, σύμφωνα με την οποία:

«[Οι εκπρόσωποι της BPB και της Knauf] συμφώνησαν να ανταλλάξουν τα αριθμητικά στοιχεία για τους όγκους των πωλήσεών τους του 1991, προκειμένου να αποκτήσουν μια αξιόπιστη βάση για το μέλλον προς επαλήθευση της εφαρμογής της συμφωνίας αυτής [πρωτότυπο στα αγγλικά: "understanding"] (ήτοι απλώς προκειμένου να παράσχουν ο ένας στον άλλον μια ακριβέστερη εικόνα του συνολικού μεγέθους της αγοράς και ως εξ τούτου των δικών τους μεριδίων αγοράς). Τούτο ήταν αναγκαίο, διότι δεν υπήρχαν αξιόπιστες στατιστικές για τη βιομηχανία.»

115 Συναφώς, η απόδειξη του χαρακτήρα συμπαιγνίας τον οποίο είχε η ανταλλαγή των πληροφοριών είναι ακόμη ισχυρότερη υπό το πρίσμα της απαντήσεως της BPB στην ανακοίνωση των αιτιάσεων. Ειδικότερα, από την αιτιολογική σκέψη 106 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτουν τα εξής:

«Η BPB διευκρίνισε αργότερα ότι ο σκοπός της συμφωνίας ανταλλαγής πληροφοριών με την Knauf ήταν να παρασχεθεί στον [A] "μια βάση για να εκτιμήσει κατά πόσον επικρατούσε νέα διάθεση στη βιομηχανία", δηλαδή ότι "η ανταλλαγή πληροφοριών σε υψηλό επίπεδο θα παρείχε, σε κάποιο βαθμό, αμοιβαία διαβεβαίωση ότι ο πόλεμος

τιμών τερματιζόταν". Η BPB δέχθηκε εξάλλου ρητώς ότι οι ανταλλαγές πληροφοριών στις οποίες προέβη ο [A] υπηρετούσαν τον σκοπό του τερματισμού του έντονου ανταγωνισμού που επικρατούσε στη βιομηχανία των γυψοσανίδων στην αρχή της δεκαετίας του 1990: "οι δύο ακόλουθες ανταλλαγές δεδομένων προηγουμένων ετών στις οποίες προέβη ο [A] ενδέχεται να χρησίμευσαν και να προορίστηκαν να χρησιμοποιηθούν για να βοηθήσουν στον τερματισμό του πολέμου τιμών".»

116 Όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι δεν υφίστατο περιορισμός του ανταγωνισμού, καθόσον τα ανταλλασσόμενα δεδομένα για τις πωλήσεις δεν είχαν πληροφοριακή αξία, δεδομένου ότι τα αριθμητικά στοιχεία ανακοινώθηκαν υπό μορφή ανεπεξέργαστη και ανακριβή χωρίς να κατανέμονται βάσει των διαφόρων ειδών γυψοσανίδων, ο ισχυρισμός αυτός δεν είναι ορθός, καθόσον οι ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ των εν λόγω επιχειρήσεων είχαν ως σκοπό να ελεγχθεί ότι τα αντίστοιχα μερίδιά τους στην αγορά παρέμεναν σταθερά ή, τουλάχιστον, δεν μειώνονταν. Ειδικότερα, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα και η Knauf εξέφρασαν την κοινή βούληση να θέσουν τέρμα στον πόλεμο τιμών και να σταθεροποιήσουν τις εν λόγω αγορές κατά τη σύσκεψη του Λονδίνου, για την επίτευξη του σκοπού αυτού αρκούσε οι εν λόγω επιχειρήσεις να γνωρίζουν ότι, παύοντας τον πόλεμο τιμών, δεν θα έχαναν μερίδια αγοράς. Για τον σκοπό αυτό αρκούσαν τα γενικά δεδομένα των πωλήσεων, που παρείχαν δυνατότητα υπολογισμού των μεριδίων αγοράς. Αυτό εξηγεί επίσης γιατί τα αριθμητικά στοιχεία δεν χρειαζόταν να κατανεμηθούν βάσει των διαφόρων ειδών γυψοσανίδων.

117 Ως προς το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η ανταλλαγή δεδομένων δεν πραγματοποιήθηκε σε τακτά χρονικά διαστήματα και, για τον λόγο αυτόν, δεν επρόκειτο για μηχανισμό ελέγχου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το επιχείρημα αυτό ουδόλως μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση τον θίγοντα τον ανταγωνισμό χαρακτήρα αυτής της ανταλλαγή πληροφοριών, ο σκοπός της οποίας περιγράφηκε σαφώς από την ίδια την προσφεύγουσα με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων ως αποβλέπων στον τερματισμό του πολέμου τιμών.

118 Όσον αφορά το επιχείρημα της BPB περί διαχωρισμού των ανταλλαγών πληροφοριών του [A] το 1991 και το 1992 από εκείνες που πραγματοποίησε ο [D], επιβάλλεται η

διαπίστωση ότι συνιστά απλώς ισχυρισμό χωρίς συγκεκριμένη θεμελίωση. Ειδικότερα, στη δήλωσή του ο [A] διευκρίνισε ότι είχε προειδοποιήσει τον [D] το 1993 εναντίον μιας υπερβολικά μεγάλης συχνότητας των ανταλλαγών, πράγμα που αποδεικνύει ότι αμφότεροι ήταν καλά πληροφορημένοι για τη συνέχιση των ανταλλαγών αυτών. Το γεγονός ότι οι ανταλλαγές πληροφοριών πραγματοποιήθηκαν από δύο διαφορετικά πρόσωπα συνδέεται έτσι με την αλλαγή του επικεφαλής της BPB. Επιπλέον, η εξήγηση για αυτές τις ανταλλαγές πληροφοριών, ιδίως όσον αφορά τον σκοπό τους, είναι η ίδια. Στην έκθεσή του για τις ανταλλαγές στις οποίες προέβη από το 1993, ο [D] δηλώνει ότι, έστω και υπό πολύ γενική μορφή, τα δεδομένα ήταν χρήσιμα για να γίνει αντιληπτό το μέγεθος της αγοράς και οι τάσεις της και ότι η γνώση των μεριδίων αγοράς των ανταγωνιστών εξασφάλιζε ότι «η δραστηριότητα [δεν αναπτυσσόταν] σε πλήρες σκοτάδι».

119 Ως εκ τούτου, ο χαρακτήρας συμπαιγνίας που είχαν οι ανταλλαγές πληροφοριών για τις πωλούμενες ποσότητες στη Γερμανία, στη Γαλλία, στην Μπενελούξ και στο Ηνωμένο Βασίλειο από το 1992 έως το 1998 αποδεικνύεται επαρκώς.

Επί των ανταλλαγών πληροφοριών για τους όγκους πωλήσεων στο Ηνωμένο Βασίλειο

Επιχειρήματα των διαδίκων

120 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ο σκοπός της ανταλλαγής πληροφοριών όσον αφορά την αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου ήταν να της παράσχει δυνατότητα καλύτερης γνώσης του συνολικού μεγέθους της αγοράς γυψοσανίδων του Ηνωμένου Βασιλείου και του μεριδίου της στην αγορά αυτή.

121 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, μολονότι τα ανταλλασσόμενα δεδομένα ήταν πολύ γενικά μηνιαία δεδομένα για τους όγκους πωλήσεων, οι ανταλλαγές δεν πραγματοποιούνταν κάθε μήνα, αλλά ήταν σποραδικές και αφορούσαν στοιχεία περισσοτέρων μηνών.

122 Η Επιτροπή απαντά ότι δεν ισχυρίζεται ότι οι ανταλλαγές δεδομένων ήταν μηνιαίες, αλλά απλώς ότι συνεχίστηκαν με αξιοσημείωτη σταθερότητα (επί επτά διαδοχικά έτη) και ότι οι ισχυρισμοί σύμφωνα με τους οποίους οι πληροφορίες ανταλλάσσονταν ακανόνιστα ανάλογα με τις ανάγκες διαψεύδονται από το περιεχόμενο του πίνακα του [N], γενικού διευθυντή της British Gypsum (στο εξής: BG), θυγατρικής της BPB στο Ηνωμένο Βασίλειο, από τον οποίο μπορεί να συναχθεί η ύπαρξη σταθερής ροής πληροφοριών.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

123 Πρέπει να επισημανθεί καταρχάς ότι η προσφεύγουσα δήλωσε, με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, ότι δεν είχε αντιρρήσεις κατά του χαρακτηρισμού από την Επιτροπή των ανταλλαγών πληροφοριών για τους όγκους πωλήσεων στο Ηνωμένο Βασίλειο ως παραβάσεως του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Δέχθηκε επίσης, με την απάντησή της σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι οι εν λόγω ανταλλαγές είχαν λάβει χώρα από το 1992 μέχρι τις αρχές του 1998 και συνιστούσαν παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ.

124 Εν συνεχεία, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι, σε απάντηση γραπτής ερωτήσεως του Πρωτοδικείου, η Επιτροπή επιβεβαίωσε ότι η ανταλλαγή πληροφοριών για τις πωλήσεις στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου και η ανταλλαγή πληροφοριών για τις πωλήσεις στις τέσσερις οικείες αγορές συνιστούσαν αμφότερες στοιχεία της ενιαίας και διαρκούς παραβάσεως, έστω και αν τα αντίθετα προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματα ενδέχεται να αλληλοεπικαλύπτονταν και να ενισχύονταν αμοιβαίως

κατά το μέτρο που αφορούσαν την αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου. Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα αμφισβητεί τον σκοπό και τη συχνότητα των ανταλλαγών δεδομένων για τους όγκους πωλήσεων στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου, πρέπει να εξετασθεί αν η προσβαλλόμενη απόφαση είναι εσφαλμένη όσον αφορά την ανταλλαγή αυτή.

125 Ως προς τον σκοπό της ανταλλαγής δεδομένων για τους όγκους πωλήσεων στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου, η Επιτροπή εκτιμά, με την αιτιολογική σκέψη 171 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι ο σκοπός της ταυτιζόταν με τον σκοπό της ανταλλαγής των δεδομένων για τον όγκο πωλήσεων στις τέσσερις οικείες αγορές. Πάντως, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι ο σκοπός της ήταν να αποκτήσει καλύτερη γνώση του συνολικού μεγέθους της αγοράς γυψοσανίδων του Ηνωμένου Βασιλείου και του μεριδίου της στην αγορά αυτή.

126 Οι εξηγήσεις της προσφεύγουσας δεν μπορούν να αναιρέσουν τον θίγοντα τον ανταγωνισμό χαρακτήρα αυτής της ανταλλαγής πληροφοριών, δεδομένου του γενικού πλαισίου της επίμαχης παραβάσεως, που χαρακτηρίζεται από τον εκφρασθέντα κατά τη σύσκεψη του Λονδίνου σκοπό του τερματισμού του πολέμου τιμών.

127 Ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι το γεγονός ότι τα δεδομένα συγκεντρώνονταν, ιδίως, ανά μήνα, στους πίνακες δεν αποδεικνύει ότι η ανταλλαγή των δεδομένων αυτών ελάμβανε επίσης χώρα με την ίδια συχνότητα είναι αλυσιτελής εν προκειμένω. Ειδικότερα, έστω και υποτιθεμένου ότι τα δεδομένα για τους όγκους πωλήσεων ανταλλάσσονταν λιγότερο συχνά, τούτο δεν θα αναιρούσε το συμπέρασμα ότι μια τέτοια ανταλλαγή έθιγε τον ανταγωνισμό για τους ίδιους λόγους με εκείνους που εκτέθηκαν όσον αφορά την ανταλλαγή των δεδομένων επί των τεσσάρων οικείων αγορών. Εν πάση περιπτώσει, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα δεν προσκόμισε κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι, αν και τα δεδομένα συγκεντρώνονταν ανά μήνα, η ανταλλαγή δεν πραγματοποιούνταν κάθε μήνα. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να συναχθεί ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι το συμπέρασμα της Επιτροπής που παρουσιάζεται στην αιτιολογική σκέψη 194 της προσβαλλομένης αποφάσεως, σύμφωνα με το οποίο ο συστηματικός και λεπτομερής χαρακτήρας του πίνακα του [Ν] προϋπέθετε τακτική ανταλλαγή πληροφοριών είναι εσφαλμένο.

128 Συνεπώς, η εκτίμηση της Επιτροπής όσον αφορά την ανταλλαγή των δεδομένων για τους όγκους πωλήσεων στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου ουδόλως είναι εσφαλμένη.

Επί των ανταλλαγών πληροφοριών για τις αυξήσεις τιμών στο Ηνωμένο Βασίλειο κατά το διάστημα από το 1992 έως το 1998

Επιχειρήματα των διαδίκων

129 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι οι παράλληλες αυξήσεις των τιμών είχαν αποφασιστεί από τους παραγωγούς κατά μη ανεξάρτητο τρόπο.

130 Οι αποδείξεις στις οποίες στηρίζεται η Επιτροπή συνίστανται, πρώτον, στη συζήτηση που έλαβε χώρα το 1996 μεταξύ των περιφερειακών διευθυντών της Knauf και της BG, δεύτερον, στη συζήτηση που έλαβε χώρα το 1998 μεταξύ του διευθυντή πωλήσεων της Lafarge και ενός μέλους του προσωπικού του τμήματος πωλήσεων της BG και, τρίτον, σε μία ή δύο ανακοινώσεις του [N], τις οποίες διαβίβασε στους ομολόγους του για να τους ενημερώσει για ανατιμήσεις.

131 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή προσέδωσε στα μεμονωμένα αυτά γεγονότα αδικαιολόγητη σημασία. Επιπλέον, οι δύο πρώτες επαφές έλαβαν χώρα με

διαφορά δύο ετών και οι συνομιλίες διεξήχθησαν κατά τη διάρκεια κοινωνικών εκδηλώσεων. Ακόμη, οι ανακοινώσεις του [Ν] συνετάχθησαν μόνο μία ή δύο φορές και, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, δεν επρόκειτο για ανταλλαγές πληροφοριών, αλλά για μονομερείς γνωστοποιήσεις.

132 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι οι επαφές αυτές επιβεβαιώνουν την ύπαρξη ενιαίας και διαρκούς παραβάσεως. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι οι επαφές έλαβαν χώρα μόνον κατά το διάστημα από τον Νοέμβριο του 1996 έως τον Μάρτιο του 1998 και αφορούσαν μόνον το Ηνωμένο Βασίλειο.

133 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι ουδέποτε προέβαλε ότι οι τιμές υπήρξαν αντικείμενο συμφωνίας ή διαπραγματεύσεως. Εκτιμά ότι το γεγονός ότι συνετάχθησαν πρακτικά εσωτερικής χρήσεως για τις επαφές σχετικά με ορισμένες αυξήσεις των τιμών μαρτυρεί τη σπουδαιότητα των επαφών αυτών.

134 Η Επιτροπή θεωρεί, αναφερόμενη στις αιτιολογικές σκέψεις 471 έως 477 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι αυτές οι ανταλλαγές πληροφοριών συνιστούν εναρμονισμένη πρακτική εντασσόμενη στις χαρακτηριστικές εκδηλώσεις της πολυσχιδούς και διαρκούς συμφωνίας που αποβλέπει στον περιορισμό του ανταγωνισμού τουλάχιστον στις τέσσερις κυριότερες ευρωπαϊκές αγορές των γυψοσανίδων.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

135 Όπως προκύπτει από το δικόγραφο της προσφυγής και από την εξέταση της συνεργασίας της BPB, αυτή ακριβώς ενημέρωσε την Επιτροπή σχετικά με τις ανταλλαγές αυτές για τις αυξήσεις τιμών στο Ηνωμένο Βασίλειο. Επιπλέον, τα πραγματικά στοιχεία που αναφέρονται στην προσβαλλόμενη απόφαση δεν αμφισβητούνται από την BPB.

136 Επιπλέον, πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η προσφεύγουσα δήλωσε, με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, ότι δεν είχε αντιρρήσεις κατά του χαρακτηρισμού από την Επιτροπή των εν λόγω επαφών ως παραβάσεως του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Με την απάντησή της σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, η προσφεύγουσα δέχθηκε επίσης ότι το γεγονός ότι ο [Ν] είχε ενημερώσει μία ή δύο φορές την Knauf και τη Lafarge για τις αυξήσεις τιμών καταλόγου στο Ηνωμένο Βασίλειο συνιστούσε παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ.

137 Πάντως, η BPB αποπειράται να παρουσιάσει ως λιγότερο έντονο τον θίγοντα τον ανταγωνισμό χαρακτήρα των ανταλλαγών αυτών ισχυριζόμενη ότι, δεδομένου ότι οι συζητήσεις έλαβαν χώρα σε ημερήσιες διοργανώσεις παιχνιδιών γκολφ, ήταν απλώς παραπλήσιες με επιπόλαιες συζητήσεις των κύκλων της εν λόγω βιομηχανίας και ότι τα υπομνήματα που περιέχουν τα πρακτικά των συζητήσεων αυτών παρουσιάζουν τις πληροφορίες ως τέτοιες. Επιπλέον, οι πληροφορίες ανακοινώθηκαν μονομερώς. Τέλος, η BPB εκτιμά ότι οι αυξήσεις τιμών ήταν εν πάση περιπτώσει γνωστές λόγω πληροφοριών που κυκλοφορούσαν στην αγορά και ότι οι ανταλλαγές πληροφοριών συνιστούσαν απλώς ανακοίνωση ειλημμένων αποφάσεων. Ακόμη, η ανακοίνωση αφορά μόνον τις τιμές καταλόγου, οι οποίες δεν αντικατοπτρίζουν τις καθαρές τιμές πώλησης (μετά την αφαίρεση των εκπτώσεων και των επιστροφών).

138 Από τις αιτιολογικές σκέψεις 198 έως 200 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι, για το προγενέστερο της 7ης Σεπτεμβρίου 1996 χρονικό διάστημα, οι αναγγελίες αυξήσεων των τιμών ήταν τέσσερις φορές σχεδόν ταυτόχρονες. Έτσι, η από 21ης Ιουλίου 1992 αναγγελία της BG (με ισχύ από το τέλος Αυγούστου 1992)

ακολουθήθηκε από αναγγελία της 31ης Ιουλίου 1992 της Lafarge (Redland) (με ισχύ από τις 31 Αυγούστου 1992). Η Knauf ανήγγειλε τις νέες τιμές της στις 3 Αυγούστου 1992 (με νέο κατάλογο τιμών για τον Σεπτέμβριο του 1992).

139 Η BPB ανήγγειλε τον Νοέμβριο του 1993 αύξηση 12 %, που επρόκειτο να τεθεί σε ισχύ τον Ιανουάριο του 1994. Η Lafarge εναρμονίστηκε προς αυτήν την αναγγελία αυξήσεως, η Knauf όμως δεν συμμορφώθηκε πλήρως.

140 Η Knauf ανήγγειλε στις 29 Σεπτεμβρίου 1994 αύξηση περίπου 6,5 % που επρόκειτο να τεθεί σε ισχύ την 1η Μαρτίου 1995 και η BPB ανήγγειλε στις 2 Δεκεμβρίου 1994 αύξηση 9 % με ισχύ από 27 Φεβρουαρίου 1995. Η αύξηση αυτή ακολουθήθηκε από αναγγελία ίδιας αυξήσεως από τη Lafarge στις 6 Ιανουαρίου 1995, η οποία επρόκειτο να τεθεί σε ισχύ αυθημερόν.

141 Στις 22 Σεπτεμβρίου 1995, η BG ανήγγειλε αύξηση τιμών κατά 12 % για τις κοινές γυψοσανίδες, με ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 1996. Την αναγγελία αυτή ακολούθησε η Lafarge, που ανήγγειλε την ίδια αύξηση στις 13 Οκτωβρίου 1995, με ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 1996, και η Knauf, που ανήγγειλε την ίδια αύξηση στις 27 Οκτωβρίου 1995, με ισχύ αυθημερόν.

142 Επομένως, κατά το προγενέστερο της 7ης Σεπτεμβρίου 1996 χρονικό διάστημα, οι αυξήσεις τιμών της BPB, της Lafarge και της Knauf έλαβαν χώρα διαδοχικά σε πολύ κοντινά χρονικά διαστήματα, αν όχι ταυτοχρόνως.

143 Πρέπει επομένως να εξακριβωθεί αν οι σχεδόν ταυτόχρονες αναγγελίες αυξήσεων των τιμών και ο παραλληλισμός των αναγγελθεισών τιμών, όπως διαπιστώθηκε, συνιστούν δέσμη σοβαρών, ακριβών και συγκλινουσών ενδείξεων υπέρ μιας προηγούμενης συνεννοήσεως αποβλέπουσας στην ενημέρωση των ανταγωνιστικών επιχειρήσεων για τις αυξήσεις τιμών. Η ύπαρξη παράλληλης συμπεριφοράς δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απόδειξη συνεννοήσεως, παρά μόνον αν η ύπαρξη συνεννοήσεως αποτελεί τη μόνη εύλογη εξήγηση για τη συμπεριφορά αυτή. Πρέπει, ειδικότερα, να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι το άρθρο 81 ΕΚ απαγορεύει μεν κάθε μορφή συμπαιγνίας που θα μπορούσε να νοθεύσει τον ανταγωνισμό, αλλά δεν αποκλείει το δικαίωμα των επιχειρηματιών να προσαρμόζονται ευφυώς στη διαπιστωθείσα ή αναμενόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους (απόφαση του Δικαστηρίου της 31ης Μαρτίου 1993, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 και C-125/85 έως C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-1307, σκέψη 71).

144 Εν προκειμένω, έστω και αν τα διαστήματα που παρεμβλήθηκαν μεταξύ των διαφόρων αναγγελιών αυξήσεων των τιμών ενδέχεται να έδωσαν στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα να λάβουν γνώση αυτών μέσω πληροφοριών προερχόμενων από την αγορά και έστω και αν οι αυξήσεις αυτές δεν ανέρχονταν πάντοτε ακριβώς στο ίδιο επίπεδο, οι σχεδόν ταυτόχρονες αναγγελίες αυξήσεων των τιμών και ο παραλληλισμός των αναγγελλόμενων τιμών συνιστούν ισχυρές ενδείξεις υπέρ μιας συνεννοήσεως που προηγήθηκε των αναγγελιών αυτών, δεδομένου ότι οι αυξήσεις αυτές εντάσσονται σε ένα πλαίσιο που χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι, όπως διαπίστωσε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση, η προσφεύγουσα και η Knauf συμφώνησαν, κατά τη σύσκεψη του Λονδίνου στις αρχές του 1992, να θέσουν τέρμα στον πόλεμο τιμών στις τέσσερις ευρωπαϊκές αγορές.

145 Εν πάση περιπτώσει, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όσον αφορά την ανταλλαγή δεδομένων για τις αυξήσεις τιμών στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου, η Επιτροπή συνήγαγε, στην αιτιολογική σκέψη 476 της προσβαλλομένης αποφάσεως, μόνο την ύπαρξη των επαφών που είχαν παραδεχθεί η BPB, η Knauf και η Lafarge, οι οποίες συνόδευσαν ορισμένες αυξήσεις τιμών, παραπέμποντας συναφώς στην αιτιολογική σκέψη 211 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Κατά τα λοιπά, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 210 της εν λόγω αποφάσεως, η Επιτροπή ανέφερε ότι δεν μπορούσε παρά να διαπιστώσει την παράλληλη συμπεριφορά των επιχειρήσεων, οι οποίες άλλωστε είχαν και άλλες επαφές με χαρακτήρα συμπαιγνίας, χωρίς να συνάγει ότι μια συνεννόηση προηγήθηκε κατ' ανάγκη της παράλληλης αυτής συμπεριφοράς. Επιπλέον, διαχώρισε σαφώς, χρησιμοποιώντας τον όρο «εντούτοις» στην αρχή της αιτιολογικής σκέψεως 211 της προσβαλλομένης αποφάσεως, αυτή την απλή παράλληλη συμπεριφορά από τις επαφές που παραδεδεγμένως προϋπήρξαν των αναγγελιών αυξήσεων τιμών.

146 Όσον αφορά το μεταγενέστερο της 7ης Σεπτεμβρίου 1996 χρονικό διάστημα, η ύπαρξη επαφών μεταξύ των ανταγωνιστών όσον αφορά τις αυξήσεις τιμών στο Ηνωμένο Βασίλειο αποδεικνύεται από τις ακόλουθες έγγραφες αποδείξεις.

147 Πρώτον, από ένα εσωτερικό υπόμνημα της BG προκύπτει ότι, κατά το Σαββατοκύριακο της 7ης και 8ης Σεπτεμβρίου 1996, η Knauf ανήγγειλε ότι θα ακολουθούσε την αύξηση των τιμών που είχε αποφασίσει η BG εφόσον οι προθέσεις της BG αποσαφηνίζονταν ρητώς. Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 201 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η συζήτηση αυτή έλαβε χώρα πριν η BG αποστείλει τις ανακοινώσεις για την αύξηση των τιμολογίων της στις 9 Σεπτεμβρίου 1996.

148 Επιπλέον, την αύξηση αυτή ακολούθησε, στις 20 Σεπτεμβρίου 1996, η αύξηση της Lafarge.

149 Δεύτερον, οι σχεδόν ταυτόχρονες αναγγελίες αυξήσεων των τιμών και ο παραλληλισμός των αναγγελλόμενων τιμών συνεχίστηκαν. Έτσι, η Επιτροπή διαπίστωσε, με τις αιτιολογικές σκέψεις 203 και 204 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι στις 3 Ιουνίου 1997 η BG ανήγγειλε αύξηση 3,8 % για τις κοινές γυψοσανίδες, με ισχύ από 1ης Αυγούστου 1997. Η Lafarge ανήγγειλε αύξηση 3,7 %, με ισχύ από τις 4 Αυγούστου 1997, και η Knauf ανήγγειλε αύξηση 3,7 %, από την ίδια ημερομηνία με τη Lafarge. Ακόμη, στις 27 Ιανουαρίου 1998 η BG ανήγγειλε αύξηση τιμών 4,4 %, με ισχύ από 1ης Απριλίου 1998. Η Lafarge ανήγγειλε αύξηση 4,1 %, από 6 Απριλίου 1998, και η Knauf ανήγγειλε την ίδια αύξηση, με ισχύ από 1ης Απριλίου 1998.

150 Τρίτον, από την αιτιολογική σκέψη 205 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι, πριν από την αναγγελία αυξήσεως της BG στις 8 Σεπτεμβρίου 1998 για ανατίμηση 5 % από 1ης Νοεμβρίου 1998, ένας εκπρόσωπος της Lafarge ανέφερε σε υπεύθυνο της BG ότι, για λόγους προϋπολογισμού, η Lafarge δεν ήταν διατεθειμένη να συμμορφωθεί προς την αύξηση τιμών που προβλεπόταν για τις αρχές Ιανουαρίου του επόμενου έτους. Αν οι οικείες επιχειρήσεις δεν είχαν συμφωνήσει να ανταλλάξουν πληροφορίες

σχετικά με τις αυξήσεις τιμών, η Lafarge δεν θα είχε την ανάγκη να ενημερώσει τον εκπρόσωπο της BG ότι δεν επρόκειτο να συμμορφωθεί προς την προβλεπόμενη αύξηση.

151 Τέταρτον, η BPB αναγνώρισε ότι υπήρξαν, όπως τις αποκαλεί η ίδια, «μεμονωμένες περιπτώσεις» στις οποίες ο [N] είχε τηλεφωνήσει στους γενικούς διευθυντές της Lafarge και της Knauf στο Ηνωμένο Βασίλειο για να τους ενημερώσει για τις προθέσεις της BG όσον αφορά τις τιμές και για το προβλεπόμενο φάσμα της αυξήσεως (αιτιολογική σκέψη 207 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Τα τηλεφωνήματα αυτά, έστω και αν η BPB δεν γνωστοποιεί ούτε κατά προσέγγιση τις ημερομηνίες τους και έστω και αν χαρακτηρίζονται από αυτήν ως «τηλεφωνήματα καθαρής φιλοφροσύνης» αποδεικνύουν ότι οι ανταγωνιστικές επιχειρήσεις είχαν επαφές όσον αφορά τις αυξήσεις τιμών.

152 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή ορθώς θεώρησε, με την αιτιολογική σκέψη 477 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι επαφές για τις αυξήσεις τιμών στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου συνιστούσαν εναρμονισμένη πρακτική που απαγορεύεται από το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ.

153 Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από το επιχείρημα ότι επρόκειτο για μονομερή συμπεριφορά. Είναι μεν αληθές ότι η έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής προϋποθέτει πράγματι την ύπαρξη επαφών χαρακτηριζομένων από αμοιβαιότητα. Ωστόσο, η προϋπόθεση αυτή πληρούται όταν η εκ μέρους ενός ανταγωνιστή αποκάλυψη σε άλλον ανταγωνιστή των προθέσεών του ή της μελλοντικής του συμπεριφοράς στην αγορά ζητήθηκε ή, τουλάχιστον, έγινε δεκτή από τον δεύτερο (απόφαση «Τσιμέντο», σκέψη 32 ανωτέρω, σκέψη 1849).

154 Όσον αφορά τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας ότι οι διαβιβασθείσες πληροφορίες για τις τιμές ήταν γνωστές στους πελάτες της οικείας επιχειρήσεως πριν από την ανακοίνωσή τους στους ανταγωνιστές και ότι, ως εκ τούτου, οι ανταγωνιστές μπορούσαν να έχουν ήδη συλλέξει στην αγορά τις αποκαλυφθείσες πληροφορίες, πρέπει να υπομνησθεί ότι το γεγονός και μόνον ότι αυτή έλαβε πληροφορίες που

αφορούσαν τους ανταγωνιστές, πληροφορίες που ένας ανεξάρτητος επιχειρηματίας διαφυλάσσει ως επιχειρηματικό απόρρητο, αρκεί για να καταδείξει ότι εμφορούνταν από πνεύμα αντίθετο προς τον ανταγωνισμό (απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Ιουλίου 2001, Τ-202/98, Τ-204/98 και Τ-207/98, Tate & Lyle κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-2035, σκέψη 66). Επιπλέον, οι συνομιλίες για τις οποίες η Επιτροπή ανακάλυψε άμεσες αποδείξεις ή την ύπαρξη των οποίων αναγνώρισε η προσφεύγουσα διεξήχθησαν πριν από τις επίσημες αναγγελίες αυξήσεως των τιμών.

155 Λαμβανομένων υπόψη των συγκεκριμένων περιστάσεων, η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμο ότι οι τρεις επιχειρήσεις αλληλοενημερώνονταν για τις αυξήσεις τιμών στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου κατά το διάστημα από το 1992 έως το 1998.

Επί της σταθεροποιήσεως των μεριδίων αγοράς στη Γερμανία

Επιχειρήματα των διαδίκων

156 Η προσφεύγουσα δέχεται ότι ο σκοπός της συσκέψεως των Βερσαλλιών ήταν η επίτευξη συμφωνίας για τη σταθεροποίηση των μεριδίων αγοράς στη Γερμανία. Η απόπειρα αυτή απέβη όμως άκαρπη. Ισχυρίζεται ότι η μεταγενέστερη δήλωση της Gyproc επιβεβαιώνει τη δήλωσή της.

157 Η προσφεύγουσα δέχεται επίσης ότι, κατά τις συσκέψεις των Βρυξελλών και της Χάγης, οι συνομιλίες αφορούσαν και πάλι τα μερίδια αγοράς της κάθε επιχειρήσεως

στη Γερμανία. Επιπλέον, προηγήθηκε των συνομιλιών αυτών μια νέα ανταλλαγή πληροφοριών για τα μερίδια αγοράς ως προς τους τέσσερις πρώτους μήνες του 1998. Ωστόσο, ούτε αυτές οι συνομιλίες είχαν αποτέλεσμα.

158 Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι, έστω και αν οι επιχειρήσεις πραγματοποίησαν συναντήσεις και είχαν κοινό συμφέρον για τη σταθεροποίηση της γερμανικής αγοράς, δεν δεσμεύθηκαν αμοιβαίως. Το εφαρμοστέο δίκαιο απαιτεί όμως τέτοια δέσμευση. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι οι επιχειρήσεις μπορούν να μοιράζονται την κοινή τους άποψη όσον αφορά την κατάσταση που θα επιθυμούσαν να επικρατήσει, πλην όμως, εκτός αν με τις επαφές αυτές και τη συμπεριφορά της μια επιχείρηση ενεργεί κατά τρόπον ώστε να καθιστά απολύτως σαφές στην άλλη ότι της προτείνει να προβεί σε ορισμένες ενέργειες, η δε τελευταία αυτή επιχείρηση θεωρεί εαυτόν υποχρεωμένο να προβεί στις ενέργειες αυτές, δεν στοιχειοθετείται, από νομικής απόψεως, συμφωνία. Εκτιμά ότι η Επιτροπή δεν δύναται να θεωρήσει ότι η διαπραγμάτευση ισοδυναμεί με συμφωνία.

159 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η προσέγγιση της Επιτροπής συνίσταται στον ισχυρισμό ότι ο κοινός σκοπός αποδεικνύεται από τις εκδηλώσεις μιας συμφωνίας κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ και ότι οι εκδηλώσεις αυτές καθεαυτές αποδεικνύουν τον κοινό σκοπό. Κατά την προσφεύγουσα, πρόκειται για επιχείρημα χωρίς καμία νομική αξία.

160 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή εσφαλμένως εκτίμησε ότι το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών που είχαν διοργανώσει οι εν λόγω επιχειρήσεις τον Νοέμβριο του 1996 με τη βοήθεια ανεξάρτητου ειδικού (στο εξής: σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών) ήταν πιο εξελιγμένο και τους παρείχε ακριβέστερες και ευχερέστερα επαληθεύσιμες πληροφορίες από τις άλλες ανταλλαγές. Αναφέρει ότι οι παραγωγοί ανακοίνωναν τα στοιχεία στον ανεξάρτητο ειδικό, αυτός όμως δεν προέβαινε σε καμία επαλήθευση. Ακόμη, οι ανταλλαγές στο πλαίσιο του συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών δεν ήταν συχνότερες από εκείνες που πραγματοποιούνταν μεταξύ των προέδρων -γενικών διευθυντών των εν λόγω επιχειρήσεων, δεδομένου ότι αμφότερες ήταν τριμηνιαίες κατά το διάστημα από το 1996 έως το 1998. Επιπλέον, οι ανταλλαγές που πραγματοποιούνταν στο πλαίσιο του συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών παρείχαν στις εν λόγω επιχειρήσεις λιγότερα στοιχεία από εκείνες που

πραγματοποιούνταν μεταξύ των προέδρων -γενικών διευθυντών, δεδομένου ότι ο ανεξάρτητος ειδικός έδινε στις εν λόγω επιχειρήσεις μόνον ένα συνολικό αριθμό όσον αφορά το μέγεθος της αγοράς.

161 Ισχυρίζεται επίσης ότι το γεγονός ότι το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών άρχισε να λειτουργεί μετά τη σύσκεψη των Βερσαλλιών είναι συμπτωματικό.

162 Η Επιτροπή εκτιμά ότι, έστω και αν οι επιχειρήσεις δεν κατόρθωσαν να συμφωνήσουν για τον τρόπο κατανομής των μεριδίων αγοράς στη Γερμανία, εξέφρασαν την κοινή τους βούληση να περιορίσουν τον ανταγωνισμό στην αγορά των γυψοσανίδων κατανέμοντας μεταξύ τους ή, τουλάχιστον, σταθεροποιώντας τη γερμανική αγορά. Κατά την Επιτροπή, η αποκάλυψη και μόνο από μια επιχείρηση του γεγονότος ότι δεν επιθυμεί να αυξήσει το μερίδιό της στην αγορά αρκεί για να ενημερώσει τους ανταγωνιστές της σχετικά με ουσιώδες στοιχείο της στρατηγικής της και προδήλως συνιστά στοιχείο το οποίο θίγει τον ανταγωνισμό. Εκτιμά ότι οι επιχειρήσεις θεωρούσαν ότι είχαν υποχρέωση να υιοθετήσουν ορισμένη συμπεριφορά, όπως αποδεικνύεται από τις διαδοχικές σχετικές συνομιλίες.

163 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η μόνη εύλογη εξήγηση για μια ανταλλαγή πληροφοριών την οποία οι μετέχοντες θέλουν να κρατήσουν μυστική και η οποία βασίζεται σε αριθμητικά στοιχεία δήθεν μη έχοντα μεγάλη αξία για τον καθορισμό μελλοντικής στρατηγικής είναι ότι μεταξύ των εν λόγω επιχειρήσεων υφίσταται σιωπηρή συμφωνία τηρήσεως των παραδοσιακών ρευμάτων.

164 Η Επιτροπή εκτιμά ότι, έστω και αν τα μερίδια αγοράς στη Γερμανία συνέχισαν να παρουσιάζουν διακυμάνσεις μετά τη σύσκεψη των Βερσαλλιών η οποία έλαβε χώρα το 1996, οι διακυμάνσεις αυτές ήταν ασήμαντες και ενισχύουν τα συμπεράσματά της, καθόσον ουδέποτε ισχυρίστηκε ότι υφίστατο τυπική συμφωνία κατανομής της αγοράς.

165 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, έστω και αν το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών δεν είναι αυτό καθεαυτό αντίθετο στο κοινοτικό δίκαιο, δεν πρέπει να εξετάζεται κατά τρόπο μεμονωμένο, αλλά υπό το πρίσμα του γεγονότος ότι θεσπίστηκε προκειμένου να παράσχει ακριβέστερες και ευχερέστερα επαληθεύσιμες πληροφορίες. Επιπλέον, από τον ισχυρισμό της BPB ότι οι παρεχόμενες πληροφορίες δεν ήταν ακριβέστερες από εκείνες που ανταλλάσσονταν κατά το παρελθόν, δεν καθίσταται αντιληπτό γιατί η BPB και οι άλλες επιχειρήσεις έλαβαν μέρος στο σύστημα αυτό. Ακόμη, η προβληθείσα από την BPB εξήγηση ότι οι επιχειρήσεις επιθυμούσαν να πληροφορηθούν με ακρίβεια το μέγεθος της γερμανικής αγοράς, απλώς επιβεβαιώνει την ερμηνεία της Επιτροπής.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

166 Από την επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας προκύπτει ότι δεν αμφισβητεί την ύπαρξη των συσκέψεων των Βερσαλλιών, των Βρυξελλών και της Χάγης. Επιπλέον, δέχεται ότι συμμετέσχε στις συσκέψεις αυτές και συζήτησε την κατάσταση της γερμανικής αγοράς. Αναγνωρίζει επίσης ότι κατά τη σύσκεψη των Βερσαλλιών έγινε πρόταση προς επίτευξη συμφωνίας σταθεροποιήσεως των μεριδίων αγοράς στη Γερμανία στο επίπεδο που είχαν το 1995.

167 Ωστόσο, εκτιμά ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις ανέλαβαν κοινή δέσμευση. Κατά την προσφεύγουσα, το εφαρμοστέο δίκαιο απαιτεί την ύπαρξη τέτοιας δεσμεύσεως. Τα διαμειφθέντα εν προκειμένω συνιστούν απλώς διαπραγμάτευση συμφωνίας.

168 Συνεπώς, το ζήτημα επί του οποίου ερίζουν η προσφεύγουσα και η Επιτροπή αφορά τον νομικό χαρακτηρισμό των συσκέψεων των Βερσαλλιών, των Βρυξελλών και της Χάγης καθώς και του συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών.

169 Ως προς την επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας προς απόδειξη του ότι δεν υπήρξε συμφωνία για την κατανομή των μεριδίων αγοράς στη Γερμανία, πρέπει να επισημανθεί ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή διαπίστωσε στην αιτιολογική σκέψη 469, in fine, της προσβαλλομένης αποφάσεως ότι «[είχε] συναφθεί συμφωνία μεταξύ των [οικείων επιχειρήσεων], οι οποίες απέβλεπαν στο να μοιραστούν τη γερμανική αγορά ή τουλάχιστον να τη σταθεροποιήσουν, η δε συμφωνία αυτή συνιστούσε ειδική εκδήλωση της πολυσχιδούς και διαρκούς συμφωνίας που είχε ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού στην αγορά των γυψοσανίδων, τουλάχιστον στις τέσσερις μεγάλες ευρωπαϊκές αγορές». Επιπλέον, από τις αιτιολογικές σκέψεις 462, 463, 465 και 469 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή εκτίμησε ότι, ανεξαρτήτως του αν συνήφθη τέτοια συμφωνία, οι εν λόγω επιχειρήσεις, καθόσον εξέφρασαν την κοινή τους βούληση να μοιραστούν τη γερμανική αγορά ή, τουλάχιστον, να την σταθεροποιήσουν, συνήψαν συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ.

170 Έτσι, ακόμη και αν η Επιτροπή δεν κατόρθωνε να αποδείξει ότι οι επιχειρήσεις στις οποίες επιβλήθηκαν κυρώσεις είχαν συνάψει συμφωνία υπό στενή έννοια όσον αφορά την κατανομή των μεριδίων αγοράς στη Γερμανία, θα αρκούσε το ότι από τα μη αμφισβητούμενα πραγματικά περιστατικά προκύπτει ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις αντικατέστησαν ηθελημένα τους κινδύνους του ανταγωνισμού με έμπρακτη συνεργασία μεταξύ τους, παραμένοντας σε άμεση επαφή προκειμένου να σταθεροποιήσουν τη γερμανική αγορά. Συνεπώς, πρέπει να εξακριβωθεί αν αυτό συμβαίνει εν προκειμένω.

171 Όσον αφορά τη σύσκεψη των Βερσαλλιών, η οποία έλαβε χώρα τον Ιούνιο του 1996, η ύπαρξή της δεν αμφισβητείται, ούτε το ότι, κατά τη σύσκεψη αυτή, οι εν λόγω επιχειρήσεις απεκάλυψαν τα πραγματικά αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών τους κατά το 1995, ότι συζήτησαν για τη σταθεροποίηση των μεριδίων τους στη γερμανική αγορά και ότι η Gyproc δεν συμφωνούσε με το μερίδιο αγοράς που της πρότειναν οι άλλες επιχειρήσεις.

172 Η BPB δέχεται την ύπαρξη και της συσκέψεως των Βρυξελλών της 4ης Δεκεμβρίου 1997, αλλά αναφέρει ότι η σύσκεψη αυτή επίσης αποτέλεσε ευκαιρία για να συζητηθεί η σταθεροποίηση της γερμανικής αγοράς.

173 Η BPB δεν αμφισβητεί ούτε το ότι έλαβε χώρα η σύσκεψη της Χάγης του Μαΐου 1998. Ωστόσο, οι συνομιλίες, αν και είχαν ως αντικείμενο την κατάσταση στη Γερμανία, δεν απέδωσαν συγκεκριμένο αποτέλεσμα. Συναφώς, από την αιτιολογική σκέψη 257 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι, κατά τη Gyproc, οι μετέχοντες αντήλλαξαν τα αριθμητικά στοιχεία τους για τους όγκους πωλήσεων στη Γερμανία κατά τους τέσσερις πρώτους μήνες του 1998, ότι καθένας από τους μετέχοντες αναφέρθηκε στο μερίδιο αγοράς που επιθυμούσε να έχει στη Γερμανία και ότι, επειδή το σύνολο αυτών των μεριδίων αγοράς αντιστοιχούσε στο 101 %, οι μετέχοντες πρότειναν στη Gyproc να περιορίσει το μερίδιό της στην αγορά στο 11 %, πράγμα το οποίο όμως δεν δέχθηκε.

174 Ως εκ τούτου, από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, έστω και αν δεν κατέστη δυνατή η σύναψη συγκεκριμένης συμφωνίας για την κατανομή της γερμανικής αγοράς, ούτε κατά τη σύσκεψη των Βερσαλλιών, ούτε κατά τις μεταγενέστερες συσκέψεις που έλαβαν χώρα στις Βρυξέλλες και στη Χάγη, οι τέσσερις εν λόγω επιχειρήσεις εξέφρασαν την κοινή βούληση να σταθεροποιήσουν τη γερμανική αγορά και, ως εκ τούτου, να περιορίσουν τον ανταγωνισμό. Έτσι, η πραγματοποίηση της συσκέψεως των Βερσαλλιών μαρτυρεί την ύπαρξη καταρχήν συμφωνίας για την κατανομή της γερμανικής αγοράς μεταξύ της BPB, της Knauf, της Lafarge και της Gyproc, όπως ισχυρίστηκε η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 264 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

175 Ειδικότερα, η BPB δεν αμφισβητεί ότι, κατά τη σύσκεψη των Βερσαλλιών, παρά τη θέση που έλαβε η Gyproc, οι τρεις άλλες επιχειρήσεις, ήτοι η Knauf, η Lafarge και η ίδια, υπέδειξαν η μία στην άλλη τα μερίδια αγοράς επί των οποίων συμφωνούσαν και ότι αυτά τα μερίδια αγοράς ήταν αντίστοιχα προς τα μερίδια που πράγματι κατείχαν οι επιχειρήσεις αυτές. Συναφώς, πρέπει επίσης να υπομνησθεί ότι οι επιχειρήσεις αυτές δεν αμφισβητούν ότι κατά τη σύσκεψη των Βερσαλλιών αντήλλαξαν τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών τους κατά το 1995.

176 Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών, η ύπαρξη του οποίου ενισχύει τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις θέλησαν να σταθεροποιήσουν τη γερμανική αγορά. Ειδικότερα, κάθε παραγωγός υπέβαλλε εμπιστευτικώς τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών του στον ανεξάρτητο ειδικό και τα αποτελέσματα συγκεντρώνονταν από τις υπηρεσίες του ειδικού για να προκύψει ένας συνολικός αριθμός, ο οποίος εν συνεχεία ανακοινωνόταν στους μετέχοντες. Βάσει

του αριθμού αυτού, ο καθένας μπορούσε να υπολογίσει το δικό του μερίδιο αγοράς, όχι όμως το μερίδιο των άλλων. Τα στοιχεία γνωστοποιούνταν ανά τρίμηνο και αφορούσαν τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών του καθενός. Ακόμη, οι παραγωγοί ανακοίνωσαν εμπιστευτικώς στον ανεξάρτητο ειδικό τα αριθμητικά στοιχεία του Ιανουαρίου έως Δεκεμβρίου 1995 και εκείνα του Ιανουαρίου έως Σεπτεμβρίου 1996.

177 Το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών παρείχε συνεπώς στις εν λόγω επιχειρήσεις τη δυνατότητα να ελέγξουν αν τα μερίδιά τους στη γερμανική αγορά παρέμεναν σχετικώς σταθερά.

178 Όσον αφορά τη νομική εκτίμηση της καταστάσεως αυτής, πρέπει να υπομνησθεί ότι το γεγονός της γνωστοποιήσεως πληροφοριών στους ανταγωνιστές της με σκοπό την προετοιμασία συμπράξεως αρκεί προς απόδειξη της ύπαρξης εναρμονισμένης πρακτικής κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ (βλ., επ' αυτού, απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, Τ-148/89, Tréfilunion κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1063, σκέψη 82).

179 Ειδικότερα, η έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής, κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, αφορά μια μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων που, χωρίς να έχει φτάσει στη σύναψη μιας κατά κυριολεξία συμβάσεως, αντικαθιστά ηθελημένα τους κινδύνους του ανταγωνισμού με έμπρακτη συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων αυτών (αποφάσεις Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 81 ανωτέρω, σκέψη 26, και Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 143 ανωτέρω, σκέψη 63).

180 Τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας που συνθέτουν μια εναρμονισμένη πρακτική, μακράν του να απαιτούν την κατάρτιση πραγματικού «σχεδίου», πρέπει να νοούνται υπό το πρίσμα της αντιλήψεως που εμπεριέχεται στις περί ανταγωνισμού διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ, σύμφωνα με την οποία αντίληψη κάθε επιχειρηματίας πρέπει να καθορίζει αυτοτελώς την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην

κοινή αγορά και τους όρους που προτίθεται να επιφυλάξει στην πελατεία του (αποφάσεις του Δικαστηρίου Deere κατά Επιτροπής, σκέψη 108 ανωτέρω, σκέψη 86, και της 2ας Οκτωβρίου 2003, C-194/99 P, Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. I-10821, σκέψη 82).

181 Ναι μεν η απαιτούμενη αυτοτέλεια δεν αποκλείει το δικαίωμα των επιχειρηματιών να προσαρμόζονται ευφυώς στη διαπιστωθείσα ή αναμενόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, πλην όμως αντιτίθεται αυστηρά σε κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των επιχειρηματιών αυτών, η οποία έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τη δημιουργία συνθηκών ανταγωνισμού που δεν αντιστοιχούν προς τις κανονικές συνθήκες της σχετικής αγοράς, λαμβανομένων υπόψη της φύσεως των προϊόντων ή των παρεχομένων υπηρεσιών, της σπουδαιότητας και του αριθμού των επιχειρήσεων και του όγκου της εν λόγω αγοράς (αποφάσεις Deere κατά Επιτροπής, σκέψη 108 ανωτέρω, σκέψη 87, και Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, σκέψη 180 ανωτέρω, σκέψη 83).

182 Επιπλέον, όπως διαπίστωσε το Πρωτοδικείο με την απόφαση «Τσιμέντο», σκέψη 32 ανωτέρω (σκέψη 1852), για να στοιχειοθετηθεί εναρμονισμένη πρακτική δεν είναι αναγκαίο να αποδειχθεί ότι ο εν λόγω συμμετέχων στον ανταγωνισμό επιχειρηματίας ανέλαβε επισήμως δέσμευση, έναντι ενός ή περισσοτέρων άλλων ανταγωνιστών, να υιοθετήσει την τάδε ή τη δείνα συμπεριφορά ή ότι οι ανταγωνιστές καθόρισαν από κοινού τη μελλοντική συμπεριφορά τους στην αγορά. Αρκεί ο επιχειρηματίας, μέσω της δηλώσεώς του περί των προθέσεών του, να έχει εξαλείψει ή, τουλάχιστον, να έχει μειώσει σημαντικώς την αβεβαιότητα ως προς την αναμενόμενη συμπεριφορά του στην αγορά.

183 Συναφώς, ορθώς η Επιτροπή θεώρησε, με την αιτιολογική σκέψη 466 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι το γεγονός αυτό καθεαυτό ότι μια επιχείρηση καθιστά φανερό ότι δεν επιθυμεί μερίδιο αγοράς μεγαλύτερο από εκείνο που ήδη κατέχει αρκεί για να ενημερώσει τους ανταγωνιστές της σχετικά με ουσιώδες στοιχείο της στρατηγικής της.

184 Ακόμη, πρέπει να υπομνησθεί ότι η σχετική αγορά έχει τον χαρακτήρα ολιγοπωλιακής αγοράς υψηλής συγκεντρώσεως. Σε μια τέτοια αγορά, η ανταλλαγή πληροφοριών είναι ικανή να παράσχει στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα να γνωρίζουν τη θέση των ανταγωνιστών τους στην αγορά και την εμπορική στρατηγική τους και να νοθεύσει

κατά τούτο αισθητά τον ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρηματιών (αποφάσεις Deere κατά Επιτροπής, σκέψη 106 ανωτέρω, σκέψεις 88 έως 90, και Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, σκέψη 180 ανωτέρω, σκέψη 84).

185 Επιπλέον, όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι ο συλλογισμός της Επιτροπής είναι διάλληλος, πρέπει να υπομνησθεί ότι όλα τα στοιχεία της υπό κρίση υποθέσεως δεν πρέπει να εξετασθούν χωριστά ως μεμονωμένες παραβάσεις, αλλά σε συνάρτηση με το ευρύτερο πλαίσιο, ως πιθανά στοιχεία μίας και μόνης παραβάσεως έχουσας ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού στην αγορά των γυψοσανίδων στις τέσσερις οικείες ευρωπαϊκές αγορές. Ειδικότερα, κατά τη νομολογία, οι ενδείξεις τις οποίες επικαλείται η Επιτροπή με την απόφαση προκειμένου να αποδείξει την παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ από μια επιχείρηση πρέπει να εκτιμηθούν όχι μεμονωμένα, αλλά στο σύνολό τους (βλ., επ' αυτού, απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1972, 48/69, ICI κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1972-1972, σ. 99, σκέψη 68).

186 Επιπλέον, λαμβανομένου υπόψη του γενικού πλαισίου του σκοπού σταθεροποιήσεως των οικείων αγορών, η ανταλλαγή πληροφοριών για τη γερμανική αγορά ενδέχεται να παρέσχε στις εν λόγω επιχειρήσεις τη δυνατότητα να επαληθεύσουν ότι τα μερίδια αγοράς των ανταγωνιστών παρέμεναν σταθερά.

187 Τέλος, όσον αφορά την επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας ότι, εφόσον δεν υπάρχει συμφωνία, η Επιτροπή έπρεπε να αποδείξει τουλάχιστον την ύπαρξη επιπτώσεων στην αγορά, πρέπει να υπομνησθεί ότι, για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, περιττεύει η λήψη υπόψη των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων μιας συμφωνίας, εφόσον προκύπτει ότι η συμφωνία αυτή έχει ως σκοπό την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς (απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 36 ανωτέρω, σκέψη 261).

188 Ομοίως, μια εναρμονισμένη πρακτική εμπίπτει στο άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ ακόμα και ελλείψει αντιθέτων προς τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων στην αγορά. Καταρχάς, από το ίδιο το κείμενο της εν λόγω διατάξεως προκύπτει ότι, όπως στην

περίπτωση συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων και αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων, οι εναρμονισμένες πρακτικές απαγορεύονται, ανεξαρτήτως οποιουδήποτε αποτελέσματος, όταν έχουν αντικείμενο αντίθετο προς τον ανταγωνισμό (απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Σεπτεμβρίου 2006, C-105/04 P, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-8725, σκέψεις 137 και 138).

189 Εν συνεχεία, ναι μεν αυτή καθεαυτή η έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής προϋποθέτει ορισμένη συμπεριφορά των μετεχουσών επιχειρήσεων στην αγορά, πλην όμως δεν συνεπάγεται οπωσδήποτε ότι η συμπεριφορά αυτή έχει το συγκεκριμένο αποτέλεσμα να περιορίσει, να παρεμποδίσει ή να νοθεύσει τον ανταγωνισμό (απόφαση Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής, σκέψη 188 ανωτέρω, σκέψη 139).

190 Λαμβανομένου υπόψη του ευρύτερου πλαισίου της υποθέσεως, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, βάσει των μη αμφισβητούμενων πραγματικών περιστατικών, η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμο ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις, έστω και αν δεν πέτυχαν τη σύναψη συγκεκριμένης συμφωνίας για τη μεταξύ τους κατανομή της γερμανικής αγοράς, είχαν εκφράσει την κοινή τους βούληση να συμπεριφερθούν στην αγορά αυτή κατά καθορισμένο τρόπο, ήτοι να περιορίσουν τον ανταγωνισμό δια της σταθεροποιήσεως της εν λόγω αγοράς.

Επί των ανταλλαγών πληροφοριών για τις αυξήσεις τιμών στη Γερμανία

Επιχειρήματα των διαδίκων

191 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι οι τέσσερις παραγωγοί ήταν ενήμεροι για τις προθέσεις τους ή ότι υπήρχε συντονισμός όσον αφορά τις ημερομηνίες και τα επίπεδα σχεδιαζόμενων αυξήσεων των τιμών κατά το διάστημα

από το τέλος του 1994 μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1998. Εκτιμά ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς τους ισχυρισμούς της. Η διατήρηση του ανταγωνισμού στη γερμανική αγορά αποδεικνύει, αντιθέτως, ότι οι παραγωγοί εξακολούθησαν να ενεργούν ανεξάρτητα. Εν πάση περιπτώσει, οι επίμαχες επαφές δεν μπορούν να καταδείξουν την ύπαρξη κοινής βουλήσεως ή να αποτελέσουν την απόδειξη της συνάψεως συμφωνίας το 1992.

192 Ως προς τις προβαλλόμενες άμεσες επαφές με τους ανταγωνιστές όσον αφορά τις αυξήσεις τιμών στη Γερμανία, η BPB αναφέρει ότι δήλωσε ότι δεν είχε αποστείλει αντίγραφα των δικών της αυξήσεων τιμών στους ανταγωνιστές της. Όσον αφορά την αποστολή εκ μέρους της Knauf των τιμοκαταλόγων της στους ανταγωνιστές της, οι πληροφορίες αυτές δεν μπορούσαν να αποτελούν συμπαιγνία ως προς τις τιμές διότι οι επιστολές αφορούσαν αυξήσεις τιμών οι οποίες ήταν ήδη ευρέως γνωστές ή αναμενόμενες στην αγορά. Επιπλέον, οι τιμές καταλόγου μειώνονταν συχνά με τη χορήγηση εκπτώσεων.

193 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί ότι το από 17 Δεκεμβρίου 1996 υπόμνημα της Lafarge συντάχθηκε έπειτα από τη σχετική με τις τιμές συζήτηση μεταξύ των [V], εμπορικού διευθυντή της Rigips, γερμανικής θυγατρικής της προσφεύγουσας, και [X], γενικού διευθυντή της Lafarge Gips. Υποστηρίζει ότι πάντοτε διέψευδε την ύπαρξη της συζητήσεως αυτής. Επιπλέον, αποκρούει το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι το υπόμνημα αυτό συνιστούσε απόδειξη για τις άμεσες επαφές μεταξύ των παραγωγών. Όσον αφορά τον παραλληλισμό της αυξήσεως των τιμών, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι, σε μια ολιγοπωλιακή αγορά, είναι φυσιολογικό οι επιχειρήσεις να προσαρμόζουν τις τιμές τους στις τιμές των ανταγωνιστών και συμπεριφέρονται κατά παράλληλο τρόπο, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τις τιμές καταλόγου. Ο ανταγωνισμός επί των καθαρών τιμών πώλησης παρέμεινε έντονος.

194 Ως προς το από 7 Οκτωβρίου 1998 υπόμνημα της Lafarge, η προσφεύγουσα εκτιμά ότι εκθέτει τον φυσιολογικό μηχανισμό των αυξήσεων σε μια ολιγοπωλιακή αγορά. Ισχυρίζεται ότι το υπόμνημα αποκαλύπτει πολλά πραγματικά περιστατικά που αντικρούουν τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, όπως ότι οι παραγωγοί παραχώρησαν εκπτώσεις ακόμη και μετά την αύξηση των τιμών καταλόγου, ότι η Rigips ανήγγειλε

μια αύξηση οκτώ εβδομάδες πριν από το υπόμνημα, αλλά ότι οι λοιποί παραγωγοί δεν συμμορφώθηκαν προς την αύξηση αυτή, ότι υφίστατο αβεβαιότητα ως προς τις αντιδράσεις των ανταγωνιστών σε μια αύξηση των τιμών, ότι κατά τα προηγούμενα έτη οι περισσότερες αυξήσεις τιμών ήταν περιορισμένες και ότι, μέχρι το 1993 και το 1994, η Lafarge επιχείρησε να κατακτήσει μερίδια αγοράς.

195 Όσον αφορά το από 15 Νοεμβρίου 1993 εσωτερικό σημείωμα της Knauf, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, αν και το σημείωμα αυτό συμβούλευε να υιοθετηθεί συμπεριφορά η οποία ενδεχομένως έθιγε τον ανταγωνισμό, τούτο δεν σημαίνει ότι η συμπεριφορά αυτή υιοθετήθηκε πράγματι.

196 Ως προς το εσωτερικό σημείωμα της Rigips του Οκτωβρίου 1994, η προσφεύγουσα εκτιμά ότι η φράση «σκεφτόμαστε ότι οι τιμές θα παγώσουν στο ανωτέρω επίπεδο» δεν αποκαλύπτει καμία συμπαιγνία, αλλά απλώς μια εκτίμηση της Rigips για τις προοπτικές εξέλιξης των τιμών.

197 Όσον αφορά την αύξηση των τιμών της 1ης Δεκεμβρίου 1995, η προσφεύγουσα αμφισβητεί ότι η αποτυχία της αυξήσεως αυτής ήταν η αιτία της συσκέψεως των Βερσαλλιών. Ισχυρίζεται ότι η πτώση των τιμών από το Δεκέμβριο του 1995 έως τον Ιούνιο του 1996 αποδεικνύει την απουσία και όχι την ύπαρξη συμφωνίας.

198 Όσον αφορά την αύξηση τιμών του Σεπτεμβρίου 1997, η προσφεύγουσα διαψεύδει ότι συμμετέσχε στις απόπειρες άλλων παραγωγών να αποφύγουν την προσέλκυση των πελατών τους από άλλες επιχειρήσεις. Υποστηρίζει ότι, αν και οι παραγωγοί είχαν συνομιλίες για την κατανομή της αγοράς, οι συνομιλίες αυτές δεν είχαν αποτέλεσμα. Ο ανταγωνισμός εξακολούθησε κατόπιν στην αγορά και, συνεπώς, η προταθείσα για τον Σεπτέμβριο του 1997 αύξηση των τιμών καταλόγου απέτυχε.

199 Ως προς την αύξηση τιμών του Σεπτεμβρίου 1998, η προσφεύγουσα επιμένει ότι δεν συμμετέσχε σε συμπαιγνία παραγωγών. Ισχυρίζεται ότι το μόνο αποδεικτικό στοιχείο που διαθέτει η Επιτροπή όσον αφορά την ίδια είναι ότι έλαβε αντίγραφο μιας επιστολής της Knauf σχετικά με μια αύξηση των τιμών. Το γεγονός αυτό δεν προσθέτει τίποτε στην παραδοχή της Knauf ότι απέστελλε περιστασιακώς στους ανταγωνιστές της επιστολές με τις οποίες τους ενημέρωνε για μια αύξηση των τιμών. Επιπλέον, διαψεύδει ότι έλαβε ανακοίνωση της Gyproc. Έτσι, ο ισχυρισμός της Επιτροπής ότι η αύξηση τιμών του Σεπτεμβρίου 1998 αποτέλεσε συμπληρωματική εκδήλωση της συμπαιγνίας στην οποία συμμετέσχε η προσφεύγουσα στη γερμανική αγορά δεν στηρίζεται σε κανένα αποδεικτικό στοιχείο.

200 Ως προς το υπόμνημα της Lafarge της 7ης Οκτωβρίου 1998, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι χρησιμοποιήθηκε όχι για κριθεί αν υπήρχαν επαφές μεταξύ των εν λόγω επιχειρήσεων, αλλά για να αποδειχθεί ότι οι αυξήσεις τιμών ακολουθούσαν ιδιαίτερο σχέδιο. Εκτιμά ότι το γεγονός ότι οι αναγγελλόμενες αυξήσεις τιμών δεν αντιστοιχούσαν πάντοτε σε πραγματικές αυξήσεις της τιμής των συναλλαγών δεν σημαίνει ότι οι επαφές που έχουν αποδειχθεί δεν ήταν παράνομες ή ότι δεν είχαν αποτέλεσμα. Εκτιμά επίσης ότι η απόπειρα της Lafarge να κερδίσει μερίδια αγοράς μέχρι το 1993 και το 1994 δεν αποδυναμώνει τα σχετικά συμπεράσματά της, καθόσον διαπίστωσε μόνον ότι οι αυξήσεις τιμών ήταν συντονισμένες από το τέλος του 1994 ή τις αρχές του 1995.

201 Όσον αφορά την αποστολή εκ μέρους της Knauf των τιμοκαταλόγων της στους ανταγωνιστές της, η Επιτροπή παραπέμπει στις αιτιολογικές σκέψεις 313 και 314 και 472 έως 474 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

202 Η Επιτροπή δέχεται ότι το εσωτερικό σημείωμα της Knauf της 15ης Νοεμβρίου 1993 δεν περιγράφει μια ήδη υιοθετηθείσα συμπεριφορά, αλλά προτείνει έναν τρόπο συμπεριφοράς. Ωστόσο, εκτιμά ότι τα περιλαμβανόμενα στο σημείωμα αυτό στοιχεία απεικονίζουν τις συμπεριφορές της Knauf που οδήγησαν στις μεταγενέστερες επαφές μεταξύ ανταγωνιστών, τις οποίες απέδειξε και οι οποίες ενισχύουν σαφώς το

συμπέρασμά της ότι οι επίμαχες επαφές είχαν σκοπό αντίθετο προς τους κανόνες του ανταγωνισμού. Τα στοιχεία αυτά παρέχουν ακόμη ενδείξεις ως προς τα κίνητρα από τα οποία διέπονταν οι μεταγενέστερες αυτές επαφές.

203 Όσον αφορά το εσωτερικό σημείωμα της Rigips του Οκτωβρίου 1994, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το πλαίσιο εντός του οποίου συντάχθηκε το σημείωμα αυτό, και ιδίως το γεγονός ότι προηγήθηκε κατά ένα μήνα της αποστολής των εγγράφων που ανήγγειλαν τις αυξήσεις τιμών του Φεβρουαρίου 1995, δεν αποδεικνύει απλώς ότι ο συντάκτης του ήταν καλά πληροφορημένος.

204 Σε σχέση με την αύξηση των τιμών της 1ης Δεκεμβρίου 1995, η Επιτροπή αμφισβητεί τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι η αποτυχία της αυξήσεως αυτής αποδεικνύει τη μη σύναψη συμφωνίας το 1992. Επιπλέον, μεταγενέστερα γεγονότα απέδειξαν ότι το 1996 είχαν δημιουργηθεί επαφές (ίσως λόγω της αποτυχίας αυτής), ιδίως κατά τη σύσκεψη του Ιουνίου 1996 στις Βερσαλλίες, και ότι είχε συμφωνηθεί μια αύξηση των τιμών για την 1η Φεβρουαρίου 1997.

205 Ως προς το υπόμνημα της Lafarge της 17ης Δεκεμβρίου 1996, η Επιτροπή εκτιμά ότι οι αυξήσεις τιμών που συμφωνήθηκαν συνιστούν εκδήλωση της εκτιθέμενης στις αιτιολογικές σκέψεις 430 έως 434 της προσβαλλομένης αποφάσεως πολυσχιδούς και διαρκούς συμφωνίας. Επιπλέον, η σπουδαιότητα του υπομνήματος αυτού εκτίθεται στις αιτιολογικές σκέψεις 335 έως 352 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

206 Ως προς την αύξηση τιμών του Σεπτεμβρίου 1997, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η αποτυχία της δεν αποδεικνύει τη μη ύπαρξη συμπράξεως.

207 Ως προς την αύξηση τιμών του Σεπτεμβρίου 1998, η Επιτροπή παρατηρεί ότι το γεγονός ότι μια επιχείρηση λαμβάνει από ανταγωνιστή πληροφορίες για τις τιμές χωρίς να διαμαρτύρεται φανερώνει επαρκή αμοιβαιότητα για τη στοιχειοθέτηση εναρμονισμένης πρακτικής. Η Επιτροπή θεωρεί επίσης ότι η παραδοχή της Gyproc ότι υπήρξαν εναρμονισμένες απόπειρες αυξήσεως τον τιμών στη γερμανική αγορά επιβεβαιώνει το συμπέρασμά της. Παρατηρεί ότι το σημείωμα της BPB που μνημονεύεται στην αιτιολογική σκέψη 380 της προσβαλλομένης αποφάσεως (το οποίο αναφέρεται σε μια δεύτερη αύξηση των τιμών κατά το πρώτο τρίμηνο του 1999) ήταν προγενέστερο των μνημονευόμενων στην αιτιολογική σκέψη 377 της προσβαλλομένης αποφάσεως οδηγιών της Knauf, οπότε δεν μπορούσε να συνιστά αντίδραση στις εν λόγω οδηγίες ή στις φήμες τις οποίες η επιχείρηση αυτή συμβούλευε να αφεθούν να διαρρεύσουν στην αγορά.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

208 Η BPB αμφισβητεί την ύπαρξη άμεσων επαφών με τους ανταγωνιστές της για τις αυξήσεις τιμών στη γερμανική αγορά καθώς και την ύπαρξη συνεννοήσεως για την εφαρμογή των αυξήσεων τιμών. Υποστηρίζει επίσης ότι, εν πάση περιπτώσει, οι άμεσες επαφές μεταξύ των ανταγωνιστών, αν υποτεθεί ότι έχουν αποδειχθεί, δεν μπορούν να θεμελιώσουν κοινή βούληση συνεννοήσεως ως προς τις τιμές.

209 Πρέπει να εξετασθούν, πρώτον, τα αποδεικτικά στοιχεία που αφορούν την ύπαρξη επαφών και συνεννοήσεως μεταξύ των ανταγωνιστών, πράγμα που αμφισβητείται ρητώς από την BPB.

210 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι εν λόγω επαφές πρέπει να εκτιμηθούν βάσει του τότε ισχύοντος πλαισίου, το οποίο χαρακτηριζόταν από ένα σύνολο εκδηλώσεων θιγουσών τον ανταγωνισμό, οι οποίες μαρτυρούσαν την κοινή βούληση των

ανταγωνιστών για σταθεροποίηση της αγοράς των γυψοσανίδων στις τέσσερις μεγάλες ευρωπαϊκές αγορές, μεταξύ των οποίων και στη γερμανική αγορά. Περαιτέρω, πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι, έστω και αν το περιεχόμενο ενός μεμονωμένου εγγράφου που ανηύρε η Επιτροπή ενδέχεται να μην αποκαλύπτει κατά τρόπο αδιαμφισβήτητο την ύπαρξη θίγουσας τον ανταγωνισμό συμπεριφοράς, έτσι ώστε το εν λόγω περιεχόμενο να μπορεί να έχει ενδεχομένως άλλη εξήγηση πέρα από τη βούληση περιορισμού του ανταγωνισμού, το γεγονός αυτό δεν αποκλείει πάντως τη δυνατότητα ερμηνείας του εγγράφου αυτού υπό την έννοια ότι επιβεβαιώνει την ύπαρξη τέτοιας βούλησης όταν εντάσσεται σε ένα σύνολο άλλων εγγράφων που παρέχουν αποδεικτικά στοιχεία για την ύπαρξη ταυτόχρονων και παρόμοιων συμπεριφορών που θίγουν τον ανταγωνισμό.

211 Όσον αφορά το εσωτερικό σημείωμα της Knauf της 15ης Νοεμβρίου 1993 (αιτιολογική σκέψη 305 της προσβαλλομένης αποφάσεως), η BPB παρατηρεί απλώς ότι το σημείωμα αυτό συστήνει έναν τρόπο συμπεριφοράς που θα μπορούσε να είναι αντίθετος προς τον ανταγωνισμό, αλλά δεν αποδεικνύει ότι αυτός ο τρόπος συμπεριφοράς υιοθετήθηκε πράγματι. Πρέπει να επισημανθεί ότι, σύμφωνα με το σημείωμα αυτό, ο «νέος κατάλογος τιμών [της Knauf] απεστάλη κατά το τέλος Οκτωβρίου σε όλους τους άμεσους πελάτες. Ταυτοχρόνως, όλοι οι ανταγωνιστές ενημερώθηκαν διά της αποστολής ενός αντιγράφου». Έτσι, η εξήγηση της BPB διαψεύδεται από το γεγονός ότι το περιστατικό που μνημονεύεται στο σημείωμα αυτό, το οποίο χρονολογείται από τον Νοέμβριο του 1993, έλαβε χώρα κατά το τέλος Οκτωβρίου 1993. Ως εκ τούτου, η εξήγηση που δίνει η BPB για το σημείωμα αυτό δεν είναι πειστική. Εν πάση περιπτώσει, το επιχείρημα της BPB αποβλέπει το πολύ στο να προσάψει στην Επιτροπή ότι δεν απέδειξε ότι η επίμαχη ανταλλαγή πληροφοριών έφερε αποτέλεσμα, πράγμα το οποίο δεν μπορεί να αναιρέσει τον αντίθετο προς τον ανταγωνισμό σκοπό της.

212 Όσον αφορά το χρονολογούμενο από τον Οκτώβριο του 1994 εσωτερικό σημείωμα που ανακαλύφθηκε στις εγκαταστάσεις της Rigips, η προσφεύγουσα αρκείται στην εξήγησή της η οποία εκτίθεται στην αιτιολογική σκέψη 323 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Κατά την προσφεύγουσα, στο σημείωμα αυτό αποτυπώνεται η εκτίμηση του διευθύνοντος μια επιχείρηση για την κατάσταση της γερμανικής αγοράς, η οποία στηρίζεται στη γνώση εκ μέρους του της αγοράς αυτής χάρη στις πληροφορίες που συγκέντρωσε το εμπορικό του προσωπικό.

213 Συναφώς, η ερμηνεία του σημειώματος αυτού από την Επιτροπή είναι πειστικότερη, λαμβανομένων υπόψη των λοιπών στοιχείων του φακέλου που αποδεικνύουν την ύπαρξη, κατά τον χρόνο εκείνο, συνεννοήσεως μεταξύ των εν λόγω επιχειρήσεων. Η Επιτροπή εκτιμά ορθώς ότι το σημείωμα αυτό αποκαλύπτει τη γνώση της στρατηγικής των ανταγωνιστών και αποτελεί μαρτυρία για μεταξύ τους επαφές. Ειδικότερα, ο συντάκτης του σημειώματος αυτού, έχοντας καταρχήν συνοψίσει την κατάσταση στην αγορά, διευκρινίζει ότι ο διευθυντής πωλήσεων της Gyproc παραπονέθηκε ότι η επιχείρησή του είχε απολέσει μερίδια αγοράς και σκόπευε να τα ξανακερδίσει. Επιπλέον, το σημείωμα προέβλεπε πάγωμα των τιμών στο αναφερόμενο σε αυτό επίπεδο και ότι θα ελάμβανε χώρα αύξηση των τιμών από την 1η Φεβρουαρίου 1995. Η τελευταία αυτή παρατήρηση είναι ιδιαιτέρως εύγλωττη. Ειδικότερα, αν η αποστολή των αναγγελιών αυξήσεων των τιμών εκ μέρους της Knauf ήταν μονομερής και αν η BPB απλώς ακολουθούσε την αύξηση αυτή, η BPB δεν θα μπορούσε να γνωρίζει τον Οκτώβριο του 1994 ότι προβλεπόταν αύξηση των τιμών για την 1η Φεβρουαρίου 1995, δεδομένου ότι η Knauf ανήγγειλε την αύξηση αυτή μόλις τον Νοέμβριο του 1994. Επιπλέον, αν η BPB είχε λάβει γνώση της ανατιμήσεως αυτής μέσω των πελατών, όπως ισχυρίζεται, τίποτε δεν την εμπόδιζε να το αποδείξει προκειμένου να αντικρούσει τις ανευρεθείσες από την Επιτροπή απτές αποδείξεις. Επιπλέον, πρέπει να υπομνησθεί ότι πράγματι έλαβε χώρα αύξηση των τιμών την 1η Φεβρουαρίου 1995.

214 Εξάλλου, πρέπει να επισημανθεί ότι, παρά τις συγκεκριμένες αυτές αποδείξεις για τις επαφές μεταξύ των παραγωγών οι οποίες είχαν χαρακτήρα συμπαιγνίας, η Επιτροπή θεωρεί μόνο, στην αιτιολογική σκέψη 329 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι ανταγωνιστές ενημέρωσαν ο ένας τον άλλο για τις προθέσεις τους όσον αφορά την αύξηση τιμών της 1ης Φεβρουαρίου 1995, χωρίς να ισχυρίζεται ότι το σημείωμα αυτό συνιστά άμεση απόδειξη συνεννοήσεως για την αύξηση των τιμών.

215 Όσον αφορά την αύξηση τιμών του Δεκεμβρίου 1995 (αιτιολογικές σκέψεις 330 έως 333 της προσβαλλομένης αποφάσεως), η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η αποτυχία της συνιστά πρόσθετη απόδειξη ότι δεν υπήρξε η συμφωνία του 1992. Συναφώς, αρκεί να υπομνησθεί ότι, έστω κι αν δεν υφίστανται οικονομικές συνέπειες, αυτό δεν συνιστά απόδειξη ότι δεν υπήρχε σύμπραξη, αλλά, το πολύ, ότι η σύμπραξη δεν λειτούργησε καλά, πράγμα που δεν ασκεί επιρροή στη διαπίστωση μιας συνεννοήσεως με αντίθετο προς τον ανταγωνισμό σκοπό.

216 Επιπλέον, η εκ νέου αναφορά από την Επιτροπή, στο πλαίσιο αυτό, της συσκέψεως των Βερσαλλιών του Ιουνίου 1996 που είχε ως σκοπό τη σταθεροποίηση της γερμανικής αγοράς είναι απολύτως εύστοχη, διότι πρόκειται για ένδειξη ότι οι οικείες επιχειρήσεις συναισθάνθηκαν την ανάγκη επανασυζητήσεως της καταστάσεως στη γερμανική αγορά μετά την αποτυχία της αυξήσεως των τιμών το 1995.

217 Ο ισχυρισμός αυτός επιβεβαιώνεται από το από 17 Δεκεμβρίου 1996 σημείωμα της Lafarge (αιτιολογική σκέψη 335 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Ειδικότερα, ο συντάκτης αρχίζει το σημείωμα αυτό ως εξής:

«[Σ]υζητήσαμε ακόμη την παρούσα κατάσταση στη γερμανική αγορά.»

218 Η BPB αμφισβητεί ότι έλαβε χώρα η συζήτηση με τον εκπρόσωπό της, για την οποία έγινε λόγος. Η BPB υποστηρίζει ότι σε μια ολιγοπωλιακή αγορά είναι φυσιολογικό οι επιχειρήσεις να έχουν συμπεριφορά που να τις κατευθύνει στο να προσαρμόζουν τις τιμές τους στις τιμές των άλλων και να ενεργούν κατά παράλληλο τρόπο. Ειδικότερα, ο ανταγωνισμός ήταν έντονος στο επίπεδο των τιμών που εφαρμόζονταν κατά τις συναλλαγές.

219 Η επιχειρηματολογία της BPB πρέπει να απορριφθεί. Δεδομένου ότι το σημείωμα της 17ης Δεκεμβρίου 1996 εξιστορεί τα περιστατικά που έλαβαν χώρα κατά τη διοργανωθείσα στις 16 Δεκεμβρίου 1996 σύσκεψη της γερμανικής ενώσεων των κατασκευαστών γυψοσανίδων, ουδείς λόγος αμφιβολίας υπάρχει για το ότι η συζήτηση μεταξύ του εκπροσώπου της BPB και του συντάκτη του σημειώματος αυτού, υπαλλήλου της Lafarge, έλαβε χώρα.

220 Επιπλέον, η ερμηνεία την οποία δίνει η Επιτροπή στο σημείωμα αυτό, το οποίο φέρει την ένδειξη «Αυστηρώς απόρρητο και προσωπικό!» δεν είναι εσφαλμένη. Το σημείωμα αυτό αντανακλά σαφώς την ανησυχία του συντάκτη του, στο πλαίσιο μιας αυξήσεως των τιμών που είχαν αναγγείλει όλοι οι παραγωγοί για την 1η Φεβρουαρίου 1997, για

τη συμπεριφορά των ανταγωνιστών της και τις εφαρμοζόμενες από αυτούς πολιτικές τιμών και ιδίως εκπτώσεων. Αποδεικνύει την ύπαρξη άμεσων επαφών μεταξύ των ανταγωνιστών κατά τις οποίες αυτοί εξέθεσαν τις αναλύσεις και τις προθέσεις τους. Ειδικότερα, ο συντάκτης του εν λόγω σημειώματος εξήγησε ότι η τιμή την οποία προσέφερε η BPB σε ορισμένους πελάτες ήταν «κατώτερη από το [τότε] χαμηλότερο συμφωνηθέν επίπεδο τιμών» και ότι «[α]υτό [θα οδηγούσε] και πάλι σε αποσταθεροποίηση». Προσθέτει τα ακόλουθα:

«[Η Knauf] παραχώρησε τιμές για τα σχέδια μέχρι τον Μάιο του [19]97 σε επίπεδο χαμηλότερο του συμφωνηθέντος. Με εμάς επιμένουν στην πειθαρχία για την αύξηση [των] τιμών [...]. Το να αυξηθεί η τιμή στο συμφωνηθέν επίπεδο ([2,5-3] γερμανικά μάρκα (DEM)/m^2) θα είναι και πάλι πολύ δύσκολο.»

221 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή εκτίμησε ορθώς με την αιτιολογική σκέψη 352 της προσβαλλομένης αποφάσεως ότι, κατά την αύξηση των τιμών του Φεβρουαρίου 1997, υπήρξε άμεση συνεννόηση των ανταγωνιστών για την αύξηση των τιμών και ότι τουλάχιστον, οι ανταγωνιστές αλληλοενημερώνονταν για τις προθέσεις τους ενόψει της ανατιμήσεως αυτής.

222 Ως προς την απόπειρα αυξήσεως των τιμών τον Σεπτέμβριο του 1997, η BPB υποστηρίζει ότι κανένα από τα έγγραφα που υπέβαλε η Επιτροπή δεν έχει σχέση με την απόπειρα αυτή και ότι καμία από τις αιτιάσεις περί της κατανομής της πελατείας δεν την αφορά.

223 Καταρχάς, πρέπει να επισημανθεί ότι οι τέσσερις οικείες επιχειρήσεις απέστειλαν έγγραφα για την αναγγελία της ανατιμήσεως της 1ης Σεπτεμβρίου 1997 τον Μάιο ή κατά τις αρχές Ιουνίου 1997 (αιτιολογική σκέψη 353 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί τα γεγονότα αυτά.

224 Επιπλέον, έστω και αν η Επιτροπή δεν παρέχει άμεσες αποδείξεις επαφών μεταξύ της BPB και των ανταγωνιστών της όσον αφορά την αύξηση αυτή, οι ανταλλαγές μεταξύ της Knauf και της Lafarge, που μνημονεύονται ενδεικτικά στην αιτιολογική σκέψη 356 της προσβαλλομένης αποφάσεως, επιβεβαιώνουν την ύπαρξη συνεννοήσεως για τις αυξήσεις τιμών και ελέγχου των τιμών που εφάρμοζαν οι διανομείς εν γένει. Ειδικότερα, το γεγονός ότι μια επιχείρηση δεν δίστασε να έρθει σε επαφή με ανταγωνιστή για να συζητήσουν σχετικά με τους πελάτες ή τις εφαρμοζόμενες από διανομέα τιμές επιβεβαιώνει την ύπαρξη συνεργασίας μεταξύ των παραγωγών.

225 Η Επιτροπή δίνει ένα ακόμη παράδειγμα που αποτελεί, κατά την άποψή της, συμπληρωματική εκδήλωση της συνεννοήσεως μεταξύ της BPB, της Knauf, της Lafarge και της Gyproc ως προς τη γερμανική αγορά. Πρόκειται για μια απόπειρα αυξήσεως των τιμών τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του 1998.

226 Συναφώς, είναι βεβαίως αληθές ότι η BPB είχε αναγγείλει από τον Ιούνιο του 1998 μια αύξηση των τιμών για τον Σεπτέμβριο του 1998 και ότι οι λοιποί ανταγωνιστές ανήγγειλαν μόλις τον Αύγουστο του 1998 μια αύξηση που προβλεπόταν από τον Οκτώβριο του 1998. Είναι επίσης αληθές ότι το μόνο άλλο αποδεικτικό στοιχείο που αφορά άμεσα την BPB, το οποίο μνημονεύει η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση, είναι η αποστολή από την Knauf ενός αντιγράφου της αναγγελίας της αυξήσεως των τιμών στη διεύθυνση της ιδιωτικής κατοικίας ενός διευθυντή της BPB.

227 Πάντως, πρέπει να υπομνησθεί ότι είναι σύνηθες, στο πλαίσιο πρακτικών ή συμφωνιών θιγουσών των ανταγωνισμό, να αναπτύσσονται λαθραίως οι δραστηριότητες, να πραγματοποιούνται μυστικές συναντήσεις και να περιορίζονται στο ελάχιστο τα συναφή έγγραφα. Συνεπώς, ακόμα και όταν η Επιτροπή ανακαλύπτει στοιχεία τα οποία πιστοποιούν ρητώς παράνομες επαφές μεταξύ επιχειρηματιών, τα στοιχεία αυτά είναι συνήθως αποσπασματικά και διασκορπισμένα, οπότε είναι συχνά απαραίτητη η ανασύσταση ορισμένων λεπτομερειών διά της επαγωγής. Ως εκ τούτου, στις περισσότερες περιπτώσεις, η ύπαρξη θίγουσας τον ανταγωνισμό πρακτικής ή συμφωνίας πρέπει να συναχθεί από έναν ορισμένο αριθμό συμπτώσεων και ενδείξεων οι οποίες, συνολικά θεωρούμενες, μπορούν να αποτελέσουν, ελλείψει άλλης εύλογης εξηγήσεως, απόδειξη περί παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού (απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 36 ανωτέρω, σκέψεις 55 έως 57).

228 Εν προκειμένω, δεδομένου του πλαισίου της υποθέσεως, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η αποστολή από την Knauf ενός αντιγράφου της αναγγελίας της για την αύξηση των τιμών στη διεύθυνση της ιδιωτικής κατοικίας ενός διευθυντή της BPB, πράγμα που συνιστά ασυνήθιστο τρόπο επικοινωνίας μεταξύ ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, αρκεί για να αποδειχθεί ότι υπήρξε στενή συνεργασία μεταξύ των παραγωγών και σε ό,τι αφορά τις αυξήσεις τιμών στη γερμανική αγορά τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του 1998.

229 Τέλος, η BPB θεωρεί το υπόμνημα της Lafarge της 7ης Οκτωβρίου 1998 (αιτιολογικές σκέψεις 290 έως 294 της προσβαλλομένης αποφάσεως), ως απλή περιγραφή της λειτουργίας της αγοράς. Είναι μεν αληθές ότι το υπόμνημα αυτό, αν ήταν το μόνο ανευρεθέν αποδεικτικό στοιχείο, δεν θα αποτελούσε επαρκή απόδειξη προηγούμενης συνεννόησης για τις αυξήσεις τιμών. Εξεταζόμενο όμως στο πλαίσιο των λοιπών ενδείξεων που εκτέθηκαν ανωτέρω, το υπόμνημα αυτό επιβεβαιώνει την ύπαρξη, αφενός, επαφών μεταξύ των ανταγωνιστών για τις αυξήσεις τιμών καθώς και τον σύνδεσμο μεταξύ των ανταγωνιστών και, αφετέρου, των συνομιλιών για τα μερίδια αγοράς στη Γερμανία. Ειδικότερα, λαμβανομένων υπόψη των λοιπών ενεργειών των εν λόγω επιχειρήσεων προς σταθεροποίηση της γερμανικής αγοράς, του παραλληλισμού των αυξήσεων τιμών και της ανακαλύψεως από την Επιτροπή, κατά τη διάρκεια των ελέγχων της, πολλών αντιγράφων αναγγελιών αυξήσεων των τιμών των ανταγωνιστών τους στις εγκαταστάσεις των εν λόγω επιχειρήσεων, ως προς τις οποίες οι επιχειρήσεις αυτές δέχθηκαν εν μέρει ότι τις είχαν αποστείλει ή παραλάβει απευθείας από τους ανταγωνιστές τους, εύλογη ερμηνεία του υπομνήματος αυτού δεν μπορεί να είναι αυτή που έδωσε η προσφεύγουσα.

230 Πρέπει να εξετασθεί, δεύτερον, η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας ότι οι άμεσες επαφές μεταξύ των ανταγωνιστών, έστω και αν θεωρηθούν αποδεδειγμένες, δεν συνιστούν συμπεριφορά θίγουσα τον ανταγωνισμό.

231 Όσον αφορά τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι επρόκειτο για αμιγώς μονομερή συμπεριφορά, δεδομένου ότι ουδέποτε απέστειλε στους ανταγωνιστές της αντίγραφα των επιστολών της που ανήγγελαν τις αυξήσεις τιμών, είναι μεν αληθές ότι η έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής προϋποθέτει πράγματι την ύπαρξη επαφών χαρακτηριζόμενων από αμοιβαιότητα. Εντούτοις, η προϋπόθεση αυτή πληρούται όταν η εκ μέρους ενός ανταγωνιστή αποκάλυψη σε άλλον ανταγωνιστή των προθέσεων του ή

της μελλοντικής του συμπεριφοράς στην αγορά ζητήθηκε ή, τουλάχιστον, έγινε δεκτή από τον δεύτερο (απόφαση «Τσιμέντο», σκέψη 32 ανωτέρω, σκέψη 1849).

232 Επιπλέον, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Οκτωβρίου 1991, Τ-1/89, Rhône-Poulenc κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. II-867), στο πλαίσιο της οποίας προσαπτόταν στην προσφεύγουσα συμμετοχή σε συσκέψεις κατά τις οποίες οι ανταγωνιστές αντήλλασσαν πληροφορίες που αφορούσαν, μεταξύ άλλων, τις τιμές που επιθυμούσαν να εφαρμοστούν στην αγορά, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι η επιχείρηση, λόγω της συμμετοχής της σε συνάντηση με αντικείμενο αντίθετο προς τον ανταγωνισμό, όχι μόνο επεδίωξε να άρει προληπτικά την αβεβαιότητα σχετικά με τη μελλοντική συμπεριφορά των ανταγωνιστών της, αλλά και πρέπει ασφαλώς να έλαβε υπόψη, άμεσα ή έμμεσα, τις πληροφορίες που συνέλεξε κατά τις συναντήσεις αυτές, για να καθορίσει την πολιτική που θα ακολουθούσε στην αγορά (σκέψεις 122 και 123).

233 Το συμπέρασμα αυτό έχει επίσης εφαρμογή όταν, όπως συμβαίνει εν προκειμένω, η συμμετοχή μίας ή περισσοτέρων επιχειρήσεων σε εναρμονισμένη πρακτική που έχει σκοπό αντίθετο προς τον ανταγωνισμό περιορίζεται στην απλή λήψη πληροφοριών για τη μελλοντική συμπεριφορά των ανταγωνιστών της στην αγορά.

234 Ειδικότερα, κάθε επιχειρηματίας πρέπει να καθορίζει αυτοτελώς την εμπορική πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην αγορά. Αυτό απαγορεύει επομένως κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των επιχειρηματιών, που έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα να επηρεάσει τη συμπεριφορά τους στην αγορά, δημιουργώντας συνθήκες ανταγωνισμού που δεν αντιστοιχούν στις κανονικές συνθήκες της σχετικής αγοράς, αλλά και κάθε αποκάλυψη από μια επιχείρηση προς ανταγωνιστή της συμπεριφοράς που έχει αποφασίσει ή σχεδιάζει να ακολουθήσει η ίδια στην αγορά (απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Απριλίου 1999, Τ-305/94 έως Τ-307/94,

Τ-313/94 έως Τ-316/94, Τ-318/94, Τ-325/94, Τ-328/94, Τ-329/94 και Τ-335/94, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-931, στο εξής: απόφαση LVM κατά Επιτροπής, σκέψη 720).

235 Όσον αφορά τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι οι διαβιβασθείσες πληροφορίες για τις τιμές ήταν γνωστές στους πελάτες της οικείας επιχειρήσεως πριν από την ανακοίνωσή τους στους ανταγωνιστές και ότι, ως εκ τούτου, οι ανταγωνιστές μπορούσαν να έχουν ήδη συλλέξει στην αγορά τις αποκαλυφθείσες πληροφορίες, πρέπει να υπομνησθεί ότι το γεγονός και μόνον ότι αυτή έλαβε πληροφορίες που αφορούσαν τους ανταγωνιστές, πληροφορίες που ένας ανεξάρτητος επιχειρηματίας διαφυλάσσει ως επιχειρηματικό απόρρητο, αρκεί για να καταδείξει ότι εμφορούνταν από πνεύμα αντίθετο προς τον ανταγωνισμό (απόφαση Tate & Lyle κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 154 ανωτέρω, σκέψη 66).

236 Πάντως, ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι οι πληροφορίες για τις τιμές ήταν γνωστές στους πελάτες πριν από την ανακοίνωσή τους στους ανταγωνιστές και μπορούσαν έτσι να συγκεντρωθούν στην αγορά πρέπει να απορριφθεί. Το γεγονός αυτό, έστω και αν θεωρηθεί αποδεδειγμένο, δεν σημαίνει ότι, κατά τον χρόνο της αποστολής των τιμοκαταλόγων στους ανταγωνιστές, οι τιμές αυτές αποτελούσαν ήδη αντικειμενικό στοιχείο της αγοράς, άμεσα διαγνώσιμο. Η άμεση αποστολή παρείχε στους ανταγωνιστές τη δυνατότητα να λάβουν γνώση των πληροφοριών αυτών πιο εύκολα, γρήγορα και άμεσα απ' ό,τι μέσω της αγοράς. Επιπλέον, αυτή η προηγούμενη αποστολή τούς επέτρεπε να δημιουργήσουν κλίμα αμοιβαίας βεβαιότητας ως προς τις μελλοντικές τους πολιτικές τιμών.

237 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, μολονότι η Επιτροπή δεν κατόρθωσε να αποδείξει την ύπαρξη επαφών μεταξύ όλων των παραγωγών για κάθε ανατίμηση στη γερμανική αγορά κατά το οικείο χρονικό διάστημα και μολονότι δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη η παραδοχή της Gyproc περί της συμπαιγνίας ως προς τις τιμές στη Γερμανία (βλ. τον πρώτο λόγο ακυρώσεως), η Επιτροπή θεώρησε ορθώς ότι το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών για τις αυξήσεις τιμών που δημιουργήθηκε μεταξύ της BPB, της Knauf, της Lafarge και της Gyproc στη γερμανική αγορά συνιστούσε εναρμονισμένη πρακτική αντιβαίνουσα στο άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ.

Επί της γεωγραφικής εκτάσεως της συμπράξεως

238 Όσον αφορά τη γεωγραφική έκταση της συμπράξεως, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμο ότι η σύμπραξη αφορούσε επίσης τη Γαλλία και την Μπενελούξ.

239 Συναφώς, αρκεί να υπομνησθεί ότι η σύσκεψη του Λονδίνου και οι ανταλλαγές πληροφοριών επί των πωλουμένων ποσοτήτων αφορούσαν επίσης τη Γαλλία και την Μπενελούξ.

240 Εφόσον η Επιτροπή μπορεί νομίμως να συναγάγει ότι οι διάφορες εκδηλώσεις αποτελούσαν μέρος μιας ενιαίας παραβάσεως διότι εντάσσονταν σε ένα συνολικό σχέδιο που αποσκοπούσε στη νόθευση του ανταγωνισμού, το γεγονός ότι ο αριθμός και η ένταση των πρακτικών συμπαιγνίας διέφεραν ανάλογα με την οικεία αγορά δεν σημαίνει ότι η παράβαση δεν αφορούσε τις αγορές στις οποίες οι πρακτικές είχαν μικρότερη ένταση και ήταν αριθμητικά λιγότερες. Ειδικότερα, θα ήταν τεχνητή η υποδιαίρεση μιας διαρκούς συμπεριφοράς, χαρακτηριζόμενης από ένα και τον αυτό σκοπό σε περισσότερες χωριστές παραβάσεις με την αιτιολογία ότι οι πρακτικές συμπαιγνίας διέφεραν ανάλογα με την οικεία αγορά. Τα στοιχεία αυτά δεν πρέπει να ληφθούν υπόψη παρά μόνον κατά την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως και, ενδεχομένως, κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκέψη 61 ανωτέρω, σκέψη 90).

241 Εν κατακλείδι, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε νομικό σφάλμα ούτε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως κατά την εξέταση των διαφόρων συστατικών στοιχείων της επίμαχης παραβάσεως.

242 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

3. *Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από παραβίαση της έννοιας της ενιαίας παραβάσεως*

Επιχειρήματα των διαδίκων

243 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι ουσιώδης νομική προϋπόθεση για τη στοιχειοθέτηση διαρκούς παραβάσεως είναι η απόδειξη ότι η συμμετοχή των επιχειρήσεων στην επιδίωξη του τελικού σκοπού ήταν συνεχής. Εκτιμά ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε σφάλμα, εκτιμώντας ότι ο προβαλλόμενος υφιστάμενος το 1992 κοινός σκοπός θα μπορούσε να αποδείξει τον παράνομο χαρακτήρα των διαφόρων μεταγενεστέρων εκδηλώσεων. Κατά την προσφεύγουσα, οι μεταγενέστερες εκδηλώσεις, όπως η σύσκεψη των Βερσαλλιών, δεν συνιστούν παράβαση, αλλά μόνον απόπειρα παραβάσεως και ο χαρακτηρισμός αυτός δεν μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση με το να τεκμαίρεται ότι πρόκειται για διαρκή παράβαση. Η προσφεύγουσα θεωρεί έτσι ότι, για να αποδειχθεί η ύπαρξη πολυσχιδούς και διαρκούς παραβάσεως, η Επιτροπή οφείλει να εξετάσει κάθε εκδήλωση με επαρκή ακρίβεια για να κρίνει ότι έχει παράνομο χαρακτήρα. Επιπλέον, η Επιτροπή υπέπεσε σε επαγωγικό σφάλμα συνάγοντας την ύπαρξη κοινής βουλήσεως από τις εκδηλώσεις αυτές και θεωρώντας ότι ο παράνομος χαρακτήρας τους απορρέει από την κοινή βούληση. Η προσφεύγουσα εκτιμά ότι η Επιτροπή οφείλει να αποδείξει ότι κοινή βούληση υφίσταται ανεξαρτήτως της επίμαχης παραβάσεως.

244 Κατά την προσφεύγουσα, η διευκρίνιση της Επιτροπής, ότι δηλαδή διαπίστωσε την ύπαρξη της κοινής βουλήσεως λαμβάνοντας υπόψη τον συνδυασμό των πέντε θιγουσών τον ανταγωνισμό εκδηλώσεων συμπεριφοράς που διαπιστώθηκαν, δεν είναι πειστική. Η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι η προβληθείσα από την Επιτροπή ταυτότητα αντικειμένου είναι ασαφής και συνίσταται μόνο στον ισχυρισμό ότι κάθε

θίγουσα τον ανταγωνισμό δραστηριότητα επιτυγχάνει τελικά τον ίδιο σκοπό, διότι κάθε θίγουσα τον ανταγωνισμό συμπεριφορά έχει, εν τέλει, αντίκτυπο επί των τιμών. Ισχυρίζεται επίσης ότι η Επιτροπή δεν είναι σε θέση να εξηγήσει σαφώς ποιο ήταν το πραγματικό περιεχόμενο της προβαλλόμενης συμφωνίας ούτε πότε συνήφθη αυτή, εφόσον δεν συνήφθη κατά τη σύσκεψη του 1992. Υποστηρίζει επίσης ότι ο ισχυρισμός περί ενιαίας και διαρκούς παραβάσεως στην οποία συμμετείχαν τέσσερις επιχειρήσεις και η οποία διήρκεσε από το 1992 έως το 1998 δεν καθίσταται πειστικός και λόγω του περιορισμένου αριθμού των επιχειρήσεων που έλαβαν μέρος σε ορισμένες από τις θίγουσες τον ανταγωνισμό εκδηλώσεις ή λόγω του ότι ορισμένες από τις επιχειρήσεις δεν ενεπλάκησαν στις εκδηλώσεις αυτές. Η προσφεύγουσα και η Knauf συμμετείχαν στη σύσκεψη του Λονδίνου το 1992, αλλά όχι η Lafarge ούτε η Gyproc. Αν και δεν αμφισβητείται ότι οι ανταλλαγές πληροφοριών που επακολούθησαν τη σύσκεψη αυτή εκτείνονταν και στη Lafarge και τη Gyproc, η Επιτροπή δεν εξήγησε πώς και πότε συνέβη τούτο ούτε χάρη σε ποιον οι επιχειρήσεις αυτές προσχώρησαν στην κοινή βούληση ή πρόθεση που η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι αποτέλεσε την αιτία των ως άνω ανταλλαγών πληροφοριών. Ακόμη, η προσφεύγουσα εκτιμά ότι η Επιτροπή δεν μπόρεσε να συναγάγει από τις θίγουσες τον ανταγωνισμό εκδηλώσεις κανένα στοιχείο για τις αγορές της Γαλλίας και της Μπενελούξ, διότι οι εκδηλώσεις αυτές αφορούσαν μόνο τις αγορές της Γερμανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου.

245 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι εξέθεσε σκέψεις όσον αφορά τα πραγματικά στοιχεία που συνιστούν καθεμία από τις πέντε συμπεριφορές που μνημονεύονται στην αιτιολογική σκέψη 429 της προσβαλλομένης αποφάσεως και ότι οφείλει να αποδείξει την ύπαρξη αυτών των πραγματικών στοιχείων. Προσθέτει ότι συμπέρανε, υπό το πρίσμα αυτών των σχετικών με τα πραγματικά περιστατικά εκτιμήσεων, ότι οι συμπεριφορές αυτές αποτελούσαν έκφραση κοινής βουλήσεως για τον περιορισμό του ανταγωνισμού στο ελάχιστο στις τέσσερις κυριότερες ευρωπαϊκές αγορές των γυψοσανίδων. Αφ' ης στιγμής είχαν συναχθεί τα συμπεράσματα αυτά, ο μόνος λογικός τρόπος περιγραφής των συμπεριφορών αυτών ήταν η θεώρησή τους ως εκδηλώσεων της κοινής αυτής βούλησης. Έτσι, η Επιτροπή δεν υπέπεσε, στην ανάλυση αυτή, σε διάλληλο συλλογισμό. Προβάλλει επίσης ότι τα διάφορα στοιχεία της ενιαίας παραβάσεως αλληλοσυμπληρώνονται τέλεια, η δε συμπληρωματικότητα αυτή αποδεικνύει την ταυτότητα αντικειμένου των διαφόρων εκδηλώσεων της παραβάσεως αυτής. Παραδείγματος χάριν, για να στεφθούν από επιτυχία οι αυξήσεις τιμών, οι ανταγωνιστές έπρεπε να είναι ικανοποιημένοι από τα μερίδια αγοράς που κατείχαν.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

246 Επιβάλλεται, εκ προοιμίου, η παρατήρηση ότι από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει (αιτιολογική σκέψη 479) ότι η Επιτροπή θεώρησε ότι το σύνολο των συμφωνιών και των εναρμονισμένων πρακτικών της συγκεκριμένης περιπτώσεως εντασσόταν σε σειρά προσπαθειών των εν λόγω επιχειρήσεων με ένα και μόνο οικονομικό σκοπό, ήτοι τον περιορισμό του ανταγωνισμού, και συνιστούσαν τις διάφορες εκδηλώσεις πολυσχιδούς και διαρκούς συμφωνίας ή οποία είχε ως αντικείμενο και ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Εκτιμώντας ότι με τις ανωτέρω συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές είχε υλοποιηθεί, αδιαλείπτως από το 1992 και έως το 1998, η εκδήλωση της κοινής βούλησης των εν λόγω επιχειρήσεων να σταθεροποιήσουν και, ως εκ τούτου, να περιορίσουν τον ανταγωνισμό τουλάχιστον στις αγορές των γυψοσανίδων της Γερμανίας, της Γαλλίας, του Ηνωμένου Βασιλείου και της Μπενελούξ, η Επιτροπή χαρακτήρισε την παράβαση ως ενιαία, πολυσχιδή και διαρκή.

247 Έτσι, το άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως ορίζει ότι οι οικείες επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων και η προσφεύγουσα, «έχουν διαπράξει παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, [ΕΚ] συμμετέχοντας σε ένα σύνολο συμπράξεων και εναρμονισμένων πρακτικών στον τομέα των γυψοσανίδων».

248 Πρέπει να εξετασθεί καταρχάς το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε νομικό σφάλμα συνάγοντας την ύπαρξη συνολικού σχεδίου από τις διάφορες εκδηλώσεις της επίμαχης παραβάσεως, χωρίς να αποδεικνύει ότι η κοινή βούληση υφίστατο ανεξαρτήτως των διαφόρων αυτών εκδηλώσεων.

249 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, στις περισσότερες περιπτώσεις, η ύπαρξη θίγουσας τον ανταγωνισμό πρακτικής ή συμφωνίας πρέπει να συναχθεί από ορισμένο αριθμό συμπτώσεων και ενδείξεων οι οποίες, συνολικά θεωρούμενες, μπορούν να αποτελέσουν, ελλείψει άλλης εύλογης εξηγήσεως, απόδειξη περί παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού (απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 36 ανωτέρω, σκέψη 57). Η ως άνω νομολογία ισχύει και για την έννοια της ενιαίας και διαρκούς

παραβάσεως. Ειδικότερα, σε περίπτωση πολυσχιδούς, ενιαίας και διαρκούς παραβάσεως, με κάθε εκδήλωση ενισχύεται η απόδειξη ότι μια τέτοια παράβαση έλαβε πράγματι χώρα.

250 Έτσι, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, οι διάφορες εκδηλώσεις της επίμαχης παραβάσεως πρέπει να γίνονται αντιληπτές σε ένα συνολικό πλαίσιο που εξηγεί τον λόγο ύπαρξής τους. Δεν πρόκειται για διάλληλο συλλογισμό, αλλά για εκτίμηση των αποδείξεων στο πλαίσιο της οποίας η αποδεικτική αξία των διαφόρων πραγματικών στοιχείων ενισχύεται ή αποδυναμώνεται από άλλα υφιστάμενα πραγματικά στοιχεία τα οποία, από κοινού, δύνανται να αποδείξουν την ύπαρξη ενιαίας παραβάσεως.

251 Η BPB εκτιμά ακόμη ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμο τον κοινό σκοπό που συνενώνει τις διάφορες εκδηλώσεις ως ενιαία και διαρκή παράβαση.

252 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ μπορεί να προκύπτει όχι μόνον από μεμονωμένη πράξη, αλλά και από σειρά πράξεων ή ακόμη και από διαρκή συμπεριφορά. Η ερμηνεία αυτή δεν μπορεί να αμφισβητηθεί για τον λόγο ότι ένα ή περισσότερα στοιχεία αυτής της σειράς πράξεων ή της διαρκούς αυτής συμπεριφοράς θα μπορούσαν επίσης να αποτελέσουν, αφ' εαυτών και μεμονωμένως εξεταζόμενα, παράβαση της εν λόγω διατάξεως. Όταν οι διάφορες πράξεις εντάσσονται σε ένα συνολικό σχέδιο, λόγω του ότι επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό, ήτοι τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς, η Επιτροπή δικαιούται να καταλογίσει την ευθύνη για τις πράξεις αυτές αναλόγως της συμμετοχής στην παράβαση, η οποία λαμβάνεται υπόψη στο σύνολό της (απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 36 ανωτέρω, σκέψη 258).

253 Εν προκειμένω, από την εξέταση του δευτέρου λόγου ακυρώσεως προκύπτει σαφώς ότι η BPB συμμετέσχε, αρχής γενομένης από τη σύσκεψη του Λονδίνου, σε μια ενιαία, πολυσχιδή και διαρκή παράβαση χαρακτηριζόμενη από τον μοναδικό σκοπό του τερματισμού του πολέμου τιμών και της σταθεροποιήσεως των τεσσάρων αγορών των γυψοσανίδων. Ειδικότερα, οι συσκέψεις, η ανταλλαγή πληροφοριών και οι σχετικές με τον καθορισμό των τιμών πρακτικές επεδίωκαν ένα και τον αυτό αντίθετο προς τον ανταγωνισμό σκοπό, ο οποίος συνίστατο στη διατήρηση των τιμών σε επίπεδο ανώτερο εκείνου που θα διαμορφωνόταν υπό συνθήκες ανταγωνισμού και στη μείωση του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στη σχετική αγορά.

254 Βάσει των στοιχείων που εκτέθηκαν στο πλαίσιο του δευτέρου λόγου ακυρώσεως μπορεί να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή βασίμως διαπίστωσε, με την αιτιολογική σκέψη 432 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τα ακόλουθα:

«Οι διάφορες αυτές εκδηλώσεις είναι […] σαφώς συμπληρωματικές, λαμβανομένης υπόψη της λειτουργίας της αγοράς των γυψοσανίδων. Η βελτίωση της οικονομικής καταστάσεως των επιχειρήσεων μέσω μιας αυξήσεως των τιμών καθιστούσε αναγκαίο τον συντονισμό των επιχειρήσεων αυτών στο επίπεδο των μεριδίων αγοράς.»

255 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, οι συμφωνίες και οι εναρμονισμένες πρακτικές εντάσσονταν, λόγω του πανομοιότυπου αντικειμένου τους και των στενώς συνδεδεμένων συνεργιών τους, σε ένα συνολικό σχέδιο το οποίο εντασσόταν περαιτέρω σε μια σειρά προσπαθειών των εν λόγω επιχειρήσεων με ένα και μόνο οικονομικό σκοπό: τη νόθευση της εξελίξεως των τιμών. Όπως ισχυρίζεται ορθώς η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 422 της προσβαλλομένης αποφάσεως, θα ήταν τεχνητό να υποδιαιρεθεί αυτή η συνεχής συμπεριφορά, που χαρακτηρίζεται από ένα και τον αυτό σκοπό, με το να διακριθούν στο πλαίσιό της περισσότερες χωριστές παραβάσεις, ενώ αντιθέτως πρόκειται για μια ενιαία παράβαση η οποία προοδευτικά συγκεκριμενοποιήθηκε τόσο με συμφωνίες όσο και με εναρμονισμένες πρακτικές. Το γεγονός ότι η παράβαση είναι ενιαία απορρέει, ειδικότερα, από την ενότητα του σκοπού που επιδίωκε κάθε μετέχων στη σύμπραξη και όχι από τις λεπτομέρειες εφαρμογής της συμπράξεως αυτής (βλ., επ' αυτού, απόφαση «Τσιμέντο», σκέψη 32 ανωτέρω, σκέψη 4127).

256 Επιπλέον, στο πλαίσιο μιας σφαιρικής συμφωνίας εφαρμοζομένης επί σειρά ετών, η απόσταση κάποιων μηνών μεταξύ των εκδηλώσεων της συμπράξεως είναι αμελητέα. Αντιθέτως, καθοριστικής σημασίας είναι το ότι οι διάφορες δράσεις εντάσσονται σε ένα συνολικό σχέδιο λόγω του ότι επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό (απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 36 ανωτέρω, σκέψη 260).

257 Όσον αφορά το επιχείρημα που αντλείται από την απουσία ενός τέτοιου σχεδίου, αρκεί να υπομνησθεί ότι με την έννοια της ενιαίας παραβάσεως νοείται ακριβώς μια κατάσταση στην οποία πολλές επιχειρήσεις συμμετείχαν σε παράβαση που συνίστατο σε διαρκή συμπεριφορά με ένα και μόνο οικονομικό σκοπό, ήτοι τη νόθευση του ανταγωνισμού, αλλά και μεμονωμένες παραβάσεις που συνδέονται λόγω ταυτότητας αντικειμένου (ίδιος σκοπός του συνόλου των στοιχείων) και υποκειμένων (ταυτότητα των οικείων επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν συνείδηση της συμμετοχής τους στον κοινό σκοπό).

258 Τέλος, όσον αφορά τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι ο ενιαίος χαρακτήρας της παραβάσεως διαψεύδεται από το γεγονός ότι ο αριθμός των επιχειρήσεων που έλαβαν μέρος σε ορισμένες από τις θίγουσες τον ανταγωνισμό εκδηλώσεις ήταν περιορισμένες και ότι ένα μέρος των επιχειρήσεων δεν συμμετείχε στην παράβαση από την αρχή, αρκεί να υπομνησθεί ότι το ότι μια επιχείρηση δεν συμμετείχε σε όλα τα συστατικά στοιχεία μιας συμπράξεως ή ότι διαδραμάτισε ήσσονα ρόλο δεν λαμβάνεται υπόψη κατά την απόδειξη της υπάρξεως παραβάσεως εκ μέρους της επιχειρήσεως αυτής. Τα στοιχεία αυτά πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μόνον κατά την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως και, ενδεχομένως, κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου (απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 36 ανωτέρω, σκέψη 86).

259 Έτσι, έστω και αν οι κατά το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές προκύπτουν κατ' ανάγκην από τη συντρέχουσα δράση πλειόνων επιχειρήσεων, που είναι όλες συναυτουργοί της παραβάσεως, εντούτοις η συμμετοχή τους μπορεί να προσλάβει διαφορετικές μορφές, αναλόγως ιδίως των χαρακτηριστικών της οικείας αγοράς και της θέσεως κάθε επιχειρήσεως στην αγορά αυτή, των σκοπών που επιδιώκει και των τρόπων εκτελέσεως τους οποίους έχει επιλέξει ή έχει κατά νου.

260 Συνεπώς, το γεγονός και μόνο ότι κάθε επιχείρηση συμμετέχει στην παράβαση με τον δικό της τρόπο δεν επηρεάζει τον χαρακτηρισμό της παραβάσεως ως ενιαίας και διαρκούς.

261 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι οι αιτιάσεις κατά του χαρακτηρισμού της συμπράξεως ως ενιαίας και διαρκούς παραβάσεως είναι αβάσιμες.

4. *Επί του τετάρτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από παράβαση του άρθρου 253 ΕΚ και του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, καθώς και γενικών αρχών κατά τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου*

262 Ο συγκεκριμένος λόγος ακυρώσεως αποτελείται από πέντε σκέλη. Πρώτον, ως προς το αρχικό ποσό των 80 εκατομμυρίων ευρώ, η προσφεύγουσα επικαλείται τον αυθαίρετο χαρακτήρα, τη δυσαναλογία και τη μη αιτιολόγηση του ύψους του ποσού αυτού. Συναφώς, θεωρεί επίσης ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε σφάλμα χαρακτηρίζοντας ως πολύ σοβαρή την παράβαση. Επιπλέον, επικαλείται σφάλμα κατά τη συνεκτίμηση των πραγματικών επιπτώσεων της παραβάσεως στην αγορά των γυψοσανίδων. Δεύτερον, η προσαύξηση του αρχικού ποσού λόγω της διάρκειας της παραβάσεως βασίζεται σε εσφαλμένη εκτίμηση της διάρκειας της παραβάσεως και των κατευθυντηρίων γραμμών. Η Επιτροπή παρέλειψε επίσης να εκτιμήσει και να λάβει δεόντως υπόψη την περιορισμένη ένταση της παραβάσεως κατά τη διάρκεια του κρίσιμου διαστήματος ή κατά τη διάρκεια ορισμένων επίμαχων περιόδων. Τρίτον, η προσφεύγουσα εκτιμά ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε σφάλμα προσαυξάνοντας το ύψος του προστίμου λόγω των επιβαρυντικών περιστάσεων. Τέταρτον, η Επιτροπή δεν έλαβε ορθώς υπόψη τις ελαφρυντικές περιστάσεις. Πέμπτον, η Επιτροπή υπέπεσε σε σφάλμα κατά την εφαρμογή της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας ως προς την προσφεύγουσα.

Επί της δυσαναλογίας του αρχικού ποσού του προστίμου που καθορίζεται σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα της παραβάσεως

Επί της σοβαρότητας της παραβάσεως

— Επιχειρήματα των διαδίκων

263 Η προσφεύγουσα εκτιμά ότι, λαμβανομένου υπόψη του περιορισμένου αντικτύπου της παραβάσεως στην οικεία αγορά, αυτή έπρεπε να χαρακτηρισθεί ως σοβαρή και όχι ως πολύ σοβαρή.

264 Η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι, με τις αποφάσεις 1999/271/ΕΚ της Επιτροπής, της 9ης Δεκεμβρίου 1998, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου [81] ΕΚ (IV/34.466 — Ελληνικά Πορθμεία) (ΕΕ 1999, L 109, σ. 24), και 1999/210/ΕΚ της Επιτροπής, της 14ης Οκτωβρίου 1998, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου [81] ΕΚ (Υπόθεση IV/F-3/33.708 — British Sugar plc, υπόθεση IV/F-3/33.709 — Tate & Lyle plc, υπόθεση IV/F-3/33.710 — Napier Brown & Company Ltd, υπόθεση IV/F-3/33.711 — James Budgett Sugars Ltd) (ΕΕ 1999, L 76, σ. 1), η Επιτροπή εκτίμησε ότι οι επίμαχες παραβάσεις μπορούσαν να θεωρηθούν ως σοβαρές και όχι ως πολύ σοβαρές για τον λόγο ότι ο αντίκτυπος στην αγορά ήταν περιορισμένος.

265 Η προσφεύγουσα εκτιμά, επικουρικώς, ότι, έστω και αν η κατάταξη της Επιτροπής ήταν ορθή, αυτή όφειλε να έχει αναγνωρίσει ότι ακόμη και οι παραβάσεις που κατατάσσονταν στην κατηγορία των πολύ σοβαρών παραβάσεων είχαν διάφορο βαθμό σοβαρότητας και ότι, σε σύγκριση με άλλες υποθέσεις συμπράξεων, εν προκειμένω η προβαλλόμενη συμφωνία συνιστούσε περίπτωση συμπράξεως η οποία είχε σημαντικά μικρότερη ένταση και έθιγε σε σημαντικά μικρότερο βαθμό τον ανταγωνισμό. Η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι, κατά τον χρόνο εκδόσεως της

προσβαλλομένης αποφάσεως, το πρόστιμο που επιβλήθηκε στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις ήταν το δεύτερο μεγαλύτερο πρόστιμο που επέβαλε η Επιτροπή μετά από εκείνο που επιβλήθηκε στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση 2003/2/ΕΚ της Επιτροπής, της 21ης Νοεμβρίου 2001, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 81 [ΕΚ] και του άρθρου 53 της συμφωνίας για τον ΕΟΧ (Υπόθεση COMP/E-1/37.512 — Βιταμίνες) (ΕΕ 2003, L 6, σ. 1). Ισχυρίζεται ότι εν προκειμένω η προβαλλόμενη σύμπραξη ήταν πολύ μικρότερης εντάσεως απ' ό,τι, παραδείγματος χάριν, η σύμπραξη στην υπόθεση «Βιταμίνες» και οι συμπράξεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις 2002/742/ΕΚ της Επιτροπής, της 5ης Δεκεμβρίου 2001, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 81 [ΕΚ] και του άρθρου 53 της συμφωνίας ΕΟΧ (Υπόθεση COMP/E-1/36.604 — Κιτρικό οξύ) (ΕΕ 2002, L 239, σ. 18), 1999/60/ΕΚ της Επιτροπής, της 21ης Οκτωβρίου 1998, σχετικά με διαδικασία κινηθείσα βάσει του άρθρου [81 ΕΚ] (IV/35.691/E-4 — Καρτέλ προμονωμένων σωλήνων) (ΕΕ 1999, L 24, σ. 1), 2001/418/ΕΚ της Επιτροπής, της 7ης Ιουνίου 2000, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 81 [ΕΚ] και του άρθρου 53 της συμφωνίας ΕΟΧ (Υπόθεση COMP/36.545/F3 — Αμινοξέα) (ΕΕ 2001, L 152, σ. 24), και 2002/271/ΕΚ της Επιτροπής, της 18ης Ιουλίου 2001, σχετικά με διαδικασία του άρθρου 81 [ΕΚ] και του άρθρου 53 της συμφωνίας ΕΟΧ — Υπόθεση COMP/E-1/36.490 — Ηλεκτρόδια γραφίτη (ΕΕ 2002, L 100, σ. 1). Ισχυρίζεται ότι οι πέντε αυτές υποθέσεις αφορούσαν πολύ σοβαρές παραβάσεις του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Σε όλες αυτές τις υποθέσεις επρόκειτο για συμπράξεις που κάλυπταν το σύνολο της κοινής αγοράς ή του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ). Στο πλαίσιο των συμπράξεων αυτών ήρθαν στο φως απόπειρες δημιουργίας καρτέλ πολύ εντατικότερες από την προβαλλόμενη σύμπραξη των παραγωγών γυψοσανίδων, η οποία, σε σύγκριση με άλλες συμπράξεις, ήταν μια αρκετά ελεύθερη και αόριστη συμφωνία, στερούμενη οποιασδήποτε μορφής δομής ή οργανώσεως. Υπό τις συνθήκες αυτές, η προσφεύγουσα εκτιμά ότι το αρχικό ποσό του επιβληθέντος σε αυτήν προστίμου, λαμβανομένης υπόψη της σοβαρότητας της επίμαχης παραβάσεως είναι δυσανάλογο και αντίθετο προς την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, δεδομένου ότι το ποσό αυτό είναι το τρίτο μεγαλύτερο από τα ποσά που καθορίστηκαν για όλους τους μετέχοντες στις λοιπές συμπράξεις που αναφέρθηκαν.

266 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή εσφαλμένως συνέκρινε τα διάφορα πρόστιμα σε σχέση με το μέγεθος της σχετικής αγοράς. Πρώτον, οι κατευθυντήριες γραμμές δεν αναφέρουν ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το μέγεθος της αγοράς σε όρους αξίας προκειμένου να εκτιμηθεί η σοβαρότητα της παραβάσεως. Δεύτερον, η Επιτροπή έλαβε μόνον υπόψη το μέγεθος της αγοράς και όχι άλλους παράγοντες που καθορίζουν τη σοβαρότητα της παραβάσεως. Τρίτον, η Επιτροπή δεν συνήθιζε να λαμβάνει υπόψη το μέγεθος της αγοράς προϊόντων για να εκτιμήσει τη σοβαρότητα μιας παραβάσεως.

267 Η Επιτροπή αναφέρει τις πτυχές της παραβάσεως που κρίθηκαν εν προκειμένω ως ιδιαιτέρως σοβαρές (αιτιολογικές σκέψεις 534, 535 και 539 έως 542 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Διευκρινίζει επίσης ότι η σύμπραξη επινοήθηκε, οργανώθηκε και ενθαρρύνθηκε από ανώτατα στελέχη της κάθε συμμετέχουσας επιχειρήσεως. Υπογραμμίζει ότι η BPB εμπλεκόταν σε όλες τις εκδηλώσεις της επίμαχης θίγουσας τον ανταγωνισμό συμπεριφοράς και ότι αναγνώρισε ότι τα ίδια πρόσωπα, οι [D] και [A] (αμφότεροι πρόεδροι-γενικοί διευθυντές της BPB), εμπλέκονταν άμεσα σε όλες τις παραβατικές συμπεριφορές που περιγράφονται στην προσβαλλόμενη απόφαση, με την εξαίρεση μίας εξ αυτών.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

268 Πρέπει να υπομνησθεί ότι η εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως, προς τον σκοπό του καθορισμού του ύψους του προστίμου, πρέπει να γίνει λαμβανομένης υπόψη ιδίως της φύσεως των περιορισμών που η παράβαση αυτή επέφερε στον ανταγωνισμό, του αριθμού και της σπουδαιότητας των οικείων επιχειρήσεων, του αντίστοιχου τμήματος της αγοράς που ελέγχουν εντός της Κοινότητας, καθώς και της καταστάσεως της αγοράς κατά τη χρονική περίοδο διαπράξεως της παραβάσεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1970, 41/69, ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 397, σκέψη 176).

269 Πρέπει να υπομνησθεί, συναφώς, ότι το άρθρο 81, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, ΕΚ κηρύσσει ρητώς ως ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά τις εναρμονισμένες πρακτικές που συνίστανται στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής.

270 Οι παραβάσεις αυτού του είδους, ιδίως εφόσον πρόκειται για οριζόντιες συμπράξεις, χαρακτηρίζονται από τη νομολογία ως ιδιαιτέρως σοβαρές στον βαθμό που συνεπάγονται ευθεία παρέμβαση στις ουσιώδεις παραμέτρους του ανταγωνισμού στην οικεία αγορά (απόφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Μαρτίου 1999, Τ-141/94, Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-347, σκέψη 675), ή ως κατάφωρες παραβάσεις των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού (αποφάσεις του Πρωτοδικείου Tréfilunion κατά Επιτροπής, σκέψη 178 ανωτέρω, σκέψη 109, και της 14ης Μαΐου 1998, Τ-311/94, BPB de Eendracht κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1129, σκέψη 303).

271 Πρέπει επίσης να υπομνησθεί ότι οι πολύ σοβαρές παραβάσεις, κατά την έννοια του σημείου 1 Α, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών, αποτελούνται «κατά βάση [από] οριζόντιους περιορισμούς, π.χ. συνασπισμούς επιχειρήσεων με σκοπό τον έλεγχο των τιμών ή τον επιμερισμό των αγορών βάσει ποσοστώσεων».

272 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ορθώς η Επιτροπή χαρακτήρισε την επίμαχη παράβαση ως πολύ σοβαρή, λαμβανομένης υπόψη της φύσεώς της. Πρέπει όμως να εξετασθούν οι παράγοντες που μπορούν να μετριάσουν τον χαρακτηρισμό αυτόν, τους οποίους επικαλείται η προσφεύγουσα.

273 Όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η παράβαση έπρεπε να χαρακτηρισθεί ως σοβαρή λόγω του ότι ο αντίκτυπός της στην αγορά ήταν περιορισμένος, πρέπει να σημειωθεί ότι στην απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, Τ-203/01, Michelin κατά Επιτροπής (Συλλογή 2003, σ. II-4071, σκέψεις 258 και 259), το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η σοβαρότητα της παραβάσεως μπορούσε να αποδειχθεί σε σχέση με τη φύση και το αντικείμενο των καταχρηστικών συμπεριφορών και ότι στοιχεία που αφορούσαν το αντικείμενο μιας συμπεριφοράς μπορούσαν να έχουν μεγαλύτερη σημασία για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου από εκείνα που αφορούσαν τα αποτελέσματά της.

274 Συνεπώς, μολονότι πρέπει να λαμβάνεται επίσης υπόψη η έκταση της οικείας γεωγραφικής αγοράς και ο αντίκτυπος στην αγορά, όταν μπορεί να προσδιοριστεί, η φύση των παραβάσεων αποτελεί κύριο κριτήριο για την εκτίμηση της σοβαρότητας μιας παραβάσεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Ιουλίου 2005, T-241/01, Scandinavian Airlines System κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-2917, σκέψη 84).

275 Όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι, στις άλλες αποφάσεις της, η Επιτροπή μετρίασε το ύψος του προστίμου λόγω του περιορισμένου αντικτύπου των συμπράξεων στην αγορά, ακόμη και αν θεωρηθεί ορθό, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η προηγούμενη πρακτική λήψεως αποφάσεων της Επιτροπής δεν χρησιμεύει η ίδια ως νομικό πλαίσιο των προστίμων που επιβάλλονται στον τομέα του ανταγωνισμού (απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Μαρτίου 2002, T-23/99, LR AF 1998 κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-1705, σκέψη 234).

276 Όσον αφορά τον επικουρικό ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι, έστω και αν ο χαρακτηρισμός της παραβάσεως ήταν ορθός, η Επιτροπή όφειλε να έχει αναγνωρίσει ότι οι παραβάσεις που κατατάσσονταν στην κατηγορία των πολύ σοβαρών παραβάσεων είχαν διάφορο βαθμό σοβαρότητας και ότι, σε σύγκριση με άλλες υποθέσεις συμπράξεων, εν προκειμένω η προβαλλόμενη συμφωνία συνιστούσε περίπτωση συμπράξεως η οποία είχε σημαντικά μικρότερη ένταση και έθιγε σε σημαντικά μικρότερο βαθμό τον ανταγωνισμό, το ζήτημα αυτό συμπίπτει με εκείνο της αναλογικότητας του ύψους του επιβληθέντος από την Επιτροπή προστίμου προς τη σοβαρότητα της επίμαχης παραβάσεως, η οποία θα εξετασθεί στο εξής:

277 Πρέπει εντούτοις να υπομνησθεί ότι, εν πάση περιπτώσει, η σύγκριση της σοβαρότητας των διαφόρων συμπράξεων είναι σχεδόν αδύνατη λόγω των διαφορετικών περιστάσεων που επικρατούν σε κάθε περίπτωση.

278 Όσον αφορά τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε σφάλμα συγκρίνοντας τα διάφορα πρόστιμα με βάση το μέγεθος της σχετικής αγοράς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά την εκτίμηση της σοβαρότητας μιας παραβάσεως, εναπόκειται στην Επιτροπή να λαμβάνει υπόψη πολυάριθμα στοιχεία, ο χαρακτήρας

και η σημασία των οποίων ποικίλλουν ανάλογα με τη μορφή της επίμαχης παραβάσεως και τις ειδικές περιστάσεις της οικείας παραβάσεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιουνίου 1983, 100/80 έως 103/80, Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1825, σκέψη 120). Μεταξύ των στοιχείων από τα οποία προκύπτει η σοβαρότητα μιας παραβάσεως μπορεί ιδίως να περιλαμβάνεται, ανάλογα με την περίπτωση, το μέγεθος της αγοράς του επίμαχου προϊόντος (απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, Τ-330/01, Akzo Nobel κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3389, σκέψη 37).

279 Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι μια οριζόντια σύμπραξη ως προς τις τιμές, η οποία έχει τέτοια έκταση όπως εκείνη που διαπιστώθηκε από την Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση και η οποία αφορά έναν τόσο σημαντικό οικονομικό τομέα, δεν μπορεί, κατά κανόνα, να εκφύγει του χαρακτηρισμού της ως πολύ σοβαρής παραβάσεως, ανεξαρτήτως του πλαισίου της. Εν πάση περιπτώσει, οι περιστάσεις τις οποίες επικαλέσθηκε η προσφεύγουσα εν προκειμένω δεν είναι ικανές να θέσουν υπό αμφισβήτηση το κύρος της εκτιμήσεως της σοβαρότητας της παραβάσεως στην οποία προέβη η Επιτροπή.

280 Οι αιτιάσεις της προσφεύγουσας κατά του χαρακτηρισμού της συμπράξεως ως πολύ σοβαρής παραβάσεως ως εκ της φύσεώς της πρέπει επομένως να απορριφθούν.

Επί του πραγματικού αντικτύπου της παραβάσεως στην οικεία αγορά

— Επιχειρήματα των διαδίκων

281 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή δεν ήταν σε θέση να αποδείξει, στην προσβαλλόμενη απόφαση, ζημία δυνάμενη να αποτιμηθεί.

282 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι ο αντίκτυπος της συμπράξεως στην οικεία αγορά ήταν περιορισμένος, δεδομένου ότι, κατά το διάστημα από το 1992 έως το 1998, οι καθαρές τιμές πώλησης παρέμειναν στο ίδιο επίπεδο σε πραγματικούς όρους στο Ηνωμένο Βασίλειο και υποχώρησαν κατά 11 % στη Γερμανία. Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε αποτελέσματα στη γαλλική αγορά ή στην αγορά της Μπενελούξ. Επιπλέον, η Επιτροπή παρέλειψε να αποδείξει την ύπαρξη ζημίας προκληθείσας στον καταναλωτή.

283 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ακόμη ότι οι τιμές και τα μερίδια αγοράς στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Γερμανία είχαν προβλέψιμη εξέλιξη κατά το οικείο χρονικό διάστημα, στο πλαίσιο της επιστροφής σε πιο φυσιολογικές συνθήκες ανταγωνισμού έπειτα από έναν βίαιο πόλεμο τιμών.

284 Δέχεται ότι η σύσκεψη του Λονδίνου επιτάχυνε ενδεχομένως τον τερματισμό του πολέμου τιμών, αλλά αρνείται ότι αυτή η μοναδική αιτία του. Κατά την προσφεύγουσα, ο πόλεμος τιμών θα είχε εν πάση περιπτώσει τερματισθεί.

285 Η προσφεύγουσα εκτιμά επίσης ότι οι ανταλλαγές πληροφοριών είχαν ελάχιστα αποτελέσματα. Συναφώς, ισχυρίζεται ότι χρησιμοποίησε τις κτηθείσες πληροφορίες μόνο για να κρίνει αν επικρατούσε νέα διάθεση στη βιομηχανία. Επιπλέον, ο [D] δεν είχε ανακοινώσει σε κανέναν τις πληροφορίες, παρά μόνο μια φορά το 1993. Η έλλειψη αποτελεσμάτων των εν λόγω ανταλλαγών επιβεβαιώνεται από την εξέταση των στοιχείων που πράγματι αντηλλάγησαν. Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι, αρχικώς, οι ανταλλαγές αφορούσαν ετήσια δεδομένα. Το 1993 οι ανταλλαγές έγιναν εξαμηνιαίες και το 1996 τριμηνιαίες. Εντούτοις, οι ανταλλαγές δεν πραγματοποιούνταν σε τακτά διαστήματα. Η προσφεύγουσα διευκρινίζει, επιπλέον, ότι επρόκειτο για συνολικές πληροφορίες, που εκφράζονταν με τη μορφή ενός μοναδικού αριθμητικού στοιχείου για όλη την εθνική αγορά.

286 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, αναφερόμενη στην απόφαση Deere κατά Επιτροπής, σκέψη 108 ανωτέρω, και στην απόφαση της 11ης Μαρτίου 1999, Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, σκέψη 270 ανωτέρω, ότι οι περιστάσεις που οδήγησαν στην υπό κρίση υπόθεση είναι τελείως διαφορετικές από εκείνες που οδήγησαν στις ανωτέρω δύο αποφάσεις. Στις δύο αυτές υποθέσεις, οι ανταλλαγείσες πληροφορίες ήταν πολύ περισσότερο λεπτομερείς και πρόσφατες.

287 Όσον αφορά τις προαναγγελίες των αυξήσεων των τιμών καταλόγου, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις, η προαναγγελία προηγούνταν κατά ελάχιστες ημέρες της αναγγελίας των εν λόγω αυξήσεων στους καταναλωτές και, σε ορισμένες περιπτώσεις, ήταν ακόμη και ταυτόχρονη. Έτσι, οι πληροφορίες δεν ήταν εμπιστευτικές κατά τον χρόνο της ανακοινώσεώς τους. Επιπλέον, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι οι τιμές καταλόγου σπανίως είναι εκείνες που καταβάλλονται από τους πελάτες.

288 Η προσφεύγουσα θεωρεί επίσης ότι η προβαλλόμενη παράβαση δεν προκάλεσε ζημία στους καταναλωτές, δεδομένου ότι όλοι σχεδόν οι πελάτες είναι εμπορικές επιχειρήσεις με σημαντική αγοραστική δύναμη και έχουν, επομένως, την ικανότητα να διαπραγματευθούν εκπτώσεις φέρνοντας τους παραγωγούς αντιμέτωπους μεταξύ τους.

289 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί επίσης το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι ο ανταγωνισμός τείνει να είναι πιο περιορισμένος σε μια ολιγοπωλιακή αγορά. Υπογραμμίζει ότι η κατανομή των μεριδίων αγοράς μεταβλήθηκε αισθητά με σημαντικές μετακινήσεις της πελατείας.

290 Τέλος, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η παράβαση είχε αντίκτυπο στη γαλλική αγορά και στην αγορά της Μπενελούξ. Διαπιστώνει ότι το κύριο αποδεικτικό στοιχείο που επικαλείται η Επιτροπή είναι ότι οι ανταλλαγές πληροφοριών κάλυπταν τις αγορές αυτές. Παρέλειψε ωστόσο να προσκομίσει αποδείξεις περί της θίγουσας τον ανταγωνισμό συμπεριφοράς ως προς τις δύο αυτές αγορές.

291 Η Επιτροπή εκτιμά ότι η παράβαση που διαπράχθηκε εν προκειμένω είχε συγκεκριμένα αποτελέσματα λόγω της ίδιας της φύσεως της σχετικής αγοράς.

292 Επιπλέον, η Επιτροπή εκτιμά ότι ο τερματισμός του πολέμου τιμών ήταν ένας από τους κύριους σκοπούς της συμπράξεως και ότι η συμφωνία έθεσε πράγματι τέρμα σε αυτόν. Όσον αφορά το επιχείρημα της BPB ότι η παράβαση δεν ήταν η μοναδική αιτία του τερματισμού του πολέμου τιμών, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι τούτο ισχύει, ουδόλως αμβλύνει τον πραγματικό αντίκτυπο της παραβάσεως στην οικεία αγορά.

293 Όσον αφορά τις ανταλλαγές πληροφοριών, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι ανταλλαγές αυτές χρησιμοποιούνταν για την επιτήρηση της αγοράς και για την παρεμπόδιση οποιουδήποτε ανταγωνισμού τον οποίο έκριναν ως υπερβολικά επιθετικό οι εν λόγω επιχειρήσεις στις τέσσερις οικείες αγορές.

294 Θεωρεί επίσης ότι το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις ανήγγειλαν πράγματι τις συμφωνηθείσες αυξήσεις τιμών και ότι οι κατ' αυτόν τον τρόπο αναγγελθείσες τιμές χρησίμευσαν ως βάση για τον καθορισμό των τιμών των επιμέρους συναλλαγών αρκεί, αυτό καθεαυτό, για να διαπιστωθεί ότι η συμπαιγνία ως προς τις τιμές είχε τόσο ως αντικείμενο όσο και ως αποτέλεσμα τον σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού. Δεν είναι επομένως αναγκαίο να κριθεί αν οι διακυμάνσεις των επιτυγχανόμενων τιμών των συναλλαγών εξελίχθηκαν παράλληλα με τις διακυμάνσεις των αναγγελλόμενων τιμών προκειμένου να αποδειχθεί ότι η σύμπραξη είχε πραγματικό αντίκτυπο στη σχετική αγορά.

295 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι δεν οφείλει να αποδείξει ούτε ότι η παράβαση προκάλεσε ζημία δυνάμενη να αποτιμηθεί, ούτε ότι οι καταναλωτές υπέστησαν ζημία. Ισχυρίζεται όμως, αναφερόμενη στην αιτιολογική σκέψη 534 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η αυξημένη σταθερότητα των τιμών και των μεριδίων αγοράς τελεί σε συμφωνία με

την εφαρμογή της συμπράξεως. Υπογραμμίζει επίσης ότι οι γυψοσανίδες χρησιμοποιούνται στον κατασκευαστικό κλάδο, ότι επηρεάζουν τις τιμές των κατοικιών και, επομένως, τους καταναλωτές.

296 Όσον αφορά τη γεωγραφική έκταση της συμπράξεως, η Επιτροπή θεωρεί ότι το γεγονός ότι η θίγουσα τον ανταγωνισμό δραστηριότητα ενδέχεται να ήταν λιγότερο έντονη σε ορισμένες αγορές δεν σημαίνει ότι η σύμπραξη δεν λειτούργησε στις εν λόγω αγορές.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

297 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το σημείο 1 Α, πρώτο εδάφιο, των κατευθυντηρίων γραμμών, κατά τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα της παραβάσεως, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων, τον «πραγματικ[ό] […] αντίκτυπ[ο] [της παραβάσεως] επί της αγοράς, εφόσον αυτός είναι δυνατό να εκτιμηθεί».

298 Συναφώς, πρέπει να αναλυθεί η ακριβής σημασία της εκφράσεως «εφόσον αυτός [δηλαδή ο πραγματικός αντίκτυπος] είναι δυνατό να εκτιμηθεί». Ειδικότερα, πρέπει να καθοριστεί αν, υπό την έννοια της εκφράσεως αυτής, η Επιτροπή μπορεί να λάβει υπόψη τον πραγματικό αντίκτυπο μιας παραβάσεως στο πλαίσιο του υπολογισμού των προστίμων μόνον αν, και στον βαθμό που, είναι σε θέση να εκφράσει ποσοτικά τον αντίκτυπο αυτόν.

299 Πρέπει να υπογραμμισθεί επίσης ότι, κατά την εκτίμηση των αποτελεσμάτων των συμφωνιών ή των πρακτικών υπό το πρίσμα του άρθρου 81 ΕΚ, πρέπει να συνεκτιμώνται το συγκεκριμένο πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσονται, ιδίως δε το οικονομικό και νομικό πλαίσιο εντός του οποίου αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους οι οικείες επιχειρήσεις, η φύση των επηρεαζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών,

καθώς και οι πραγματικές συνθήκες της λειτουργίας και της διαρθρώσεως της εν λόγω αγοράς ή των εν λόγω αγορών (απόφαση ASNEF-EQUIFAX και Administración del Estado, σκέψη 106 ανωτέρω, σκέψη 49).

300 Επιπλέον, η εξέταση του αντικτύπου μιας συμπράξεως στην αγορά συνεπάγεται κατ' ανάγκην τη χρησιμοποίηση υποθέσεων. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή πρέπει κυρίως να εξετάσει ποια θα ήταν η τιμή του επίμαχου προϊόντος χωρίς τη σύμπραξη. Κατά την εξέταση όμως των αιτιών της πραγματικής εξελίξεως των τιμών, είναι παρακινδυνευμένο να γίνονται υποθέσεις σχετικά με την αντίστοιχη επίδραση καθεμιάς από τις αιτίες αυτές. Πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το αντικειμενικό γεγονός ότι, λόγω της συμπράξεως ως προς τις τιμές, οι οικείες επιχειρήσεις παραιτήθηκαν ακριβώς από την ελευθερία τους να ανταγωνίζονται στον τομέα των τιμών. Έτσι, η αξιολόγηση της επιρροής παραγόντων άλλων πέραν αυτής της εκούσιας αποχής των οικείων επιχειρήσεων στηρίζεται αναγκαστικά σε πιθανότητες που είναι εύλογες, αλλά οι οποίες δεν μπορούν να εκφραστούν ποσοτικά με ακρίβεια.

301 Επομένως, δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή το ότι στηρίχθηκε στον πραγματικό αντίκτυπο μιας συμπράξεως στην αγορά που έχει σκοπό αντίθετο προς τον ανταγωνισμό, χωρίς να εκφράσει ποσοτικά τον αντίκτυπο αυτό ή χωρίς να παράσχει τα αριθμητικά στοιχεία της σχετικής εκτιμήσεως, καθόσον άλλως θα έχανε την πρακτική του αποτελεσματικότητα το κριτήριο του σημείου 1 Α, πρώτο εδάφιο, των κατευθυντηρίων γραμμών. Κατά συνέπεια, ο πραγματικός αντίκτυπος μιας συμπράξεως στην αγορά πρέπει να θεωρείται ότι έχει επαρκώς αποδειχθεί αν η Επιτροπή είναι σε θέση να παράσχει συγκεκριμένες και αξιόπιστες ενδείξεις από τις οποίες να προκύπτει, με εύλογη πιθανότητα, ότι η σύμπραξη είχε αντίκτυπο στην αγορά.

302 Εν προκειμένω, από τη σύνοψη της αναλύσεως που πραγματοποίησε η Επιτροπή (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 534 έως 538 της προσβαλλομένης αποφάσεως) προκύπτει ότι αυτή βασίστηκε σε διάφορες ενδείξεις για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η σύμπραξη είχε πραγματικό αποτέλεσμα στην αγορά. Ειδικότερα, επικαλέσθηκε το γεγονός ότι οι μετέχοντες στη σύμπραξη κατείχαν το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο της προσφοράς γυψοσανίδων στις τέσσερις αγορές τις οποίες αφορούσε η σύμπραξη. Εκτίμησε επίσης ότι τα διάφορα στοιχεία της συμπράξεως εφαρμόστηκαν, καθόσον, ιδίως, οι εν λόγω επιχειρήσεις πράγματι μετέβαλαν τη συμπεριφορά τους κατόπιν της συσκέψεως του Λονδίνου και οι αποφασισθείσες ανταλλαγές πληροφοριών εφαρμόστηκαν καθ' όλη τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, στις κυριότερες αγορές και

ειδικότερα στις αγορές του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γερμανίας. Όσον αφορά τις τιμές, πρόσθεσε, αναφερόμενη στις αιτιολογικές σκέψεις 212 και 395 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι είχαν τάση νέας ανόδου ή, τουλάχιστον, σταθεροποιήσεως και ότι οι επαφές για τις αυξήσεις τιμών συνδέονταν πράγματι με τη δημοσίευση καταλόγων τιμών οι οποίες αργότερα συμπεριλήφθηκαν στις τιμές που χρεώνονταν στους πελάτες. Επιπλέον, αναφερόμενη στις αιτιολογικές σκέψεις 71, 196 και 289 της προσβαλλομένης αποφάσεως και στο παράρτημά της, εκτιμά ότι τα μερίδια αγοράς είχαν παρουσιάσει σχετική σταθερότητα κατά τη διάρκεια της επίμαχης περιόδου, μεγαλύτερη από εκείνη που υπήρχε κατά την προηγούμενη περίοδο από το 1988 έως το 1992, που χαρακτηρίζεται από τις εν λόγω επιχειρήσεις ως πόλεμος τιμών.

303 Τόσο το γεγονός ότι οι μετέχοντες στη σύμπραξη κατείχαν το μεγαλύτερο μέρος (αν όχι το σύνολο σχεδόν) της οικείας αγοράς όσο και το γεγονός ότι οι διακανονισμοί που αποκαλύφθηκαν αποσκοπούσαν ειδικά στην αύξηση των τιμών σε επίπεδο ανώτερο εκείνου στο οποίο θα είχαν φθάσει χωρίς αυτούς συνιστούν ενδείξεις από τις οποίες προκύπτει ότι η παράβαση ήταν ικανή να παραγάγει σημαντικά αποτελέσματα αντίθετα προς τον ανταγωνισμό.

304 Έτσι, δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή το ότι θεώρησε ότι το γεγονός ότι μετέχοντες στη σύμπραξη κατείχαν πολύ σημαντικό μερίδιο της οικείας αγοράς συνιστούσε σημαντικό παράγοντα τον οποίο έπρεπε να λάβει υπόψη για την εξέταση του πραγματικού αντικτύπου της συμπράξεως στην αγορά. Ειδικότερα, δεν μπορεί να μη γίνει δεκτό ότι η πιθανότητα να είναι αποτελεσματική μια σύμπραξη ως προς τις τιμές και τη σταθεροποίηση της αγοράς αυξάνεται όσο πιο σημαντικά είναι τα μερίδια αγοράς που μοιράζονται οι μετέχοντες στη σύμπραξη αυτή. Ναι μεν το συγκεκριμένο γεγονός, αυτό καθεαυτό, δεν αποδεικνύει την ύπαρξη πραγματικού αντικτύπου, πλην όμως, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή ουδόλως στοιχειοθέτησε τέτοια σχέση αιτίου προς αποτέλεσμα, αλλ' απλώς έλαβε υπόψη της το γεγονός αυτό όπως και τα λοιπά στοιχεία.

305 Όσον αφορά τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι οι τιμές είχαν πράγματι τάση νέας ανόδου ή, τουλάχιστον, σταθεροποιήσεως (αιτιολογική σκέψη 534 της προσβαλλομένης αποφάσεως), επιβάλλεται η παρατήρηση ότι η Επιτροπή δεν παρουσιάζει

στατιστικές για την εξέλιξη των τιμών, αλλά αρκείται στην επισήμανση ότι η BPB και η Lafarge ανέφεραν στην απάντησή τους στην ανακοίνωση των αιτιάσεων ότι οι τιμές στις αγορές του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γερμανίας είχαν τάση νέας ανόδου ή, τουλάχιστον, σταθεροποιήσεως.

306 Συναφώς, πρέπει να επισημανθούν τα ακόλουθα. Πρώτον, όσον αφορά την απάντηση της Lafarge στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, από τη σκέψη 58 ανωτέρω προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο αποφάσισε, ως εκ περισσού, να μην την δεχθεί ως επιβαρυντικό στοιχείο κατά της προσφεύγουσας. Δεύτερον, έστω και αν η απάντηση της προσφεύγουσας στην ανακοίνωση των αιτιάσεων μπορεί να ερμηνευθεί κατά τον τρόπο που ισχυρίζεται η Επιτροπή, δηλαδή ότι, για τις αγορές του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γερμανίας, η ίδια η προσφεύγουσα παραδέχτηκε την τάση των τιμών για νέα άνοδο ή, τουλάχιστον, για σταθεροποίηση, εντούτοις ο ισχυρισμός αυτός δεν αφορά τις αγορές της Γαλλίας και της Μπενελούξ. Τρίτον, από την απάντηση της προσφεύγουσας στην ανακοίνωση των αιτιάσεων προκύπτει ότι ισχυρίστηκε ότι, κατά το διάστημα από το 1992 έως το 1998, οι τιμές που εφαρμόζονταν κατά τις συναλλαγές παρέμειναν στο ίδιο επίπεδο σε πραγματικούς όρους στο Ηνωμένο Βασίλειο και υποχώρησαν στη Γερμανία.

307 Πάντως, δεν είναι δυνατό να απαιτείται από την Επιτροπή, όταν στοιχειοθετείται η εφαρμογή μιας συμπράξεως, να αποδεικνύει συστηματικά ότι οι συμφωνίες όντως παρέσχον τη δυνατότητα στις οικείες επιχειρήσεις να επιτύχουν υψηλότερο επίπεδο τιμών των συναλλαγών από εκείνο που θα επικρατούσε χωρίς τη σύμπραξη. Θα ήταν δυσανάλογο να απαιτηθεί μια τέτοια απόδειξη η οποία θα απορροφούσε σημαντικούς πόρους, δεδομένου ότι θα καθιστούσε αναγκαία την προσφυγή σε υποθετικούς υπολογισμούς, στηριζομένους σε οικονομικά πρότυπα των οποίων η ακρίβεια δύσκολα μπορεί να ελεγχθεί από τον δικαστή και ως προς τα οποία ουδόλως αποδεικνύεται ότι είναι απαλλαγμένα ελαττωμάτων (προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Mischo στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-283/98 P, Mo och Domsjö κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-9855, I-9858, σημείο 109).

308 Εν προκειμένω, από την προσβαλλόμενη απόφαση και από την ίδια την ομολογία της προσφεύγουσας προκύπτει ότι ο πόλεμος τιμών τερματίσθηκε, πράγμα το οποίο εξ

ορισμού είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών σε επίπεδα ανώτερα εκείνων που θα επικρατούσαν χωρίς παράνομους διακανονισμούς.

309 Επιπλέον, το γεγονός ότι οι επαφές για τις αυξήσεις τιμών συνδέονταν με τη δημοσίευση καταλόγων τιμών οι οποίες αργότερα συμπεριλήφθηκαν στις τιμές που χρεώνονταν στους πελάτες (αιτιολογική σκέψη 537 της προσβαλλομένης αποφάσεως) είχε εκ φύσεως επίπτωση στην αγορά και στη συμπεριφορά των διαφόρων παραγόντων, από πλευράς τόσο της προσφοράς όσο και της ζήτησης, λαμβανομένου υπόψη ότι οι αναγγελίες αυτές επηρέασαν τη διαδικασία προσδιορισμού των τιμών, καθόσον η αναγγελθείσα τιμή αποτελούσε βάση αναφοράς σε περίπτωση ατομικής διαπραγματεύσεως των τιμών των συναλλαγών με τους πελάτες (βλ., επ' αυτού, απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, Τ-338/94, Finnboard κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1617, σκέψη 342), το περιθώριο των οποίων προς διαπραγμάτευση των τιμών αναγκαστικά περιορίστηκε (βλ., επ' αυτού, απόφαση LVM κατά Επιτροπής, σκέψη 234 ανωτέρω, σκέψη 745).

310 Επιπλέον, ο καθορισμός τιμής, έστω απλώς ενδεικτικής, επηρεάζει τον ανταγωνισμό, λόγω του ότι επιτρέπει σε όλους τους μετέχοντες στη σύμπραξη να προβλέπουν, με εύλογη βεβαιότητα, ποια πολιτική τιμών θα ακολουθήσουν οι ανταγωνιστές τους (απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Οκτωβρίου 1972, 8/72, Vereeniging van Cementhandelaren κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 223, σκέψη 21). Ειδικότερα, τέτοιες συμπράξεις συνεπάγονται ευθεία παρέμβαση στις ουσιώδεις παραμέτρους του ανταγωνισμού στην οικεία αγορά (απόφαση της 11ης Μαρτίου 1999, Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, σκέψη 270 ανωτέρω, σκέψη 675). Ειδικότερα, εκφράζοντας κοινή βούληση για την εφαρμογή ορισμένου επιπέδου τιμών στα προϊόντα τους, οι εν λόγω παραγωγοί δεν καθορίζουν πλέον αυτοτελώς την πολιτική τους στην αγορά, αντιστρατευόμενοι έτσι την αντίληψη που εμπεριέχεται στις περί ανταγωνισμού διατάξεις της Συνθήκης (βλ., επ' αυτού, απόφαση BPB de Eendracht κατά Επιτροπής, σκέψη 270 ανωτέρω, σκέψη 192).

311 Συνεπώς, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμο τον πραγματικό αντίκτυπο της συμπράξεως στην οικεία αγορά όσον αφορά τις τιμές.

312 Όσον αφορά τον ισχυρισμό της Επιτροπής που περιέχεται στην αιτιολογική σκέψη 534 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι τα μερίδια αγοράς είχαν παρουσιάσει σχετική σταθερότητα κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου εξαιτίας της επίμαχης παραβάσεως, πρέπει να επισημανθεί ότι ο ισχυρισμός αυτός δεν επιβεβαιώνεται. Ασφαλώς, από τον πίνακα που περιλαμβάνεται στο παράρτημα της προσβαλλομένης αποφάσεως, στον οποίο παραπέμπει η Επιτροπή, προκύπτει ότι τα μερίδια αγοράς κατά το διάστημα από το 1992 έως το 1998 παρέμειναν, κατά τα φαινόμενα, σχετικώς σταθερά. Ωστόσο, ελλείψει δεδομένων ως προς την κατάσταση στην οικεία αγορά πριν από τη σύμπραξη, ο πίνακας αυτός δεν αποδεικνύει επαρκώς κατά νόμο ότι η σταθερότητα, έστω και αν θεωρηθεί ότι αποδείχθηκε, ήταν συνέπεια της επίμαχης παραβάσεως.

313 Όσον αφορά τις ανταλλαγές πληροφοριών, κατά πάγια νομολογία, πρέπει να τεκμαίρεται, πλην αποδείξεως του εναντίου η οποία βαρύνει τους ενδιαφερομένους επιχειρηματίες, ότι οι επιχειρήσεις που έχουν μετάσχει στη συνεννόηση και εξακολουθούν να δρουν στην αγορά λαμβάνουν υπόψη τις πληροφορίες που αντήλλαξαν με τους ανταγωνιστές τους για να καθορίσουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά αυτή. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο όταν η συνεννόηση λαμβάνει χώρα σε τακτά διαστήματα επί μακρό χρονικό διάστημα, όπως συμβαίνει εν προκειμένω (βλ. απόφαση HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 79 ανωτέρω, σκέψη 216 και την παρατιθέμενη νομολογία).

314 Υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς τα αποτελέσματα της παραβάσεως στην οικεία αγορά, εξαιρουμένης της σταθερότητας των μεριδίων αγοράς. Δεδομένης της σοβαρότητας των εν λόγω συμπεριφορών και της φύσεως της αγοράς, η ύπαρξη αποτελέσματος στη γαλλική αγορά και στην αγορά της Μπενελούξ μπορεί επίσης να τεκμαρθεί.

315 Έτσι, πρέπει να εξετασθεί ακόμη αν το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε όλα τα προβαλλόμενα αποτελέσματα της παραβάσεως είχε επίπτωση στον χαρακτηρισμό της παραβάσεως ως πολύ σοβαρής και, ως εκ τούτου, στο ύψος του προστίμου.

316 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η σοβαρότητα των παραβάσεων πρέπει να αποδεικνύεται βάσει διαφόρων στοιχείων όπως είναι οι ιδιαίτερες περιστάσεις της υποθέσεως, το πλαίσιό της και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, τούτο δε χωρίς να υφίσταται δεσμευτικός ή εξαντλητικός κατάλογος κριτηρίων που πρέπει υποχρεωτικά να λαμβάνονται υπόψη (απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιουλίου 1997, C-219/95 P, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-4411, σκέψη 33).

317 Το Πρωτοδικείο έκρινε, με την απόφασή του Michelin κατά Επιτροπής, σκέψη 273 ανωτέρω (σκέψεις 258 και 259), ότι η σοβαρότητα της παραβάσεως μπορούσε να αποδειχθεί σε σχέση με τη φύση και το αντικείμενο των καταχρηστικών συμπεριφορών και ότι, κατά πάγια νομολογία, στοιχεία που αφορούσαν το αντικείμενο μιας συμπεριφοράς μπορούσαν να έχουν μεγαλύτερη σημασία για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου από εκείνα που αφορούσαν τα αποτελέσματά της.

318 Το Δικαστήριο επιβεβαίωσε την προσέγγιση αυτή εκτιμώντας ότι το αποτέλεσμα μιας αντικείμενης στον ανταγωνισμό πρακτικής δεν αποτελούσε καθοριστικό κριτήριο για την εκτίμηση του προσήκοντος ύψους του προστίμου. Στοιχεία που αφορούν το ζήτημα της προθέσεως μπορεί να έχουν μεγαλύτερη σημασία από εκείνα που αφορούν τα εν λόγω αποτελέσματα, ιδίως όταν πρόκειται για εγγενώς σοβαρές παραβάσεις όπως είναι ο καθορισμός των τιμών και η κατανομή των αγορών (απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 2003, Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, σκέψη 180 ανωτέρω, σκέψη 118).

319 Επιπλέον, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι οριζόντιες συμπράξεις σε θέματα τιμών θεωρήθηκαν πάντοτε ότι περιλαμβάνονται στις πιο σοβαρές παραβάσεις του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού (αποφάσεις του Πρωτοδικείου Tate & Lyle κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 154 ανωτέρω, σκέψη 103, και της 19ης Μαρτίου 2003, T-213/00, CMA CGM κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-913, σκέψη 262).

320 Τέλος, πρέπει επίσης να υπογραμμισθεί ότι η Επιτροπή δεν έδωσε στο κριτήριο του πραγματικού αντίκτυπου της παραβάσεως στην αγορά βαρύνουσα σημασία κατά τον καθορισμό του αρχικού ποσού του προστίμου. Ειδικότερα, η Επιτροπή στήριξε την

εκτίμησή της και σε άλλα στοιχεία, ήτοι στη διαπίστωση ότι η παράβαση έπρεπε να χαρακτηριστεί ως πολύ σοβαρή ως εκ της φύσεώς της (αιτιολογικές σκέψεις 528 έως 530 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και ότι η οικεία γεωγραφική αγορά αποτελούσε σημαντικό τμήμα της κοινοτικής αγοράς, τόσο γεωγραφικώς όσο και σε όρους αξίας, καθόσον αντιπροσώπευε περί το 80 % της συνολικής αξίας της αγοράς αυτής (αιτιολογικές σκέψεις 539 έως 542 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

321 Επομένως, κατόπιν του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, βασίμως η Επιτροπή χαρακτήρισε την παράβαση ως πολύ σοβαρή.

322 Εκτός αυτού, το Πρωτοδικείο εκτιμά, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας και υπό το πρίσμα των ανωτέρω σκέψεων, ότι το γεγονός της μερικής μόνον αποδείξεως των αποτελεσμάτων της παραβάσεως δεν δύναται να θέσει υπό αμφισβήτηση την πραγματοποιηθείσα από την Επιτροπή εκτίμηση του αρχικού ποσού του προστίμου, το οποίο καθορίστηκε σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα.

Επί του καθορισμού του αρχικού ποσού του προστίμου σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα της παραβάσεως

— Επιχειρήματα των διαδίκων

323 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι, σύμφωνα με το σημείο 1 Α, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών, μια πολύ σοβαρή παράβαση μπορεί να επισύρει την επιβολή προστίμου του οποίου το προβλεπόμενο αρχικό ποσό μπορεί να υπερβαίνει τα 20 εκατομμύρια ευρώ. Εκτιμά ότι, λαμβανομένης υπόψη της ως άνω

διατάξεως, η Επιτροπή θα όφειλε να εξηγήσει βάσει ποιου κριτηρίου καθόρισε ποσό που υπερέβαινε τα 20 εκατομμύρια ευρώ. Ελλείψει τέτοιας εξηγήσεως, το καθορισθέν ποσό φαίνεται ότι επελέγη τυχαία.

324 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι το πρόστιμό της είναι δυσανάλογο και υπερβολικό και σε σχέση με τον κύκλο εργασιών της. Παρατηρεί ότι το επιβληθέν πρόστιμο αντιστοιχεί στο 18,1 % του κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε στην Ευρώπη με την παραγωγή γυψοσανίδων, στο 24,3 % του κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε με το προϊόν αυτό στις τέσσερις κυριότερες αγορές και στο 44,4 % του κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε με το προϊόν αυτό στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Γερμανία το 2001/2002. Περαιτέρω, το πρόστιμό της ήταν υπερβολικά υψηλό σε σχέση με τους κύκλους εργασιών της, σε σύγκριση με τα λοιπά πρόστιμα που επιβλήθηκαν για την ίδια παράβαση ή παρεμφερείς παραβάσεις.

325 Η προσφεύγουσα εκτιμά ότι δεν είναι αδιάφορη, για την εξέταση της αναλογικότητας του προστίμου, η σύγκριση με άλλες υποθέσεις. Διερωτάται βάσει ποιας παραμέτρου μπορεί να εκτιμηθεί η αναλογικότητα αν η ίδια δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι το πρόστιμο είναι δυσανάλογο σε σχέση με παρόμοιες και συμπίπτουσες χρονικά περιπτώσεις ή σε σχέση με τον κύκλο εργασιών της ή τον κύκλο εργασιών άλλων επιχειρήσεων.

326 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ακόμη ότι η τουλάχιστον ετήσια καθυστέρηση κατά τη λήψη της προσβαλλομένης αποφάσεως από την Επιτροπή συνέβαλε στο να της επιβληθεί πρόστιμο κατά πολύ υψηλότερο εκείνου που θα της είχε πιθανώς επιβληθεί αν η εν λόγω απόφαση είχε εκδοθεί κατά το τέλος του 2001 και όχι στις 27 Νοεμβρίου 2002. Ειδικότερα, κατά τον χρόνο εκείνο, η Επιτροπή κατέβαλλε προσπάθειες για να αποσπάσει την προσοχή του κοινού από μια σειρά αποτυχιών σε ορισμένο αριθμό υποθέσεων συγκεντρώσεως, επιδιώκοντας ως εκ τούτου να αντλήσει το μέγιστο πολιτικό όφελος από την επιβολή «βαρέων προστίμων» για τη σύμπραξη αυτή.

327 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι τα αρχικά ποσά που καθορίστηκαν για καθεμία από τις επιχειρήσεις παρουσιάζουν προφανή και αναλογικό σύνδεσμο μεταξύ τους και ότι εξαρτώνται από τη σοβαρότητα της παραβάσεως.

328 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι λόγοι που την οδήγησαν στο να καθορίσει το αρχικό ποσό σε 80 εκατομμύρια ευρώ εκτίθενται στις αιτιολογικές σκέψεις 545 έως 549 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Ισχυρίζεται ότι δεν υποχρεούται να αιτιολογήσει περαιτέρω την επιλογή της.

329 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι οποιαδήποτε σύγκριση με τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν στις άλλες υποθέσεις στερείται ενδιαφέροντος, διότι καθορίζει το ύψος των προστίμων κατά περίπτωση και δύναται, εν πάση περιπτώσει, να αυξήσει το γενικό επίπεδο των προστίμων εντός των ορίων που καθορίζει ο κανονισμός 17 αν τούτο είναι αναγκαίο για την εφαρμογή της πολιτικής ανταγωνισμού. Η Επιτροπή υποβάλλει πίνακα των αρχικών ποσών των προστίμων που επιβλήθηκαν σε υποθέσεις που αφορούσαν τις αγορές οι αξίες των οποίων είναι οι υψηλότερες προκειμένου να αποδείξει ότι το αρχικό ποσό του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου δεν είναι βαρύτερο από εκείνα των προστίμων που επιβλήθηκαν σε άλλες υποθέσεις και ότι αντιθέτως είναι σαφώς χαμηλότερο εφόσον συνεκτιμηθεί το μέγεθος της σχετικής αγοράς. Υπογραμμίζει ωστόσο ότι δεν προσπαθεί να δικαιολογήσει το αρχικό ποσό αναφερόμενη στον πίνακα αυτόν, ο οποίος έχει σχέση μόνο με το ένα από τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση του αρχικού ποσού.

330 Τέλος, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η BPB δεν απέδειξε την ύπαρξη υπερβολικής καθυστέρησης ενόψει της πολυπλοκότητας της υποθέσεως, ούτε απέδειξε ότι η καθυστέρηση αυτή προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας. Οι ισχυρισμοί της BPB όσον αφορά το πολιτικό κλίμα είναι απλές εικασίες και δεν έχουν σχέση με το ζήτημα αν το επιβληθέν πρόστιμο ήταν νόμιμο.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

331 Όσον αφορά το περιεχόμενο της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως σχετικά με τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου που επιβάλλεται για παράβαση των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού, πρέπει να υπομνησθεί ότι το πρόστιμο πρέπει να καθορίζεται με γνώμονα τις διατάξεις του άρθρου 15, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 17, σύμφωνα με το οποίο, «[κ]ατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, εκτός από την σοβαρότητα της παραβάσεως, και η διάρκειά της». Συναφώς, οι κατευθυντήριες γραμμές, καθώς και η ανακοίνωση περί της συνεργασίας, περιλαμβάνουν ενδεικτικούς κανόνες για τα στοιχεία εκτιμήσεως που πρέπει να λαμβάνει υπόψη η Επιτροπή προκειμένου να υπολογίσει τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 9ης Ιουλίου 2003, Τ-220/00, Cheil Jedang κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-2473, σκέψη 217). Υπό τις συνθήκες αυτές, ο ουσιώδης τύπος που συνίσταται στην υποχρέωση αιτιολογήσεως τηρείται, άπαξ η Επιτροπή εκθέτει, με την απόφασή της, τα στοιχεία εκτιμήσεως τα οποία έλαβε υπόψη κατ' εφαρμογήν των κατευθυντηρίων γραμμών και, ενδεχομένως, της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας και τα οποία της επέτρεψαν να εκτιμήσει τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως για τους σκοπούς του υπολογισμού του ύψους του προστίμου (προπαρατεθείσα απόφαση Cheil Jedang κατά Επιτροπής, σκέψη 218).

332 Είναι μεν αληθές ότι, εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν ανέφερε άλλα αριθμητικά στοιχεία πέρα από τα σχετικά με τα μερίδια αγοράς των εν λόγω επιχειρήσεων, βάσει των οποίων καθόρισε το αρχικό ποσό του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου σε 80 εκατομμύρια ευρώ.

333 Ωστόσο, η Επιτροπή δεν οφείλει, βάσει της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, να παραθέσει στην απόφασή της τα σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού των προστίμων αριθμητικά στοιχεία (απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-286/98 P, Stora Kopparbergs Bergslags κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-9925, σκέψη 66).

334 Η παράθεση αριθμητικών στοιχείων για τον τρόπο υπολογισμού των προστίμων, όσο χρήσιμα κι αν είναι τα δεδομένα αυτά, δεν είναι απαραίτητη για την τήρηση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως μιας αποφάσεως περί επιβολής προστίμων, δεδομένου ότι τονίστηκε ότι εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή δεν δύναται, καταφεύγοντας αποκλειστικά και με μηχανικό τρόπο σε αριθμητικούς τύπους, να απεμπολεί την εξουσία της εκτιμήσεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Οκτωβρίου 2003, C-182/99 P, Salzgitter κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. I-10761, σκέψη 75).

335 Ειδικότερα, όσον αφορά την αιτιολόγηση του καθορισμού του ύψους των προστίμων σε απόλυτους αριθμούς, πρέπει να υπομνησθεί ότι τα πρόστιμα συνιστούν ένα μέσον της πολιτικής ανταγωνισμού της Επιτροπής, η οποία πρέπει να διαθέτει περιθώριο εκτιμήσεως κατά την καθορισμό του ύψους τους, προκειμένου να προσανατολίζει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων προς την τήρηση των κανόνων ανταγωνισμού (απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, T-150/89, Martinelli κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1165, σκέψη 59).

336 Επιπλέον, πρέπει να αποφευχθεί το να είναι τα πρόστιμα εύκολα προβλέψιμα από τους επιχειρηματίες. Ειδικότερα, αν Επιτροπή υποχρεούταν να παραθέτει στην απόφασή της τα σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού των προστίμων αριθμητικά στοιχεία, θα εβλάπτετο το αποτρεπτικό τους αποτέλεσμα. Αν το ύψος του προστίμου ήταν αποτέλεσμα υπολογισμού βάσει ενός απλού μαθηματικού τύπου, οι επιχειρήσεις θα είχαν τη δυνατότητα να προβλέψουν την ενδεχόμενη κύρωση και να την συγκρίνουν με τα οφέλη που θα αντλούσαν από την παράβαση των κανόνων του δικαίου του ανταγωνισμού.

337 Εν προκειμένω, πρέπει να επισημανθεί ότι η Επιτροπή παρέθεσε, στις αιτιολογικές σκέψεις 522 έως 553 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τα στοιχεία που έλαβε υπόψη της για να υπολογίσει το ύψος των προστίμων βάσει της σοβαρότητας της παραβάσεως καθεμίας εκ των οικείων επιχειρήσεων. Ωστόσο, από τις προαναφερθείσες αιτιολογικές σκέψεις προκύπτει ότι η Επιτροπή εξέθεσε κατά τρόπο σαφή και λεπτομερή τη συλλογιστική που ακολούθησε, παρέχοντας έτσι στην προσφεύγουσα τη δυνατότητα να γνωρίσει τα στοιχεία εκτιμήσεως που έλαβε υπόψη της η Επιτροπή προκειμένου να εκτιμήσει τη σοβαρότητα της παραβάσεως, για τους σκοπούς του υπολογισμού του ύψους του προστίμου, και στο Πρωτοδικείο τη δυνατότητα να ασκήσει τον έλεγχό του. Επιβάλλεται, επομένως, το συμπέρασμα ότι η προσβαλλό-

μενη απόφαση πληροί την υποχρέωση αιτιολογήσεως την οποία υπέχει η Επιτροπή από το άρθρο 253 ΕΚ.

338 Ως προς το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι το πρόστιμό της είναι δυσανάλογο και υπερβολικό σε σχέση με τον κύκλο εργασιών της, αρκεί να υπομνησθεί ότι, δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν υποχρεούται να υπολογίσει το ύψος του προστίμου βάσει ποσών στηριζόμενων στον κύκλο εργασιών των οικείων επιχειρήσεων, δεν υποχρεούται ούτε να εξασφαλίζει, σε περίπτωση που επιβάλλει πρόστιμα σε πολλές επιχειρήσεις εμπλεκόμενες στην ίδια παράβαση, ότι τα τελικά ποσά των προστίμων στα οποία καταλήγει ο υπολογισμός της για τις οικείες επιχειρήσεις αντανακλούν κάθε διαφοροποίηση μεταξύ των επιχειρήσεων αυτών ως προς τον συνολικό κύκλο εργασιών τους ή ως προς τον κύκλο εργασιών τους στην αγορά του επίμαχου προϊόντος (απόφαση Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 90 ανωτέρω, σκέψεις 255 και 312).

339 Επιπλέον, το κοινοτικό δίκαιο δεν περιλαμβάνει αρχή γενικής ισχύος σύμφωνα με την οποία η κύρωση πρέπει να είναι ανάλογη με τη σπουδαιότητα της επιχειρήσεως στην αγορά των προϊόντων που αποτελούν το αντικείμενο της παραβάσεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Μαΐου 2006, C-397/03 P, Archer Daniels Midland και Archer Daniels Midland Ingredients κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-4429, σκέψη 101).

340 Το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 ομοίως δεν επιβάλλει όπως, σε περίπτωση που επιβάλλονται πρόστιμα σε πλείονες επιχειρήσεις εμπλεκόμενες στην ίδια παράβαση, το επιβαλλόμενο σε μια μικρού ή μεσαίου μεγέθους επιχείρηση πρόστιμο μη είναι υψηλότερο, σε ποσοστό επί του κύκλου εργασιών, από τα επιβαλλόμενα στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις πρόστιμα. Ειδικότερα, από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι, τόσο για τις επιχειρήσεις μικρού ή μεσαίου μεγέθους όσο και για τις επιχειρήσεις μεγαλύτερου μεγέθους, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, η σοβαρότητα και η διάρκεια της παραβάσεως. Κατά το μέτρο που η Επιτροπή επιβάλλει στις επιχειρήσεις που εμπλέκονται στην ίδια παράβαση δικαιολογημένα πρόστιμα για καθεμία από αυτές, σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως, δεν μπορεί να της προσαφθεί το ότι, για ορισμένες από αυτές, το πρόστιμο είναι υψηλότερο, ενόψει του κύκλου εργασιών, από

το πρόστιμο άλλων επιχειρήσεων (απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Μαρτίου 2002, T-21/99, Dansk Rørindustri κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-1681, σκέψη 203).

341 Το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι ο δυσανάλογος χαρακτήρας του επιβληθέντος προστίμου είναι πρόδηλος όταν το πρόστιμο αυτό συγκρίνεται με εκείνα που επιβλήθηκαν σε άλλες επιχειρήσεις σε παρεμφερείς υποθέσεις πρέπει επίσης να απορριφθεί. Ειδικότερα, η Επιτροπή δεν μπορεί να υποχρεωθεί να καθορίζει πρόστιμα ανάλογα προς τους κύκλους εργασιών και με απόλυτη συνέπεια προς τα καθορισθέντα σε προγενέστερες υποθέσεις.

342 Πρέπει να υπογραμμισθεί, συναφώς, ότι η προηγούμενη πρακτική λήψεως αποφάσεων της Επιτροπής δεν χρησιμεύει η ίδια ως νομικό πλαίσιο των προστίμων που επιβάλλονται στον τομέα του ανταγωνισμού. Το γεγονός ότι η Επιτροπή επέβαλε στο παρελθόν πρόστιμα ορισμένου ύψους για ορισμένες μορφές παραβάσεων δεν μπορεί να της αφαιρέσει τη δυνατότητα αυξήσεως του ύψους αυτού, εντός των ορίων που καθορίζονται από τον κανονισμό 17, αν η εν λόγω αύξηση είναι αναγκαία για να εξασφαλιστεί η εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού (απόφαση Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 278 ανωτέρω, σκέψη 109).

343 Πρέπει να προστεθεί ότι η σοβαρότητα των παραβάσεων πρέπει να καθορίζεται βάσει διαφόρων στοιχείων όπως είναι οι ιδιαίτερες περιστάσεις της υποθέσεως, το πλαίσιό της και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, χωρίς να υφίσταται δεσμευτικός ή εξαντλητικός κατάλογος κριτηρίων που πρέπει υποχρεωτικά να λαμβάνονται υπόψη (αποφάσεις Ferriere Nord κατά Επιτροπής, σκέψη 316 ανωτέρω, σκέψη 33, και LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 275 ανωτέρω, σκέψη 236). Ωστόσο, τα ουσιώδη στοιχεία, όπως οι σχετικές αγορές, τα οικεία προϊόντα, οι οικείες χώρες, οι οικείες επιχειρήσεις και τα κρίσιμα διαστήματα διαφέρουν ανάλογα με την κάθε υπόθεση. Συνεπώς, η Επιτροπή δεν μπορεί να υποχρεωθεί να επιβάλει σε επιχειρήσεις πρόστιμα το ύψος των οποίων αντιστοιχεί σε πανομοιότυπο ποσοστό των κύκλων εργασιών τους σε

παρεμφερείς από πλευράς σοβαρότητας των παραβάσεων υποθέσεις (βλ., επ' αυτού, απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Ιανουαρίου 2004, T-67/01, JCB Service κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-49, σκέψεις 187 έως 189).

344 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Πρωτοδικείο είναι αρμόδιο να εκτιμά, στο πλαίσιο της εξουσίας πλήρους δικαιοδοσίας την οποία του αναγνωρίζουν το άρθρο 229 ΕΚ και το άρθρο 17 του κανονισμού 17, τον πρόσφορο χαρακτήρα του ύψους των προστίμων.

345 Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η παράβαση είναι ιδιαιτέρως σοβαρή, λαμβανομένων υπόψη ορισμένων στοιχείων, όπως παρατήρησε η Επιτροπή με τις αιτιολογικές σκέψεις 534, 535 και 539 έως 542 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Πρόκειται, ιδίως, για τον ολιγοπωλιακό χαρακτήρα της αγοράς και το γεγονός ότι η επίμαχη παράβαση επηρέαζε το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο της προσφοράς γυψοσανίδων στις τέσσερις αγορές που αποτελούσαν το αντικείμενο της συμπράξεως. Επιπλέον, το μέγεθος της οικείας αγοράς, τόσο σε γεωγραφικό επίπεδο όσο και σε όρους αξίας, ήταν μεγάλο. Ειδικότερα, οι τέσσερις οικείες αγορές ήταν οι κυριότερες ευρωπαϊκές αγορές των γυψοσανίδων και αντιπροσώπευαν περί το 80 % της συνολικής αξίας της κοινοτικής αγοράς, η οποία ανερχόταν στα 1,21 δισεκατομμύρια ευρώ κατά το τελευταίο πλήρες έτος της παραβάσεως. Τέλος, λαμβανομένης υπόψη της φύσεως του οικείου προϊόντος, η σύμπραξη είχε αναγκαστικά αντίκτυπο σε αξιόλογο τμήμα της αγοράς του κατασκευαστικού τομέα και επηρέασε έτσι έναν πολύ σημαντικό για όλη την οικονομία τομέα.

346 Κατά τα λοιπά, δεν προκύπτει ότι το αρχικό ποσό που καθορίστηκε σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα της παραβάσεως στην προκείμενη υπόθεση είναι βαρύτερο από εκείνο που επιβλήθηκε σε άλλες υποθέσεις σε σχέση με το μέγεθος της σχετικής αγοράς. Ωστόσο, η σύγκριση αυτή δεν σημαίνει ότι το μέγεθος της σχετικής αγοράς είναι το καλύτερο ή το μοναδικό κριτήριο σύγκρισης των προστίμων που επιβάλλονται σε διάφορες συμπράξεις. Ειδικότερα, μια σύγκριση μεταξύ πλειόνων συμπράξεων είναι δυσχερής, δεδομένου ότι τα διάφορα στοιχεία που μπορεί να λάβει υπόψη η Επιτροπή προς αξιολόγηση της σοβαρότητας της παραβάσεως είναι πολυάριθμα. Επιπλέον, όπως υπενθυμίστηκε στη σκέψη 342 ανωτέρω, μια τέτοια σύγκριση, εν πάση

περιπτώσει, μπορεί να γίνει μόνον ενδεικτικώς, εφόσον η πρακτική λήψεως αποφάσεων της Επιτροπής δεν μπορεί να χρησιμεύσει ως νομικό πλαίσιο των προστίμων που επιβάλλονται στον τομέα του ανταγωνισμού.

347 Λαμβανομένων υπόψη των πολλών στοιχείων που εν προκειμένω καθιστούν την παράβαση ιδιαιτέρως σοβαρή (βλ. σκέψη 345 ανωτέρω), το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι το αρχικό ποσό του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου, το οποίο καθορίστηκε σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα της παραβάσεως, συνάδει προς την αρχή της αναλογικότητας.

348 Τέλος, το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η επιβληθείσα σε αυτήν κύρωση θα ήταν ελαφρύτερη αν η Επιτροπή είχε περατώσει νωρίτερα τη διοικητική διαδικασία, δεδομένου ότι μόλις προσφάτως αύξησε το γενικό επίπεδο των κυρώσεων, πρέπει να απορριφθεί. Ειδικότερα, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι το γενικό επίπεδο των προστίμων αυξήθηκε κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, αρκεί να υπομνησθεί ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή επέβαλε στο παρελθόν πρόστιμα ορισμένου ύψους για ορισμένες μορφές παραβάσεων δεν μπορεί να της αφαιρέσει τη δυνατότητα αυξήσεως του ύψους αυτού, εντός των ορίων που καθορίζονται στον κανονισμό 17, αν η εν λόγω αύξηση είναι αναγκαία για να εξασφαλιστεί η εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού, αλλ' αντιθέτως, η αποτελεσματική εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού προϋποθέτει ότι η Επιτροπή μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το ύψος των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής (αποφάσεις Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 273 ανωτέρω, σκέψη 109, και της 28ης Ιουνίου 2005, Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 90 ανωτέρω, σκέψη 169).

349 Από όλα τα ανωτέρω προκύπτει ότι τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας που αποσκοπούν στο να αποδειχθεί ότι το αρχικό ποσό του προστίμου το οποίο καθορίστηκε σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα της παραβάσεως ήταν δυσανάλογο πρέπει να απορριφθούν.

Επί της διάρκειας της παραβάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

350 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η Επιτροπή εκτίμησε εσφαλμένως τη διάρκεια της προβαλλομένης παραβάσεως βάσει μεμονωμένων και διακριτών στοιχείων. Η Επιτροπή εκτίμησε εσφαλμένως ότι η προσφεύγουσα είχε διαπράξει παράβαση η οποία διήρκεσε από τις 31 Μαρτίου 1992 έως τις 25 Νοεμβρίου 1998, ήτοι επί 6 έτη και 7 μήνες, πράγμα που συνιστούσε παράβαση μεγάλης διάρκειας, δικαιολογούσα προσαύξηση κατά 65 % του αρχικού ποσού του προστίμου.

351 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι οι προβαλλόμενες παραβάσεις κατανέμονται σε δύο ξεχωριστές περιόδους. Η πρώτη περιλαμβάνει τη σύσκεψη του Λονδίνου και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ του [A] και των εξαδέλφων της οικογένειας Knauf από το 1992 μέχρι τις αρχές ή τα μέσα του 1993 και η δεύτερη περιλαμβάνει τις ανταλλαγές πληροφοριών από τα μέσα ή τα τέλη του 1993 έως το 1998, τις οποίες επιχείρησαν ο [D] και οι πρόεδροι-γενικοί διευθυντές των λοιπών επιχειρήσεων. Τα γεγονότα αυτά δεν έχουν σχέση με άλλες προβαλλόμενες παραβάσεις, οι οποίες έλαβαν χώρα κατά το διάστημα από το 1994 έως 1998, και με την ανταλλαγή δεδομένων για τις πωλήσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο από τα μέσα του 1992 έως τον Φεβρουάριο του 1998.

352 Υπό τις συνθήκες αυτές, η προσφεύγουσα επαναλαμβάνει ότι δεν υφίσταται πολυσχιδής και διαρκής συμφωνία και ισχυρίζεται ότι, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2988/74 του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 1974, περί παραγραφής του δικαιώματος διώξεως και εκτελέσεως των αποφάσεων στους τομείς του δικαίου των μεταφορών και του ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 07/001, σ. 241), οι παραβάσεις που διεπράχθησαν πριν από το πενταετές διάστημα το οποίο περατώθηκε με την έναρξη των ελέγχων της Επιτροπής έχουν υποπέσει σε παραγραφή και δεν μπορούν να επισύρουν την επιβολή προστίμου.

353 Επιπλέον, η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι ο [D] εξακολούθησε τις ανταλλαγές πληροφοριών τον Μάρτιο και τον Νοέμβριο του 1998, ενώ αυτή το είχε απαγορεύσει τον Μάρτιο του 1998. Η προσφεύγουσα εκτιμά ότι δεν μπορεί να ευθύνεται για τις δραστηριότητες ενός υπαλλήλου ο οποίος ενεργεί αντίθετα προς τις οδηγίες της και ότι κατά συνέπεια το πέρας της παραβάσεως πρέπει να προσδιοριστεί στο τέλος Μαρτίου 1998.

354 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ακόμη ότι οι κατευθυντήριες γραμμές δεν είναι σαφείς ως προς το ζήτημα αν η Επιτροπή μπορεί να λάβει υπόψη της τμήματα ετών. Τασσόμενη υπέρ της στενής ερμηνείας των κατευθυντηρίων γραμμών, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η Επιτροπή μπορούσε να επιβάλει, κατ' ανώτατο όριο, προσαύξηση 60 % του αρχικού ποσού αντί για 65 %, ήτοι 10 % για κάθε πλήρες έτος της παραβάσεως.

355 Η προσφεύγουσα παρατηρεί επίσης ότι η Επιτροπή δεν πρέπει να εφαρμόζει πάντοτε προσαύξηση 10 %, όπως έκανε αυτομάτως σε όλες τις πρόσφατες υποθέσεις συμπράξεων. Εκτιμά ότι η Επιτροπή οφείλει να λάβει υπόψη όλες τις κρίσιμες περιστάσεις της υποθέσεως κατά τον καθορισμό της προσαυξήσεως του προστίμου. Προσθέτει ότι αυτή ήταν η πρακτική της Επιτροπής στις αποφάσεις της 98/273/ΕΚ, της 28ης Ιανουαρίου 1998, στο πλαίσιο διαδικασίας του άρθρου [81 ΕΚ] (IV/35.733 — VW) (ΕΕ L 124, σ. 60), και 2002/190/ΕΚ, της 21ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 81 [ΕΚ] (υπόθεση COMP.F.1/35.918 — JCB) (ΕΕ 2002, L 69, σ. 1), καθώς και στην υπόθεση του Καρτέλ προμονωμένων σωλήνων, στις οποίες έλαβε υπόψη της την ένταση της παραβάσεως κατά τις διάφορες περιόδους.

356 Η Επιτροπή εκτιμά ότι τα επιχειρήματα της BPB αποτελούν νέα απόπειρα αμφισβητήσεως της ενιαίας, πολυσχιδούς και διαρκούς παραβάσεως που διαπίστωσε με την προσβαλλόμενη απόφαση.

357 Όσον αφορά τη συμπεριφορά του [D], η Επιτροπή εκτιμά ότι δεν υποχρεούται να διακρίνει μεταξύ των διαφόρων οργάνων της επιχειρήσεως, εκ των οποίων ορισμένα συμμετείχαν ενεργά στη σύμπραξη ενώ άλλα προσπαθούσαν να θέσουν τέλος σε αυτήν.

358 Κατά την Επιτροπή, στις κατευθυντήριες γραμμές ουδόλως αναφέρεται ότι πρέπει να αυξήσει το ύψος των προστίμων μόνο για τα πλήρη έτη της παραβάσεως. Διευκρινίζει ότι ο κίνδυνος σημαντικής προσαυξήσεως ανάλογα με τη διάρκεια της παραβάσεως λειτουργεί οπωσδήποτε ως περαιτέρω κίνητρο για την καταγγελία των παραβάσεων και τη συνεργασία με την Επιτροπή. Ειδικότερα, μια αντίθετη προσέγγιση θα ερχόταν σε αντίθεση με τον δεδηλωμένο σκοπό της να αυξήσει το ύψος του προστίμου ανάλογα με τη διάρκεια της παραβάσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

359 Τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας προς απόδειξη του ότι πρόκειται για ξεχωριστές παραβάσεις μέρος των οποίων έχει, ως εκ τούτου, παραγραφεί συμπίπτουν με εκείνα που εκτέθηκαν στο πλαίσιο του τρίτου λόγου ακυρώσεως. Έτσι, δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο διαπίστωσε προηγουμένως ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε σφάλμα εκτιμώντας ότι επρόκειτο για ενιαία και διαρκή παράβαση, τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθούν.

360 Το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η συμμετοχή της στην παράβαση θα είχε ήδη λήξει τον Μάρτιο του 1998 αν ο [D] δεν είχε παραβεί τις οδηγίες της είναι αλυσιτελές. Μια επιχείρηση —ήτοι μια οικονομική ενότητα προσωπικών, υλικών και άυλων στοιχείων (απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 1962, 19/61, Mannesmann κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 791)— διευθύνεται από τα όργανα που προβλέπει το καταστατικό της και κάθε επιβάλλουσα πρόστιμο απόφαση μπορεί να απευθύνεται στην εκ του καταστατικού διεύθυνση της επιχειρήσεως (διοικητικό συμβούλιο, διοικούσα επιτροπή, πρόεδρος, διαχειριστής κ.λπ.). Η καταστρατήγηση των κανόνων ανταγωνισμού θα ήταν ευχερής αν απαιτούνταν από την Επιτροπή, όταν αντιμετωπίζει την παραβατική συμπεριφορά μιας επιχειρήσεως, να

εξακριβώσει και να αποδείξει ποιος είναι ο αυτουργός των διαφόρων ενεργειών, πράγμα το οποίο θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα να την εμποδίσει να επιβάλει κυρώσεις στην επιχείρηση που ωφελήθηκε από τη σύμπραξη.

361 Όσον αφορά τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι οι κατευθυντήριες γραμμές δεν είναι σαφείς ως προς το ζήτημα αν η Επιτροπή μπορεί να λάβει υπόψη τμήματα ετών, αρκεί να διαπιστωθεί ότι από κανένα σημείο των κατευθυντηρίων γραμμών δεν απαγορεύεται το να ληφθεί υπόψη η πραγματική διάρκεια της παραβάσεως στο πλαίσιο του υπολογισμού του ύψους του προστίμου. Μια τέτοια προσέγγιση είναι απολύτως συνεπής και εύλογη και εντάσσεται, εν πάση περιπτώσει, στο πλαίσιο της εξουσίας εκτιμήσεως της Επιτροπής.

362 Όσον αφορά τις αντιρρήσεις της προσφεύγουσας κατά της αυτόματης εφαρμογής από την Επιτροπή του μέγιστου συντελεστή 10 % ανά έτος, πρέπει να υπομνησθεί ότι, έστω και αν το σημείο 1 Β, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών δεν προβλέπει αυτόματη προσαύξηση 10 % ανά έτος για τις παραβάσεις μεγάλης διάρκειας, καταλείπει συναφώς περιθώριο εκτιμήσεως στην Επιτροπή (απόφαση Cheil Jedang κατά Επιτροπής, σκέψη 331 ανωτέρω, σκέψη 134).

363 Εν προκειμένω, με την αιτιολογική σκέψη 554 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η BPB διέπραττε την παράβαση επί έξι έτη και επτά μήνες, που συνιστούν μεγάλη διάρκεια κατά την έννοια των κατευθυντηρίων γραμμών, και έτσι προσαύξησε το ύψος του προστίμου που καθορίστηκε λόγω της σοβαρότητας της παραβάσεως κατά 65 %. Συνεπώς, η Επιτροπή τήρησε τους κανόνες με τους οποίους αυτοδεσμεύθηκε στο πλαίσιο των κατευθυντηρίων γραμμών. Επιπλέον, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, δεδομένης της διάρκειας της παραβάσεως, η προσαύξηση του 65 % δεν είναι, εν προκειμένω, δυσανάλογη.

364 Όσον αφορά τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη της τις διαφοροποιήσεις ως προς την ένταση της παραβάσεως κατά την εν λόγω περίοδο, πρέπει να υπομνησθεί ότι η προσαύξηση πραγματοποιείται με την εφαρμογή ορισμένου ποσοστού στο αρχικό ποσό που καθορίζεται σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα του συνόλου της παραβάσεως, εκφράζοντας ήδη κατ' αυτόν τον τρόπο τις διαφοροποιήσεις ως προς την ένταση της παραβάσεως. Έτσι, δεν θα ήταν λογικό να ληφθεί υπόψη, για την προσαύξηση του ποσού αυτού λόγω της διάρκειας της παραβάσεως, η διακύμανση της εντάσεως της παραβάσεως κατά το οικείο χρονικό διάστημα.

365 Καθόσον η BPB υποστηρίζει ότι η Επιτροπή εφάρμοσε στις λοιπές υποθέσεις που αφορούσαν περιορισμούς παρόμοιας φύσεως και διάρκειας χαμηλότερες προσαυξήσεις λόγω της διάρκειας της παραβάσεως από αυτήν που εφαρμόσθηκε εν προκειμένω, αρκεί να υπογραμμισθεί ότι η προηγούμενη πρακτική λήψεως αποφάσεων της Επιτροπής δεν χρησιμεύει η ίδια ως νομικό πλαίσιο των προστίμων που επιβάλλονται στον τομέα του ανταγωνισμού, δεδομένου ότι το πλαίσιο αυτό καθορίζεται μόνο με τον κανονισμό 17 και ότι επίσης οι επιχειρηματίες δεν μπορούν δικαιολογημένα να τρέφουν προσδοκίες για διατήρηση μιας υφισταμένης καταστάσεως, η οποία μπορεί να μεταβληθεί από την Επιτροπή στο πλαίσιο της εξουσίας της εκτιμήσεως (απόφαση της 28ης Ιουνίου 2005, Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 90 ανωτέρω, σκέψη 171).

366 Συνεπώς, η αιτίαση που αντλείται από εσφαλμένο χαρακτήρα της προσαυξήσεως του προστίμου λόγω της διάρκειας της παραβάσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί της υποτροπής

Επιχειρήματα των διαδίκων

367 Η προσφεύγουσα εκτιμά ότι η προσαύξηση, λόγω υποτροπής, κατά 50 %, ήτοι 66 εκατομμύρια ευρώ, του βασικού ποσού του προστίμου είναι υπερβολική και δυσανάλογη.

368 Πρώτον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι ο ρόλος τον οποίο διαδραμάτισε η θυγατρική της στην προγενέστερη παράβαση ήταν ήσσονος σημασίας και παθητικός [απόφαση 94/601/ΕΚ της Επιτροπής, της 13ης Ιουλίου 1994, σχετικά με μια διαδικασία βάσει του άρθρου [81 ΕΚ] (IV/C/33.833 — Χαρτόνι) (ΕΕ L 243, σ. 1)]. Συνεπώς, το πρόστιμο που επιβλήθηκε τελικώς στη θυγατρική της είχε ύψος μόνο 750 000 ευρώ. Περαιτέρω, η κύρωση για την προγενέστερη παράβαση είχε επιβληθεί οκτώ και πλέον έτη πριν από τη δημοσίευση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να καθορίσει μηχανικά προσαύξηση βάσει της υπάρξεως προγενέστερης παράβασης. Η Επιτροπή πρέπει να λάβει υπόψη όλες τις περιστάσεις της προγενέστερης παράβασης: τη φύση της, τις περιστάσεις υπό τις οποίες διαπράχθηκε, τον χρόνο που παρήλθε έκτοτε και το επιβληθέν πρόστιμο. Η προσφεύγουσα αναφέρεται σε πολλές έννομες τάξεις για να καταδείξει ότι η φύση κάθε προγενέστερης παράβασης και ο χρόνος που μεσολάβησε από την διάπραξή της λαμβάνονται υπόψη όταν ένα δικαστήριο προτίθεται να εφαρμόσει προσαύξηση της κυρώσεως λόγω υποτροπής.

369 Δεύτερον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να προσαυξήσει το πρόστιμο λόγω υποτροπής όταν η πρώτη και η δεύτερη παράβαση είναι ταυτόχρονες. Εν προκειμένω, η απόφαση στην υπόθεση «Χαρτόνι» (βλ. σκέψη 368 ανωτέρω) εκδόθηκε στις 13 Ιουλίου 1994 και, ως εκ τούτου, η προσαύξηση του 50 % δεν έπρεπε να εφαρμοστεί παρά από το χρονικό εκείνο σημείο. Κατά την προσφεύγουσα, η προσαύξηση πρέπει συνεπώς να μειωθεί στα 43,7 εκατομμύρια ευρώ. Εκτιμώντας την κατάσταση από άλλη οπτική γωνία, ο επιβαρυντικός παράγοντας δεν πρέπει να εφαρμοστεί στο προσαυξημένο λόγω της διάρκειας της παραβάσεως πρόστιμο παρά μόνο από τον Ιούλιο του 1994. Στην περίπτωση αυτή, το ποσό που πρέπει να προστεθεί λόγω των επιβαρυντικών περιστάσεων είναι 56 εκατομμύρια ευρώ.

370 Τρίτον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η προσαύξηση είναι υπερβολική και δυσανάλογη διότι υπερβαίνει το αρχικό ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε λόγω της σοβαρότητας της παραβάσεως στην Knauf, στη Lafarge και στην Gyproc.

371 Τέταρτον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η προσαύξηση υπερέβη τη μείωση του 30 % που της χορηγήθηκε λόγω αναγνωρίσεως της συνεργασίας της με την Επιτροπή στην

υπό κρίση υπόθεση. Εκτιμά ότι οι χορηγηθείσες λόγω της συνεργασίας μειώσεις πρέπει να είναι πραγματικές και να μην εξουδετερώνονται από την προσαύξηση λόγω υποτροπής.

372 Πέμπτον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι υπάρχει μόνο μία απόφαση της Επιτροπής, αυτή η οποία αφορά την υπόθεση British Sugar (βλ. σκέψη 264 ανωτέρω), στην οποία η προσαύξηση ήταν υψηλότερη, ήτοι 75 % του βασικού ποσού, και ότι, στην υπόθεση αυτή, η προσαύξηση θεμελιωνόταν στον ρόλο υποκινητή που είχε διαδραματίσει η British Sugar στην πρώτη παράβαση. Εκτιμά ότι, ενόψει των περιστάσεων της υποθέσεως αυτής και λαμβανομένης υπόψη της αποφάσεως 2002/405/ΕΚ της Επιτροπής, της 20ής Ιουνίου 2001, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 82 [ΕΚ] (COMP/E-2/36.041/PO — Michelin) (ΕΕ 2002, L 143, σ. 1), η προσαύξηση κατά 50 % που της επιβλήθηκε είναι υπερβολική.

373 Τέλος, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή εφάρμοσε σε αυτήν την ίδια προσαύξηση λόγω υποτροπής με τη Lafarge, μολονότι η διαπραχθείσα από τη Lafarge παράβαση στο πλαίσιο της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση 94/815/ΕΚ της Επιτροπής, της 30ής Νοεμβρίου 1994, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου [81 ΕΚ] (Υπόθεση IV/33.126 και 33.322 — Τσιμέντο) (ΕΕ L 343, σ. 1), ήταν σοβαρότερη εκείνης για την οποία επιβλήθηκε κύρωση στην υπόθεση «Χαρτόνι». Η προσφεύγουσα εκτιμά ότι η Επιτροπή όφειλε να λάβει υπόψη της τις διαφορές που υφίστανται μεταξύ των δύο προγενεστέρων συμπράξεων, ιδίως τον σημαντικό ρόλο της Lafarge, τη μεγάλη διάρκεια της συμπράξεως στην οποία είχε συμμετάσχει και το γεγονός ότι είχε τιμωρηθεί με πρόστιμο 14,9 εκατομμυρίων ευρώ για την παράβαση αυτή. Η Επιτροπή, παραλείποντας να λάβει υπόψη τις διαφορές αυτές και επιβάλλοντας την ίδια προσαύξηση του 50 % και στις δύο επιχειρήσεις, παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.

374 Η Επιτροπή θεωρεί την υποτροπή ως επιβαρυντική περίσταση καθόσον η οικεία επιχείρηση διαπράττει νέα παράβαση ενώ της έχει επιβληθεί κύρωση για παράβαση

του ίδιου είδους και είχε επομένως λάβει σαφή προειδοποίηση ότι η συμπεριφορά αυτή ήταν παράνομη και δεν έπρεπε να επαναληφθεί.

375 Όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η πρώτη και η δεύτερη παράβαση είναι ταυτόχρονες και ότι η εφαρμογή της προσαυξήσεως πρέπει να είναι ανάλογη, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι στο πλαίσιο του ισχυρισμού αυτού δεν λαμβάνεται υπόψη ότι η προσαύξηση αποβλέπει στην επιβολή κυρώσεων για την πρόθεση της επιχειρήσεως να παραβεί τους κανόνες ανταγωνισμού παρά το ότι της είχαν επιβληθεί κυρώσεις στο παρελθόν.

376 Το ζήτημα αν η προσαύξηση λόγω υποτροπής είναι μεγαλύτερη ή μικρότερη από το αρχικό ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε σε άλλες επιχειρήσεις ή σε σχέση με τη μείωση που χορηγήθηκε λόγω της συνεργασίας της BPB δεν ασκεί καμία επιρροή.

377 Κατά την Επιτροπή, η BPB πρόσθεσε μια μη περιλαμβανόμενη στο δικόγραφο της προσφυγής της αιτίαση, ήτοι ότι η Επιτροπή όφειλε να έχει λάβει υπόψη της το χρονικό διάστημα που είχε μεσολαβήσει από την προγενέστερη παράβαση, η οποία, σύμφωνα με το υπόμνημα αντικρούσεως, έλαβε χώρα «οκτώ και πλέον έτη πριν από τη δημοσίευση της αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση». Η αιτίαση αυτή είναι απαράδεκτη βάσει του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ΄, του Κανονισμού Διαδικασίας.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

378 Από τη νομολογία προκύπτει ότι το να λαμβάνονται υπόψη επιβαρυντικές περιστάσεις κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου συνάδει προς την

αποστολή της Επιτροπής να εξασφαλίζει την τήρηση των κανόνων ανταγωνισμού (απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Ιουνίου 2006, C-308/04 P, SGL Carbon κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-5977, σκέψη 71).

379 Έτσι, μια τυχόν υποτροπή περιλαμβάνεται μεταξύ των στοιχείων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εξέταση της σοβαρότητας της επίμαχης παραβάσεως (απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 36 ανωτέρω, σκέψη 91).

380 Το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή δεν έλαβε ορθώς υπόψη όλες τις περιστάσεις της προγενέστερης παράβασης πρέπει να απορριφθεί.

381 Καταρχάς, όσον αφορά το μεσολαβήσαν μεταξύ των δύο παραβάσεων χρονικό διάστημα, δεν αμφισβητείται ότι η κύρωση για την πρώτη παράβαση επιβλήθηκε μετά την έναρξη της επίμαχης παραβάσεως.

382 Κατά πάγια νομολογία, η Επιτροπή έχει ιδιαιτέρως ευρεία διακριτική ευχέρεια όσον αφορά την επιλογή των στοιχείων που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων, όπως οι ιδιαίτερες περιστάσεις της υποθέσεως, το πλαίσιό της και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, χωρίς να είναι αναγκαίο να γίνει παραπομπή σε δεσμευτικό ή εξαντλητικό κατάλογο κριτηρίων που πρέπει οπωσδήποτε να ληφθούν υπόψη (διάταξη του Δικαστηρίου της 25ης Μαρτίου 1996, C-137/95 P, SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-1611, σκέψη 54, και απόφαση της 17ης Ιουλίου 1997, C-219/95 P, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-4411, σκέψη 33).

383 Πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η διαπίστωση και η εκτίμηση των ειδικών χαρακτηριστικών της υποτροπής εμπίπτουν στην εν λόγω ευχέρεια της Επιτροπής και ότι αυτή δεν μπορεί να δεσμεύεται από ενδεχόμενη προθεσμία παραγραφής, προκειμένου να προβεί σε μια τέτοια διαπίστωση. Ειδικότερα, η υποτροπή συνιστά σημαντικό στοιχείο που η Επιτροπή καλείται να εκτιμήσει, δεδομένου ότι η συνεκτίμησή της αποβλέπει στο να παρακινήσει τις επιχειρήσεις που έχουν εκδηλώσει την τάση να παραβούν τους κανόνες του ανταγωνισμού να μεταβάλουν τη συμπεριφορά τους. Επομένως, η Επιτροπή μπορεί, σε κάθε περίπτωση, να λάβει υπόψη τις ενδείξεις που επιβεβαιώνουν την τάση αυτή, περιλαμβανομένου του χρονικού διαστήματος που μεσολάβησε μεταξύ των εν λόγω παραβάσεων.

384 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι το Πρωτοδικείο θεώρησε ότι χρονικό διάστημα μικρότερο των δέκα ετών που μεσολάβησε μεταξύ των διαπιστώσεων δύο παραβάσεων μαρτυρούσε την τάση μιας επιχειρήσεως να μην αντλεί τα δέοντα συμπεράσματα από τη διαπίστωση της εκ μέρους της παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού (απόφαση του Πρωτοδικείου της 25ης Οκτωβρίου 2005, T-38/02, Groupe Danone κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-4407, σκέψεις 354 και 355).

385 Κατά μείζονα λόγο, εν προκειμένω, το ιστορικό των παραβάσεων που διαπιστώθηκαν εις βάρος της προσφεύγουσας μαρτυρεί την τάση της να μην αντλεί τα δέοντα συμπεράσματα από τη διαπίστωση της εκ μέρους της παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα, ενώ είχαν ληφθεί εις βάρος της προηγούμενα μέτρα της Επιτροπής με την απόφαση στην υπόθεση «Χαρτόνι», εξακολούθησε, αφού της είχε κοινοποιηθεί η απόφαση αυτή, να συμμετέχει ενεργά στην επίμαχη σύμπραξη επί τέσσερα και πλέον έτη.

386 Υπό τις συνθήκες αυτές, παρέλκει η εξέταση του επιχειρήματος της Επιτροπής περί απαραδέκτου του επιχειρήματος της προσφεύγουσας που αφορά το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της κυρώσεως που επιβλήθηκε για την πρώτη παράβαση και της δημοσιεύσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως.

387 Εν συνεχεία, όσον αφορά τα χαρακτηριστικά προηγούμενων ενεργειών, η έννοια της υποτροπής δεν προϋποθέτει κατ' ανάγκην τη διαπίστωση προηγούμενης χρηματικής κυρώσεως, αλλά μόνον προηγούμενης παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού (απόφαση Groupe Danone κατά Επιτροπής, σκέψη 384 ανωτέρω, σκέψη 363).

388 Ειδικότερα, η συνεκτίμηση της υποτροπής αποβλέπει στο να παρακινήσει τις επιχειρήσεις που έχουν εκδηλώσει την τάση να παραβούν τους κανόνες του ανταγωνισμού να μεταβάλουν τη συμπεριφορά τους, εφόσον αποδεικνύεται ότι η προηγούμενη διαπίστωση παραβάσεώς τους δεν ήταν αρκετή για να προλάβει την επανάληψη της παραβατικής συμπεριφοράς. Έτσι, το καθοριστικό στοιχείο της υποτροπής δεν είναι η προηγούμενη επιβολή προστίμου και κατά μείζονα λόγο το ύψος του, αλλά η προηγούμενη διαπίστωση παραβάσεως.

389 Τέλος, η προσφεύγουσα δεν ισχυρίζεται καν ότι η παράβαση για την οποία τιμωρήθηκε η θυγατρική της στο πλαίσιο της υποθέσεως «Χαρτόνι» δεν είναι παράβαση του ίδιου είδους όπως η επίμαχη εν προκειμένω.

390 Συνεπώς, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε σφάλμα εκτιμώντας, εν προκειμένω, ότι οι ιδιαίτερες περιστάσεις της υποθέσεως, ιδίως το γεγονός ότι είχε ήδη διαπιστωθεί παράβαση εις βάρος της ίδιας επιχειρήσεως και ότι, παρά τη διαπίστωση αυτή και την κύρωση που επιβλήθηκε, είχε εξακολουθήσει να συμμετέχει σε παρόμοια παράβαση της ίδιας διατάξεως της Συνθήκης, συνιστούσαν υποτροπή.

391 Όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να προσαυξήσει το πρόστιμο λόγω υποτροπής, όταν η πρώτη και η δεύτερη παράβαση είναι ταυτόχρονες, παρά μόνον από την έκδοση της πρώτης αποφάσεως που επιβάλλει κυρώσεις για μια από τις δύο παραβάσεις, το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί.

392 Είναι μεν αληθές ότι μια πολιτική κυρώσεως της υποτροπής έχει πρακτική αποτελεσματικότητα για τον αυτουργό της πρώτης παραβάσεως μόνο στο μέτρο που η απειλή αυστηρότερης κυρώσεως σε περίπτωση νέας παραβάσεως μπορεί να τον παρακινήσει σε μεταβολή της συμπεριφοράς του. Ειδικότερα, η συνεκτίμηση της υποτροπής δικαιολογείται από την πρόσθετη ανάγκη αποτροπής που αποδεικνύεται από το γεγονός ότι η διαπίστωση προγενέστερης παράβασης δεν ήταν αρκετή για να εμποδίσει την επανάληψη μιας παραβάσεως. Έτσι, η υποτροπή στοιχειοθετείται κατ' ανάγκη μετά τη διαπίστωση και την επιβολή κυρώσεως για την πρώτη παράβαση, καθόσον δικαιολογείται από το γεγονός ότι η κύρωση αυτή δεν είχε αρκούντως αποτρεπτικό χαρακτήρα.

393 Συναφώς, στην απόφαση της 11ης Μαρτίου 1999, Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, σκέψη 270 ανωτέρω, το Πρωτοδικείο θεώρησε ότι η απόφαση της Επιτροπής έπασχε νομικό σφάλμα καθόσον η προσαύξηση του επιβληθέντος στην Thyssen Stahl AG προστίμου δικαιολογούνταν από το ότι η Επιτροπή τής είχε ήδη επιβάλει κυρώσεις για παρόμοιες παραβάσεις με την απόφαση 90/417/ΕΚΑΧ, της 18ης Ιουλίου 1990, σχετικά με τη διαδικασία του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ που αφορά συμφωνία και εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ ευρωπαίων παραγωγών πλατέων προϊόντων ψυχρής ελάσεως ανοξείδωτου χάλυβα (ΕΕ L 220, σ. 28), ενώ, στην επίμαχη υπόθεση, το μεγαλύτερο τμήμα της διάρκειας της παραβάσεως, από τις 30 Ιουνίου 1988 έως το τέλος του 1990, που είχε ληφθεί υπόψη ως προς την Thyssen Stahl, προηγούνταν χρονικώς της αποφάσεως αυτής (σκέψεις 617 έως 625).

394 Πάντως, σε αντίθεση με την υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 11ης Μαρτίου 1999, Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, σκέψη 270 ανωτέρω, στην οποία το μεγαλύτερο τμήμα της παραβάσεως έλαβε χώρα πριν από την πρώτη απόφαση, εν προκειμένω, η BPB εξακολούθησε να συμμετέχει στην επίμαχη σύμπραξη επί τέσσερα και πλέον έτη μετά την απόφαση που εκδόθηκε στην υπόθεση «Χαρτόνι».

395 Όπως υπενθυμίστηκε στη σκέψη 382 ανωτέρω, η εκτίμηση των ειδικών χαρακτηριστικών της υποτροπής εμπίπτει στην αξιολόγηση των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως από την Επιτροπή, στο πλαίσιο της εξουσίας της εκτιμήσεως.

396 Υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι η Επιτροπή δεν υπερέβη την εξουσία της εκτιμήσεως, θεωρώντας ότι το γεγονός ότι η BPB είχε εξακολουθήσει να συμμετέχει, μετά την πρώτη διαπίστωση παραβάσεως, σε παρόμοια παράβαση της ίδιας διατάξεως της Συνθήκης επί τέσσερα και πλέον έτη, συνιστούσε υποτροπή Ασφαλιστικά μέτρα και προσαυξάνοντας ως εκ τούτου το πρόστιμο για τον λόγο αυτόν.

397 Όσον αφορά το επίπεδο της προσαυξήσεως αυτής, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι η Επιτροπή διαθέτει διακριτική ευχέρεια ως προς τον καθορισμό του ύψους του προστίμου. Συναφώς, δεν έχει υποχρέωση να εφαρμόζει ακριβείς μαθηματικούς τύπους (απόφαση Michelin κατά Επιτροπής, σκέψη 273 ανωτέρω, σκέψη 292).

398 Επιπλέον, υπό το πρίσμα της αποτρεπτικής λειτουργίας, η υποτροπή αποτελεί περίσταση που δικαιολογεί σημαντική προσαύξηση του βασικού ποσού του προστίμου. Ειδικότερα, η υποτροπή αποτελεί απόδειξη ότι η κύρωση η οποία επιβλήθηκε προηγουμένως δεν είχε αρκούντως αποτρεπτικό χαρακτήρα (απόφαση Michelin κατά Επιτροπής, σκέψη 273 ανωτέρω, σκέψη 293).

399 Όσον αφορά τον συντελεστή προσαυξήσεως που εφαρμόστηκε εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι συνάδει προς την αρχή της αναλογικότητας. Συναφώς, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η απόφαση που εκδόθηκε στην υπόθεση «Χαρτόνι» και η προσβαλλόμενη απόφαση αφορούν παρόμοιες παραβάσεις. Οι συνέπειες της διαπιστώσεως αυτής δεν μπορούν να τεθούν υπό αμφισβήτηση από τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι ο ρόλος της θυγατρικής της στην υπόθεση «Χαρτόνι» ήταν ήσσονος σημασίας και παθητικός. Ειδικότερα, το ουσιώδες είναι ότι, παρά τη διαπίστωση παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, η εν λόγω επιχείρηση εξακολούθησε να παραβιάζει το δίκαιο αυτό. Υπ' αυτές τις περιστάσεις, η Επιτροπή εδικαιούτο να αυξήσει το βασικό ποσό του προστίμου κατά 50 % προκειμένου να προσανατολίσει τη συμπεριφορά της προσφεύγουσας προς την τήρηση των κανόνων ανταγωνισμού της Συνθήκης.

400 Στο μέτρο κατά το οποίο η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας προς απόδειξη του ότι η προσαύξηση λόγω υποτροπής δεν ήταν σύμφωνη προς την αρχή της αναλογικότητας βασίζεται, κατ' ουσίαν, στο γεγονός ότι το ποσό της προσαυξήσεως σε απόλυτες τιμές, ήτοι 66 εκατομμύρια ευρώ, είναι δυσανάλογο, η επιχειρηματολογία αυτή πρέπει να απορριφθεί.

401 Ειδικότερα, κατά τον καθορισμό προσαυξήσεως λόγω υποτροπής, η Επιτροπή μπορεί να περιοριστεί στο να εξετάσει ποιο ποσοστό θα ήταν σύμφωνο προς την αρχή της αναλογικότητας χωρίς να λάβει υπόψη της το ύψος σε απόλυτες τιμές της προσαυξήσεως του βασικού ποσού του προστίμου που προκύπτει από την εφαρμογή του ποσοστού αυτού. Εφόσον το ποσοστό προσαυξήσεως δεν είναι υπερβολικό, το ύψος της προσαυξήσεως σε απόλυτες τιμές δεν είναι παρά η μαθηματική συνέπεια της εφαρμογής του ποσοστού αυτού επί του βασικού ποσού, του οποίου ο αναλογικός χαρακτήρας σε σχέση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της επίμαχης παραβάσεως υποβλήθηκε σε ξεχωριστή εξέταση.

402 Συνεπώς, η προσαύξηση κατά 50 % του βασικού ποσού του προστίμου της προσφεύγουσας λόγω υποτροπής δεν είναι δυσανάλογη.

403 Όσον αφορά την προγενέστερη πρακτική της Επιτροπής, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι υπάρχει μία μόνο απόφαση της Επιτροπής, ήτοι αυτή που αφορούσε την υπόθεση British Sugar, στην οποία η προσαύξηση ήταν μεγαλύτερη (75 %), και ότι, στην υπόθεση αυτή, η προσαύξηση θεμελιωνόταν στον ρόλο υποκινητή που η British Sugar είχε διαδραματίσει στην πρώτη παράβαση. Εκτιμά ότι, ενόψει των περιστάσεων της υποθέσεως αυτής, η προσαύξηση του 50 % που της επιβλήθηκε είναι υπερβολική.

404 Όσον αφορά συγκρίσεις με άλλες αποφάσεις της Επιτροπής που εκδίδονται όταν αυτή επιβάλλει πρόστιμα λόγω παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού, οι αποφάσεις αυτές μπορούν να ασκήσουν επιρροή σε σχέση με την τήρηση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μόνον εφόσον αποδεικνύεται ότι τα πραγματικά περιστατικά των υποθέσεων τις οποίες αφορούν οι άλλες αυτές αποφάσεις είναι πανομοιότυπα με τα

πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υποθέσεως (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 13ης Ιανουαρίου 2004, JCB Service κατά Επιτροπής, σκέψη 343 ανωτέρω, σκέψη 187).

405 Πάντως, η προσφεύγουσα δεν προσκόμισε επαρκή στοιχεία τα οποία να επιτρέπουν να συναχθεί ότι οι προϋποθέσεις αυτές συνέτρεχαν εν προκειμένω. Ειδικότερα, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα δεν επικαλείται αποφάσεις σύγχρονες με την απόφαση που εκδόθηκε επί της υπό κρίση υποθέσεως, στις οποίες η Επιτροπή εφάρμοσε μικρότερο ποσοστό προσαυξήσεως για περιστάσεις ανάλογες με τη συγκεκριμένη περίπτωση. Όσον αφορά την παραπομπή στην απόφαση Michelin, με την οποία η εταιρία Michelin τιμωρήθηκε λόγω υποτροπής για ένα σύστημα εκπτώσεων με στόχο την προσέλκυση πιστών μεταπωλητών, πρόκειται σαφώς για περιστάσεις διαφορετικές από αυτές της συγκεκριμένης περιπτώσεως, δεδομένου ότι ένα τέτοιο σύστημα εκπτώσεων δεν μπορεί να εξομοιώνεται, ως προς τη σοβαρότητα της παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, με μυστική σύμπραξη που αφορά τις τιμές και τη σταθεροποίηση μιας αγοράς με σημαντική αξία.

406 Εν πάση περιπτώσει, το γεγονός και μόνον ότι, σε άλλη απόφαση, η Επιτροπή προέβη σε διαφορετική προσαύξηση, λόγω υποτροπής, του βασικού ποσού δεν συνεπάγεται υποχρέωσή της να εφαρμόσει ίδιο ποσοστό προσαυξήσεως στην προσβαλλόμενη απόφαση. Ειδικότερα, η προηγούμενη πρακτική λήψεως αποφάσεων της Επιτροπής δεν χρησιμεύει η ίδια ως νομικό πλαίσιο των προστίμων που επιβάλλονται στον τομέα του ανταγωνισμού, δεδομένου ότι το πλαίσιο αυτό καθορίζεται μόνο με τον κανονισμό 17 (απόφαση Michelin κατά Επιτροπής, σκέψη 273 ανωτέρω, σκέψη 292).

407 Η προσφεύγουσα επίσης υποστηρίζει ότι η προσαύξηση είναι υπερβολική και δυσανάλογη διότι υπερβαίνει το αρχικό ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε λόγω της σοβαρότητας της παραβάσεως στην Knauf, στη Lafarge και στη Gyproc.

408 Η επιχειρηματολογία αυτή είναι αλυσιτελής. Καθόσον το πρόστιμο της BPB καθορίστηκε ορθώς και η προσαύξηση λόγω υποτροπής ήταν σύμφωνη προς την αρχή της αναλογικότητας, το γεγονός ότι το ύψος της προσαυξήσεως σε απόλυτες τιμές είναι μεγαλύτερο από το αρχικό ποσό των προστίμων που επιβλήθηκαν στους λοιπούς μετέχοντες στη σύμπραξη δεν είναι παρά μαθηματική συνέπεια της προσαυξήσεως χωρίς καμία σχέση με το ύψος των άλλων προστίμων.

409 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ακόμη ότι η προσαύξηση υπερέβη τη μείωση του 30 % της οποίας έτυχε λόγω αναγνωρίσεως της συνεργασίας της με την Επιτροπή στην υπό κρίση υπόθεση.

410 Το επιχείρημα αυτό είναι επίσης αλυσιτελές. Πρόκειται για δύο διαφορετικά στάδια του καθορισμού του ύψους του προστίμου.

411 Τέλος, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή εφάρμοσε, ως προς αυτήν, την ίδια προσαύξηση λόγω υποτροπής με τη Lafarge, αν και η παράβαση που διεπράχθη από τη Lafarge στο πλαίσιο της υποθέσεως «Τσιμέντο» ήταν σοβαρότερη από εκείνη για την οποία επιβλήθηκε κύρωση στην υπόθεση «Χαρτόνι».

412 Το επιχείρημα αυτό είναι επίσης αβάσιμο. Ειδικότερα, όπως διευκρινίστηκε ανωτέρω, δεδομένου ότι η προσαύξηση λόγω υποτροπής συνδεόταν με επιβαρυντική περίσταση που αφορούσε ειδικά την εν λόγω επιχείρηση, το γεγονός ότι τα χαρακτηριστικά της προγενέστερης παράβασης που διέπραξε η Lafarge δεν είναι αντίστοιχα προς εκείνα της προγενέστερης παράβασης που καταλογίζεται στην προσφεύγουσα δεν ασκεί επιρροή. Ουσιώδες είναι το γεγονός ότι αμφότερες οι επιχειρήσεις εμπλέκονταν προηγουμένως σε πολύ σοβαρές παραβάσεις, αλλά, παρά τη διαπίστωση των παραβάσεων αυτών, δεν έθεσαν τέρμα στη συμμετοχή τους στην παράβαση για την οποία επιβλήθηκε κύρωση εν προκειμένω.

413 Από όλα τα ανωτέρω προκύπτει ότι τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας όσον αφορά τη συνεκτίμηση της υποτροπής πρέπει να απορριφθούν.

Επί των ελαφρυντικών περιστάσεων

Επιχειρήματα των διαδίκων

414 Η προσφεύγουσα εκτιμά ότι η Επιτροπή έπρεπε να έχει μειώσει το ύψος του προστίμου λόγω των μέτρων που ελήφθησαν πριν και μετά την έρευνα της Επιτροπής. Υποστηρίζει ότι η Επιτροπή εσφαλμένως θεώρησε ως αναποτελεσματικές τις προσπάθειές της. Η άρνηση της Επιτροπής να αναγνωρίσει τις προσπάθειές της αντιβαίνει προς τις αρχές της ίσης μεταχειρίσεως και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

415 Πρώτον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, βάσει των ισχυρισμών που περιείχε η ανώνυμη επιστολή, κατέφυγε στις υπηρεσίες ανεξάρτητων δικηγόρων για τη διεξαγωγή των δικών της ερευνών (στο εξής: σχέδιο Alpha). Βάσει των πορισμάτων του σχεδίου Alpha, το διοικητικό συμβούλιο της προσφεύγουσας εφάρμοσε ένα πιο επίσημο πρόγραμμα συμμορφώσεως προς το δίκαιο του ανταγωνισμού, στο πλαίσιο του οποίου υιοθέτησε μια δήλωση πολιτικής περί συμμορφώσεως την οποία υποχρεώθηκαν να υπογράψουν οι διευθυντές, τα λοιπά στελέχη και τα σχετικά μέλη του προσωπικού. Η προσφεύγουσα αποφάσισε επίσης να παύσει όλες τις ανταλλαγές πληροφοριών και ανέθεσε σε ένα δικηγορικό γραφείο να την βοηθήσει να αναπτύξει και να εφαρμόσει διάφορα άλλα στοιχεία του επισήμου προγράμματός της συμμορφώσεως.

416 Δεύτερον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, μετά την έναρξη της έρευνας της Επιτροπής, τα μέτρα που έλαβε κατέδειξαν υψηλό επίπεδο συνεργασίας. Παρέσχε στους ελεγκτές ελεύθερη πρόσβαση στα επιχειρηματικά της έγγραφα και στους

ηλεκτρονικούς υπολογιστές της. Επιπλέον, προσκόμισε τα ζητηθέντα έγγραφα και ο [D] απάντησε με ακρίβεια στα ερωτήματα που έθεσε η Επιτροπή. Επιπλέον, διαβίβασε στην Επιτροπή, με την απάντησή της στη δεύτερη αίτηση παροχής πληροφοριών, πληροφορίες για τις οποίες η Επιτροπή δεν είχε προηγουμένως καμία γνώση. Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι, λόγω των προσπαθειών της να θέσει τέλος στην παράβαση ακόμη και πριν από την έναρξη των ερευνών της Επιτροπής και της εκούσιας συνεργασίας της κατά τη διάρκειά τους, το πρόστιμό της θα έπρεπε να έχει μειωθεί περισσότερο.

417 Η προσφεύγουσα αντικρούει το επιχείρημα της Επιτροπής ότι κατέστρεψε ή έκρυψε αποδεικτικά στοιχεία. Αναφέρει ότι οι ισχυρισμοί αυτοί δεν θεμελιώνονται σε καμία απόδειξη. Υπογραμμίζει ότι, αν και ορισμένα έγγραφα είχαν αποσυρθεί στο πλαίσιο του σχεδίου Alpha, στον φάκελο είχε τοποθετηθεί σημείωμα για την απόσυρσή τους.

418 Τρίτον, όσον αφορά τον γεγονός ότι ο πρόεδρος-γενικός διευθυντής της [D] παρέβη τις οδηγίες του διοικητικού συμβουλίου της και εξακολούθησε τις ανταλλαγές πληροφοριών εν αγνοία της και εν αγνοία όλου του προσωπικού, η προσφεύγουσα εκτιμά ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για τις δραστηριότητές του, ιδίως λόγω της ανεξάρτητης θέσης του. Περαιτέρω, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, όταν αποκαλύφθηκε ότι ο [D] εξακολουθούσε να προβαίνει στις εν λόγω ανταλλαγές, υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει αμέσως τα καθήκοντά του χωρίς αποζημίωση. Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι η απείθεια του [D] στις οδηγίες της ήταν η μόνη αποτυχία στις προσπάθειες που κατέβαλε για να θέσει τέλος στην παράβαση. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι τα μέτρα που έλαβε η προσφεύγουσα ήταν αναποτελεσματικά.

419 Τέταρτον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι αποσύρθηκε από το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών τον Απρίλιο του 1998. Έτσι, αν ο [D] δεν είχε αψηφήσει σκοπίμως τις οδηγίες του διοικητικού συμβουλίου της, η συμμόρφωση προς τους κανόνες ανταγωνισμού θα ήταν πλήρης από τον Μάρτιο του 1998. Ακόμη, δικαιούται μείωση του προστίμου διότι έθεσε τέλος στην παράβαση αμέσως μετά την παρέμβαση της Επιτροπής.

420 Πέμπτον, η προσφεύγουσα εκτιμά ότι δεν αποκόμισε όφελος από την παράβαση. Οι τιμές παρέμειναν στο ίδιο επίπεδο σε πραγματικούς όρους στο Ηνωμένο Βασίλειο και υποχώρησαν στη Γερμανία, ενώ το κόστος της αυξήθηκε. Επιπλέον, το μερίδιό της στην αγορά σε καθεμία από τις τέσσερις σχετικές αγορές ήταν μικρότερο το 1998 απ' ό,τι το 1992 και ο κύκλος εργασιών της δεν έφθασε παρά το 1997/1998 στο επίπεδο που είχε το 1991/1992. Επιπλέον, οι τιμές θα αποκαθίσταντο εν πάση περιπτώσει μετά τον τερματισμό του πολέμου τιμών. Η προσφεύγουσα εκτιμά ότι, αν η Επιτροπή μπορεί να προσαυξήσει ένα πρόστιμο λόγω των κερδών που αποκτήθηκαν εξαιτίας της παραβάσεως, θα έπρεπε επίσης να λάβει υπόψη την παντελή έλλειψη κέρδους αντλούμενου από την παράβαση προκειμένου να μειώσει το ύψος του προστίμου.

421 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.

422 Εκτιμά ότι η BPB διατυπώνει με το υπόμνημα απαντήσεως νέο επιχείρημα για να ζητήσει μείωση του προστίμου για τον λόγο ότι έπαυσε την παράβαση μετά την έρευνα που διεξήγαγαν οι υπηρεσίες της κατά το τέλος του 1998. Το νέο αυτό επιχείρημα προβάλλεται απαραδέκτως σε αυτό το στάδιο της δίκης. Επίσης είναι αβάσιμο, δεδομένου ότι η Επιτροπή, κατά γενικό κανόνα, δεν υποχρεούται ούτε να δεχθεί την εξακολούθηση μιας παραβάσεως ως επιβαρυντική περίσταση, ούτε να θεωρήσει την παύση μιας παραβάσεως ως ελαφρυντική περίσταση.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

423 Πρώτον, όσον αφορά τα μέτρα που έλαβε η προσφεύγουσα για να προλάβει την υποτροπή της (απόλυση των ανώτερων στελεχών της που εμπλέκονταν στις παραβατικές συμπεριφορές, θέσπιση εσωτερικών προγραμμάτων συμμορφώσεως προς τους κανόνες ανταγωνισμού και λήψη πρωτοβουλιών για την ευαισθητοποίηση

του προσωπικού σχετικώς), πρέπει να επισημανθεί ότι ναι μεν είναι σημαντικό το ότι μια επιχείρηση έλαβε μέτρα για να εμποδίσει τη διάπραξη στο μέλλον και νέων παραβάσεων του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού από μέλη του προσωπικού της, το γεγονός όμως αυτό ουδόλως επηρεάζει την πραγματικότητα της διαπιστωθείσας παραβάσεως. Επομένως, το γεγονός και μόνον ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η Επιτροπή έχει λάβει υπόψη, στην πρακτική των αποφάσεών της, την κατάρτιση προγράμματος συμμορφώσεως προς το δίκαιο του ανταγωνισμού ως ελαφρυντική περίσταση δεν συνεπάγεται και υποχρέωσή της να ενεργήσει κατά τον ίδιο τρόπο και σε άλλη συγκεκριμένη περίπτωση (απόφαση του Πρωτοδικείου της 9ης Ιουλίου 2003, T-224/00, Archer Daniels Midland και Archer Daniels Midland Ingredients κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-2597, σκέψη 280).

424 Συνεπώς, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να δεχθεί ένα τέτοιο στοιχείο ως ελαφρυντική περίσταση εφόσον συμμορφούται προς την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, η οποία συνεπάγεται ότι δεν πρέπει να υπάρχει διαφορετική εκτίμηση ως προς το σημείο αυτό μεταξύ των επιχειρήσεων που είναι αποδέκτες της ίδιας αποφάσεως (απόφαση της 9ης Ιουλίου 2003, Archer Daniels Midland και Archer Daniels Midland Ingredients κατά Επιτροπής, σκέψη 423 ανωτέρω, σκέψη 281). Ουδόλως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση ότι η Επιτροπή πραγματοποίησε, ως προς το σημείο, διαφορετική εκτίμηση μεταξύ των τεσσάρων εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, πράγμα το οποίο δεν ισχυρίζεται εξάλλου η προσφεύγουσα.

425 Δεύτερον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι τα μέτρα που έλαβε μετά την έναρξη της έρευνας της Επιτροπής κατέδειξαν υψηλό επίπεδο συνεργασίας και ότι, κατά συνέπεια, το πρόστιμό της θα έπρεπε να έχει μειωθεί περισσότερο. Τα επιχειρήματα αυτά συμπίπτουν όμως με το ζήτημα αν η Επιτροπή έλαβε ορθώς υπόψη τη συνεργασία της προσφεύγουσας στο πλαίσιο της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας. Επομένως, η συνεργασία της προσφεύγουσας κατά τη διοικητική διαδικασία θα εξεταστεί κατωτέρω, δεν συνιστά όμως ελαφρυντική περίσταση δικαιολογούσα μείωση ξεχωριστή από εκείνη που παραχωρείται δυνάμει της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας.

426 Πρέπει, εντούτοις, να υπομνησθεί ότι η δυνατότητα να παραχωρηθεί, σε επιχείρηση που συνεργάστηκε με την Επιτροπή κατά τη διάρκεια διαδικασίας κινηθείσας λόγω παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού, μείωση προστίμου εκτός του πλαισίου που καθορίζει η ανακοίνωση περί της συνεργασίας αναγνωρίζεται από τις κατευθυντήριες γραμμές, των οποίων το σημείο 3, έκτη περίπτωση, προβλέπει τη συνεκτίμηση, ως ελαφρυντικής περιστάσεως, της «ουσιαστικ[ής] συνεργασί[ας] της επιχείρησης στο πλαίσιο της διαδικασίας, πέραν του πεδίου εφαρμογής της [ανακοινώσεως περί της συνεργασίας]».

427 Πάντως, στο μέτρο κατά το οποίο η υπό κρίση αιτίαση πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αποσκοπεί στο να διαπιστωθεί ότι η Επιτροπή όφειλε να χορηγήσει στην προσφεύγουσα περαιτέρω μείωση του προστίμου δυνάμει της ως άνω διατάξεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι παραβάσεις της προκειμένης υποθέσεως εμπίπτουν όντως στο πεδίο εφαρμογής της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας, της οποίας το τμήμα Α, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, αναφέρεται στις μυστικές συμπράξεις μεταξύ επιχειρήσεων με στόχο τον καθορισμό τιμών, ποσοστώσεων παραγωγής ή πωλήσεων, κατανομής των αγορών ή απαγόρευσης εισαγωγών ή εξαγωγών. Κατά συνέπεια, η προσφεύγουσα δεν μπορεί βασίμως να προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν έλαβε υπόψη τον βαθμό της συνεργασίας της ως ελαφρυντική περίσταση, εκτός του νομικού πλαισίου της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας (απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Μαρτίου 2006, T-15/02, BASF κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-497, σκέψη 586).

428 Κατά τα λοιπά, μια τέτοια αιτίαση δεν μπορεί να απευθυνθεί στην Επιτροπή, έστω και αν έπρεπε να γίνει δεκτό ότι η συνεργασία σε μια έρευνα που αφορά οριζόντιες συμπράξεις καθορισμού τιμών και κατανομής πωλήσεων μπορεί να ανταμειφθεί δυνάμει του σημείου 3, έκτη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών. Ειδικότερα, σε μια τέτοια περίπτωση, η μείωση προστίμου δυνάμει της ως άνω διατάξεως θα προϋπέθετε κατ' ανάγκην ότι η επίμαχη συνεργασία δεν θα μπορούσε να ανταμειφθεί στο πλαίσιο της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας και ότι η εν λόγω συνεργασία ήταν αποτελεσματική, ήτοι ότι διευκόλυνε το έργο της Επιτροπής που συνίσταται στη διαπίστωση και τη δίωξη των παραβάσεων των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού (απόφαση BASF κατά Επιτροπής, σκέψη 427 ανωτέρω, σκέψεις 587 και 588).

429 Τρίτον, η προσφεύγουσα εκτιμά ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για το ότι ο [D], πρόεδρος-γενικός διευθυντής της, παρέβη τις οδηγίες του διοικητικού συμβουλίου της και εξακολούθησε τις ανταλλαγές πληροφοριών εν αγνοία της και εν αγνοία όλου του προσωπικού.

430 Το επιχείρημα αυτό είναι αλυσιτελές. Μια επιχείρηση —ήτοι μια οικονομική ενότητα προσωπικών, υλικών και άυλων στοιχείων (απόφαση Mannesmann κατά Ανωτάτης Αρχής, σκέψη 360 ανωτέρω, σ. 791)— διευθύνεται από τα όργανα που προβλέπει το καταστατικό της και κάθε επιβάλλουσα πρόστιμο απόφαση μπορεί να απευθύνεται στην εκ του καταστατικού διεύθυνση της επιχειρήσεως (διοικητικό συμβούλιο, διοικούσα επιτροπή, πρόεδρος, διαχειριστής κ.λπ.). Η καταστρατήγηση των κανόνων ανταγωνισμού θα ήταν ευχερής αν απαιτούνταν από την Επιτροπή, όταν αντιμετωπίζει την παραβατική συμπεριφορά μιας επιχειρήσεως, να εξακριβώσει και να αποδείξει ποιος είναι ο αυτουργός των διαφόρων δολίων ενεργειών, πράγμα το οποίο θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα να την εμποδίσει να επιβάλει κυρώσεις στην επιχείρηση που ωφελήθηκε από τη σύμπραξη.

431 Εφόσον η BPB ισχυρίζεται ότι υπήρξε θύμα προδοσίας του πρώην προέδρου -γενικού διευθυντή της, ο οποίος δεν ακολούθησε τις ρητές οδηγίες του διοικητικού συμβουλίου της, η λύση της συγκρούσεως αυτής πρέπει να αναζητηθεί στο πλαίσιο των σχέσεων μεταξύ του [D] και της BPB και όχι στο επίπεδο της εφαρμογής του δικαίου του ανταγωνισμού από την Επιτροπή. Έτσι, έστω και αν ο [D] είχε πράγματι παραβεί τις οδηγίες του διοικητικού συμβουλίου της BPB και είχε εξακολουθήσει τις ανταλλαγές πληροφοριών εν αγνοία της, η Επιτροπή μπορούσε να επιβάλει πρόστιμο στην επιχείρηση, ενώ η BPB και/ή οι ιδιοκτήτες της ήταν ελεύθεροι να προβούν σε κάθε ενέργεια που θα έκριναν σκόπιμη κατά του [D].

432 Τέταρτον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι αποσύρθηκε από το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών τον Απρίλιο του 1998. Έτσι, αν ο [D] δεν είχε αψηφήσει σκοπίμως τις οδηγίες του διοικητικού συμβουλίου της προσφεύγουσας, η συμμόρφωση προς τους κανόνες ανταγωνισμού θα ήταν πλήρης από τον Μάρτιο του 1998.

433 Το επιχείρημα αυτό συμπίπτει εν μέρει με το προηγούμενο και είναι επίσης αλυσιτελές. Ειδικότερα, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα ευθυνόταν για τις ενέργειες του [D], η παράβαση συνεχίστηκε μέχρι τον Νοέμβριο του 1998.

434 Επιπλέον, η Επιτροπή ορθώς θεώρησε ότι, έστω και αν η αποχώρηση από το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών μαρτυρούσε βούληση αποφυγής συμπεριφορών που λόγω της φύσεώς τους μπορούσαν πράγματι να προκαλέσουν υποψίες, δεν συνοδευόταν από άλλα μέτρα με σκοπό να θέσουν τέλος στους συνιστώντες συμπαιγνία διακανονισμούς, όπως καταδεικνύει η εξακολούθηση των ανταλλαγών πληροφοριών ή ακόμη και οι συνομιλίες που έλαβαν χώρα μεταξύ ανταγωνιστών στη Χάγη.

435 Ως προς το επιχείρημα της προσφεύγουσας που αφορά την παύση της παραβάσεως μετά την έρευνα που διεξήγαγαν οι υπηρεσίες της Επιτροπής, το οποίο η Επιτροπή θεωρεί απαράδεκτο, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα αναφέρθηκε, στο δικόγραφο της προσφυγής της, σε «ταχεία παύση της παραβάσεως ως ελαφρυντική περίσταση». Έτσι, το επιχείρημα αυτό δεν συνιστά νέο ισχυρισμό κατά την έννοια του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, αλλά ανάπτυξη λόγου που προβλήθηκε προηγουμένως άμεσα ή έμμεσα, με το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο, ο οποίος πρέπει να θεωρείται παραδεκτός (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Δεκεμβρίου 2005, C-66/02, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. I-10901, σκέψη 86 και την παρατιθέμενη νομολογία).

436 Σύμφωνα με το σημείο 3, τρίτη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών, η «παύση των παραβάσεων ταυτόχρονα με τις πρώτες ενέργειες της Επιτροπής (π.χ. επιτόπιοι έλεγχοι)» συγκαταλέγεται μεταξύ των ελαφρυντικών περιστάσεων. Ωστόσο, η μείωση του προστίμου λόγω παύσεως της παραβάσεως ταυτόχρονα με τις πρώτες ενέργειες της Επιτροπής δεν μπορεί να επέρχεται αυτομάτως, αλλά εξαρτάται από την εκ μέρους της Επιτροπής αξιολόγηση των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως, στο πλαίσιο της εξουσίας εκτιμήσεώς της. Συναφώς, η εφαρμογή της ως άνω διατάξεως των κατευθυντηρίων γραμμών υπέρ ορισμένης επιχειρήσεως προσήκει ιδιαίτερα στις περιπτώσεις όπου ο θίγων τον ανταγωνισμό χαρακτήρας της επίμαχης συμπεριφοράς δεν είναι πρόδηλος. Αντιθέτως, η εφαρμογή της ενδείκνυται, καταρχήν, λιγότερο στις περιπτώσεις όπου η συμπεριφορά αυτή, εφόσον θεωρηθεί αποδεδειγμένη, είναι σαφώς βλαπτική του ανταγωνισμού (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουλίου 2004, T-44/00, Mannesmannröhren-Werke κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-2223,

σκέψη 281 βλ. επίσης, επ' αυτού, απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Ιουνίου 2005, T-71/03, T-74/03, T-87/03 και T-91/03, Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψεις 292 και 294).

437 Ειδικότερα, έστω και αν η Επιτροπή θεώρησε, κατά το παρελθόν, την εκούσια παύση μιας παραβάσεως ως ελαφρυντική περίσταση, θεμιτώς λαμβάνει υπόψη, κατ' εφαρμογήν των κατευθυντηρίων γραμμών της, το γεγονός ότι πολύ σοβαρές και πρόδηλες παραβάσεις εξακολουθούν να εμφανίζονται σχετικώς συχνά, αν και το γεγονός ότι είναι παράνομες έχει αναγνωρισθεί από την έναρξη της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού, και, ως εκ τούτου, θεμιτώς εκτιμά ότι πρέπει να εγκαταλειφθεί η γενναιόδωρη αυτή πρακτική και να μην ανταμείβεται πλέον η παύση μιας τέτοιας παραβάσεως με μείωση του προστίμου.

438 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο προσήκων χαρακτήρας της μειώσεως του προστίμου λόγω παύσεως της παραβάσεως εξαρτάται από το αν η προσφεύγουσα μπορούσε ευλόγως να αμφιβάλλει για τον παραβατικό χαρακτήρα της συμπεριφοράς της.

439 Στη συγκεκριμένη περίπτωση, πρέπει να υπομνησθεί ότι η επίμαχη παράβαση έχει σχέση με μυστική σύμπραξη έχουσα ως αντικείμενο την ανταλλαγή πληροφοριών σε μια ολιγοπωλιακή αγορά και τη σταθεροποίηση αγορών. Αυτό το είδος συμπράξεως συνιστά πολύ σοβαρή παράβαση. Οι οικείες επιχειρήσεις όφειλαν, ως εκ τούτου, να έχουν επίγνωση του παράνομου χαρακτήρα της συμπεριφοράς τους. Η μυστικότητα της συμπράξεως επιβεβαιώνει άλλωστε ότι οι οικείες επιχειρήσεις είχαν επίγνωση του παράνομου χαρακτήρα των ενεργειών τους.

440 Ως εκ τούτου, για τους ανωτέρω λόγους, η μη συνεκτίμηση, εν προκειμένω, ως ελαφρυντικής περιστάσεως της παύσεως της παραβάσεως ταυτόχρονα με τους πρώτους ελέγχους της Επιτροπής δεν μπορεί να θεωρηθεί εσφαλμένη.

441 Πέμπτον, όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη της ότι δεν αποκόμισε όφελος από την επίμαχη παράβαση, πρέπει να υπομνησθεί ότι, μολονότι το ύψος του προστίμου που επιβάλλεται σε μια επιχείρηση πρέπει να είναι ανάλογο με τη διάρκεια της παραβάσεως και τα λοιπά στοιχεία που μπορούν να επηρεάσουν την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως, μεταξύ των οποίων το κέρδος που αποκόμισε η οικεία επιχείρηση από τις πρακτικές της, το γεγονός ότι μια επιχείρηση δεν αποκόμισε κανένα όφελος από την παράβαση δεν μπορεί να εμποδίσει την επιβολή προστίμου, διότι διαφορετικά το πρόστιμο θα έχανε τον αποτρεπτικό του χαρακτήρα (απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Νοεμβρίου 2005, Τ-52/02, SNCZ κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-5005, σκέψη 89).

442 Τέλος, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, μολονότι η Επιτροπή μπορεί, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της (σημείο 2, πέμπτη περίπτωση) και λόγω των επιβαρυντικών περιστάσεων, να αυξήσει το πρόστιμο, ούτως ώστε αυτό να υπερβεί το ύψος των αθέμιτων κερδών που πραγματοποιήθηκαν χάρη στην παράβαση, η δυνατότητα αυτή δεν έχει ως αποτέλεσμα το να φέρει η Επιτροπή εφεξής το βάρος να αποδείξει σε κάθε περίπτωση, για τους σκοπούς του καθορισμού του ύψους του προστίμου, το οικονομικό όφελος που συνδέεται με τη διαπιστωθείσα παράβαση. Με άλλα λόγια, η έλλειψη τέτοιου οφέλους δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ελαφρυντική περίσταση (απόφαση SNCZ κατά Επιτροπής, σκέψη 441 ανωτέρω, σκέψη 91).

443 Συνεπώς, τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας που αποβλέπουν σε μείωση λόγω ελαφρυντικών περιστάσεων πρέπει να απορριφθούν.

Επί της συνεργασίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

444 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή παραβίασε τις αρχές της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της επιεικείας αποφασίζοντας ότι τα μέτρα που αυτή έλαβε δικαιολογούσαν μόνο μείωση κατά 30 % του ύψους του προστίμου

σύμφωνα με τις διατάξεις του τίτλου Δ της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας. Η προσφεύγουσα εκτιμά ότι έπρεπε να τύχει μειώσεως 50 έως 75 % του ύψους του προστίμου σύμφωνα με τις διατάξεις του τμήματος Γ της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας.

445 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι παρέσχε πληροφορίες καθοριστικής σημασίας επί των οποίων η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό. Η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι, παραδείγματος χάριν, η Επιτροπή δεν θα είχε λάβει πληροφορίες για τη σύσκεψη του Λονδίνου, τη βάση, ενόψει των πραγματικών περιστατικών, της ενάρξεως της παραβάσεως, χωρίς την ομολογία στην οποία προέβη με την απάντησή της στη δεύτερη αίτηση παροχής πληροφοριών. Συναφώς, διευκρινίζει ότι η ερώτηση της Επιτροπής αφορούσε μόνον τις ανταλλαγές πληροφοριών που πραγματοποιήθηκαν υπό τη διεύθυνση των προέδρων-γενικών διευθυντών των τεσσάρων εμπλεκόμενων εταιριών. Έτσι, θα μπορούσε να περιοριστεί στο να απαντήσει στενά στην ερώτηση αυτή. Είχε όμως εν τω μεταξύ πληροφορηθεί από τον πρώην πρόεδρο και πρόεδρο-γενικό διευθυντή της [Α] ότι είχε διοργανωθεί σύσκεψη το 1992. Επέλεξε να αποκαλύψει την ύπαρξη της συσκέψεως αυτής και τα διαμειφθέντα σε αυτήν. Συνεπώς, επρόκειτο για ομολογία μείζονος σημασίας. Χωρίς τη συνεργασία της δεν θα είχαν γίνει γνωστές ούτε οι ανταλλαγές πληροφοριών στο Ηνωμένο Βασίλειο και οι προαναγγελίες μίας ή δύο αυξήσεων των τιμών καταλόγου στο Ηνωμένο Βασίλειο. Υπογραμμίζει ότι αναγνώρισε εντελώς οικειοθελώς ότι είχαν υπάρξει συνομιλίες για την απόπειρα κατανομής της γερμανικής αγοράς στις Βερσαλλίες και ότι επίσης δέχθηκε, με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, ότι και άλλες συνομιλίες είχαν διεξαχθεί στις Βρυξέλλες κατά το τέλος του 1997 καθώς και σε δείπνο στη Χάγη, αν και ισχυρίζεται ότι δεν συνήφθη συμφωνία. Η προσφεύγουσα αναφέρει ότι παραδέχτηκε επίσης τη συμμετοχή της στο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών. Ακόμη, έστω και αν ορισμένες πληροφορίες για τις ανταλλαγές αυτές είχαν συλλεγεί στο πλαίσιο του ελέγχου της έδρας της, τα στοιχεία που αυτή ανακοίνωσε επέτρεψαν στην Επιτροπή να κατανοήσει καλύτερα τις ανταλλαγές αυτές.

446 Αν και η Knauf επιβεβαίωσε την ύπαρξη της συσκέψεως του Λονδίνου και η Επιτροπή στηρίχθηκε επίσης, σε κάποιο βαθμό, στα αποδεικτικά στοιχεία που παρέσχε η Knauf για την εν λόγω συνεδρίαση, η επιχείρηση αυτή ενήργησε έτσι μόνο λόγω του ότι στην ανακοίνωση των αιτιάσεων γινόταν μνεία της συσκέψεως. Η Knauf δεν θα υποχρεούνταν να επιβεβαιώσει τίποτε αν η προσφεύγουσα δεν είχε αποκαλύψει την ύπαρξη της συσκέψεως πριν από την κοινοποίηση της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Επιπλέον, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι, μετά τους αρχικούς της ελέγχους, η Επιτροπή

δεν ήταν σε θέση να κινήσει διοικητική διαδικασία, καθόσον, αντί γι' αυτό, παρέτεινε τη φάση των προκαταρκτικών ερευνών απευθύνοντας αιτήσεις παροχής πληροφοριών στις οικείες επιχειρήσεις. Μία από τις αιτήσεις αυτές, η οποία απευθυνόταν στην προσφεύγουσα, στηριζόταν εξ ολοκλήρου σε πληροφορίες που της είχε παράσχει αυθορμήτως. Επομένως, μόνο μετά τη λήψη των πληροφοριών της προσφεύγουσας ήταν σε θέση η Επιτροπή να εκδώσει την ανακοίνωση των αιτιάσεων.

447 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, αν δεν είχε υπάρξει η απείθεια του [D] στις οδηγίες της, θα είχε παύσει να συμμετέχει στην παράνομη δραστηριότητα οκτώ μήνες πριν από την έρευνα της Επιτροπής.

448 Παρατηρεί ακόμη ότι δεν υποχρέωσε καμία άλλη επιχείρηση να συμμετάσχει στη σύμπραξη, δεν την προκάλεσε και δεν είχε αποφασιστικής σημασίας ρόλο στις επίμαχες παραβατικές συμπεριφορές.

449 Τέλος, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, έστω και αν η Επιτροπή ορθώς της χορήγησε μείωση μόνον κατ' εφαρμογή του τμήματος Δ της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας, παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως χορηγώντας στην Gyproc μείωση του ύψους του προστίμου κατά 40 % και στην ίδια μείωση μόνον κατά 30 %. Η προσφεύγουσα εκτιμά ότι η πληροφόρηση που παρέσχε ήταν κρισιμότερη για την επιχειρηματολογία της Επιτροπής για τον λόγο ότι οι πληροφορίες που παρέσχε η Gyproc αφορούσαν αποκλειστικά το διάστημα από 1996 έως 1998 και τη γερμανική αγορά. Όσον αφορά το επιχείρημα της Επιτροπής ότι η συμμετοχή της Gyproc στην παράβαση ήταν λιγότερο σοβαρή από τη δική της, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι ο βαθμός της μειώσεως του ύψους του προστίμου την οποία χορηγεί η Επιτροπή σε μια επιχείρηση θα πρέπει να εξαρτάται από την ποιότητα της παρασχεθείσας πληροφορήσεως και όχι από τη σοβαρότητα της συμμετοχής της επιχειρήσεως στην παράβαση.

450 Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι η Επιτροπή δεν δύναται να την μεταχειριστεί διαφορετικά από τη Gyproc, υποστηρίζοντας ότι η Gyproc δεν αμφισβήτησε την ύπαρξη των πραγματικών περιστατικών ή τον χαρακτηρισμό τους ως παραβάσεων. Υπογραμμίζει ότι οι αντιρρήσεις της αφορούσαν κυρίως τα συμπεράσματα που αντλούσε η Επιτροπή από τα πραγματικά περιστατικά και όχι τα ίδια τα πραγματικά περιστατικά.

451 Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα πορίσματά της δυνάμει της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας μπορούν να ακυρωθούν μόνον εφόσον πάσχουν πλάνη περί τα πράγματα ή πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως.

452 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, με την εξαίρεση των σημείων 5, 6 και 9 του πίνακα που παρουσιάζεται στις σελίδες 151 έως 154 του δικογράφου της προσφυγής, οι πληροφορίες στις οποίες αναφέρεται η προσφεύγουσα παρεσχέθησαν σε απάντηση αιτήσεων παροχής πληροφοριών ή ανακοινώθηκαν προφορικώς κατόπιν ερωτήσεων που τέθηκαν κατά τη διάρκεια των ελέγχων. Η Επιτροπή εκτιμά ότι της επιτρέπεται να μη λάβει υπόψη της αυτό το είδος πληροφοριών όταν εκτιμά τη συνεργασία μιας επιχειρήσεως. Ισχυρίζεται ότι έλαβε υπόψη της το γεγονός ότι οι απαντήσεις ήταν πολύ λεπτομερείς και σε κάποιες περιπτώσεις υπερέβαιναν το αναγκαίο για μια πλήρη απάντηση μέτρο.

453 Ως προς τις πληροφορίες που ανακοινώθηκαν αυθορμήτως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, όσον αφορά το σημείο 6 του πίνακα, κατείχε ήδη τις πληροφορίες που μνημονεύονται στις αιτιολογικές σκέψεις 201 και 205 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Ισχυρίζεται ότι διέθετε επίσης, ακόμη και πριν από τις ομολογίες της BPB, επαρκή στοιχεία ως προς το σημείο 9 (και το σημείο 10) του πίνακα. Όσον αφορά το σημείο 5, αν και η πληροφορία ήταν χρήσιμη και την έλαβε υπόψη της για να καθορίσει τη μείωση του ύψους του προστίμου δυνάμει της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας, η Επιτροπή προσθέτει ότι υπήρξαν δύο αναφορές που απευθύνονταν στον [D], των οποίων γίνεται μνεία στο σημείο 77 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Οι αναφορές αυτές περιείχαν λεπτομερή στοιχεία για τον κύκλο εργασιών των άλλων παραγωγών και θα μπορούσαν να έχουν χρησιμεύσει ως βάση άλλων ερευνών ως προς

το συγκεκριμένο ζήτημα, έστω και αν οι εν λόγω πληροφορίες αυτές καθεαυτές δεν αρκούσαν. Έτσι, μεγάλο μέρος των πληροφοριών που παρέσχε η BPB δεν είχε καθοριστική σημασία.

454 Όσον αφορά τη σύσκεψη του Λονδίνου, η Επιτροπή δεν αρνείται ότι η σύσκεψη αυτή συνιστούσε σημαντικό στοιχείο της παραβάσεως, αλλά ισχυρίζεται ότι, και χωρίς τις παρασχεθείσες πληροφορίες επί του θέματος αυτού, θα ήταν παρ' όλ' αυτά σε θέση να διαπιστώσει την ύπαρξη ενιαίας, πολυσχιδούς και διαρκούς παραβάσεως στηριζόμενη σε όλες τις θίγουσες τον ανταγωνισμό συμπεριφορές, περιλαμβανομένων των ανταλλαγών πληροφοριών, για τις οποίες διέθετε άμεσες και πρόσφατες αποδείξεις. Επιπλέον, οι πληροφορίες για τη σύσκεψη του Λονδίνου παρεσχέθησαν σε απάντηση ειδικής ερωτήσεως που διατυπώθηκε με τη δεύτερη αίτηση παροχής πληροφοριών όσον αφορά τις απαρχές των εν λόγω ανταλλαγών, έτσι ώστε η αποκάλυψή τους να μην είναι εντελώς αυθόρμητη. Ακόμη, η δεύτερη αίτηση παροχής πληροφοριών της Επιτροπής δεν στηρίχθηκε πλήρως στις πληροφορίες που παρέσχε εκουσίως η BPB. Ειδικότερα, το δεύτερο μέρος της αιτήσεως αυτής αφορούσε πληροφορίες που παρέσχε προφορικώς ο [D] μετά την ανακάλυψη δύο σειρών πινάκων που απεικόνιζαν λεπτομερώς τις πωλήσεις των τεσσάρων ευρωπαίων παραγωγών στις εγκαταστάσεις της BPB την πρώτη μέρα της έρευνας της Επιτροπής, στις 25 Νοεμβρίου 1998.

455 Ως εκ τούτου, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι καμία από τις παρασχεθείσες από την BPB πληροφορίες δεν ήταν καθοριστική για την απόδειξη της υπάρξεως της συμπράξεως.

456 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η συμμετοχή της Gyproc στην παράβαση ήταν λιγότερο σοβαρή από εκείνη της BPB. Απεναντίας, όσον αφορά τα συστατικά στοιχεία της συμπράξεως στα οποία συμμετείχε ενεργά, η Gyproc παρέσχε σημαντικές πληροφορίες. Έτσι, οι εκτιμήσεις για τη γερμανική αγορά βασίζονταν σε πολύ μεγάλο βαθμό στη συνεισφορά της Gyproc. Η Επιτροπή εκτιμά ότι οι πληροφορίες που έδωσε η επιχείρηση αυτή είχαν την ίδια αξία για τη διαπίστωση της υπάρξεως της παραβάσεως με εκείνες που παρέσχε η BPB. Επιπλέον, η δήλωση της Gyproc της 1ης Σεπτεμβρίου

1999 δεν αποτελούσε απάντηση σε αίτηση παροχής πληροφοριών. Ακόμη, η Gyproc ουδέποτε αρνήθηκε ότι οι δραστηριότητες αυτές συνιστούσαν παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

457 Με την ανακοίνωσή της περί της συνεργασίας, η Επιτροπή καθόρισε τους όρους υπό τους οποίους οι επιχειρήσεις που συνεργάζονται μαζί της στο πλαίσιο της έρευνας που διεξάγει για μια σύμπραξη μπορούν να τύχουν απαλλαγής από το πρόστιμο που θα έπρεπε να τους επιβληθεί διαφορετικά ή μειώσεως του ύψους του (βλ. τμήμα Α, παράγραφος 3, της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας).

458 Όπως μνημονεύεται στο τμήμα Ε, παράγραφος 3, της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας, η εν λόγω ανακοίνωση δημιούργησε δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στις επιχειρήσεις που επιθυμούν να ενημερώσουν την Επιτροπή για την ύπαρξη συμπράξεως. Λαμβανομένης υπόψη της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης την οποία οι επιχειρήσεις που επιθυμούν να συνεργασθούν με την Επιτροπή άντλησαν από την ως άνω ανακοίνωση, η Επιτροπή υποχρεούται, ως εκ τούτου, να συμμορφωθεί προς την εν λόγω ανακοίνωση κατά την εκτίμηση, στο πλαίσιο του καθορισμού του ύψους του επιβαλλόμενου σε μια επιχείρηση προστίμου, της συνεργασίας της επιχειρήσεως αυτής (απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Μαρτίου 2006, Τ-26/02, Daiichi Pharmaceutical κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-713, σκέψη 147).

459 Σύμφωνα με το τμήμα Β της ως άνω ανακοινώσεως, «επωφελείται από μείωση κατά τουλάχιστον 75 % του προστίμου που θα της επιβαλόταν αν δεν συνεργαζόταν, η οποία μπορεί να φθάσει και μέχρι μη επιβολή του συνόλου του προστίμου» η επιχείρηση η οποία:

«α) γνωστοποιεί στην Επιτροπή τη μυστική σύμπραξη πριν προβεί η Επιτροπή σε έλεγχο, μετά από απόφαση, στις επιχειρήσεις που μετέχουν στη σύμπραξη, και χωρίς να διαθέτει ήδη επαρκείς πληροφορίες για να αποδείξει την ύπαρξη της καταγγελλομένης σύμπραξης

β) είναι η πρώτη που προσκομίζει στοιχεία καθοριστικά για την απόδειξη της ύπαρξης της σύμπραξης

γ) διακόπτει τη συμμετοχή της στην αθέμιτη δραστηριότητα το αργότερο τη στιγμή κατά την οποία γνωστοποιεί τη σύμπραξη

δ) παρέχει στην Επιτροπή όλες τις απαραίτητες πληροφορίες, καθώς και τα αποδεικτικά έγγραφα και στοιχεία που διαθέτει σχετικά με τη σύμπραξη και διατηρεί συνεχή και πλήρη συνεργασία καθόλη τη διάρκεια της έρευνας

ε) δεν έχει υποχρεώσει άλλη επιχείρηση να συμμετάσχει στη σύμπραξη ούτε ανέλαβε τη σχετική πρωτοβουλία ή διαδραμάτισε αποφασιστικό ρόλο ως προς την παράνομη αυτή δραστηριότητα».

460 Επί πλέον, δυνάμει του τμήματος Γ της εν λόγω ανακοινώσεως, «η επιχείρηση η οποία πληροί τις προϋποθέσεις που εκτίθενται [στο τμήμα Β, στοιχεία] β) έως ε) και γνωστοποιεί τη μυστική σύμπραξη αφού έχει προβεί η Επιτροπή σε έλεγχο, μετά από απόφαση, στις επιχειρήσεις που συμμετέχουν στη σύμπραξη, χωρίς ο έλεγχος αυτός να έχει αποδώσει επαρκή βάση η οποία να δικαιολογεί την κίνηση της [διοικητικής] διαδικασίας για την έκδοση απόφασης, επωφελείται από μείωση κατά 50 έως 75 % του ύψους του προστίμου».

461 Η προσφεύγουσα εκτιμά, κυρίως, ότι η Επιτροπή εσφαλμένως δεν της χορήγησε το ευεργέτημα της μειώσεως κατά 50 έως 75 % του τμήματος Γ της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας. Έτσι, πρέπει να εξακριβωθεί αν η Επιτροπή αγνόησε τις προϋποθέσεις εφαρμογής της ως άνω διατάξεως.

462 Εν προκειμένω, το κρίσιμο ζήτημα για να αποφασιστεί αν το τμήμα Γ είχε εφαρμογή στο πλαίσιο του καθορισμού του ύψους του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου είναι το αν οι έλεγχοι που πραγματοποίησε η Επιτροπή της εξασφάλισαν επαρκή βάση προκειμένου να δικαιολογηθεί η κίνηση της διοικητικής διαδικασίας για την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως.

463 Ειδικότερα, η Επιτροπή ισχυρίζεται με τις αιτιολογικές σκέψεις 593 και 594 της προσβαλλομένης αποφάσεως ότι διέθετε, κατόπιν των ελέγχων, επαρκείς πληροφορίες για να αποδείξει την ύπαρξη της καταγγελθείσας συμπράξεως και ότι η BPB, ως μη πληρούσα τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο τμήμα Β, στοιχείο β΄, της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας, δεν μπορούσε να τύχει σημαντικής μειώσεως του προστίμου σύμφωνα με το τμήμα Γ της εν λόγω ανακοινώσεως.

464 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι η προσφεύγουσα δεν ισχυρίζεται ότι παρέσχε καθοριστικά στοιχεία για όλες τις εκδηλώσεις της συμπράξεως ή ότι η Επιτροπή δεν θα μπορούσε να αποδείξει την ύπαρξη της συμπράξεως χωρίς τα στοιχεία που αυτή της διαβίβασε. Ισχυρίζεται, κατ' ουσίαν, ότι η Επιτροπή δεν θα μπορούσε να αποδείξει την ύπαρξη ενιαίας και πολυσχιδούς συμπράξεως κατά τον τρόπο που το έπραξε.

465 Συνεπώς, πρέπει να εξακριβωθεί αν η Επιτροπή διέθετε, κατόπιν των ελέγχων, επαρκείς πληροφορίες για να αποδείξει την ύπαρξη της συμπράξεως για την οποία επιβλήθηκαν τελικώς κυρώσεις.

466 Όσον αφορά τη σύσκεψη του Λονδίνου, η BPB δεν αποκάλυψε πληροφορίες για τη σύσκεψη αυτή παρά μόνο με την απάντησή στη δεύτερη αίτηση παροχής πληροφοριών (της 21ης Σεπτεμβρίου 1999) σε απάντηση ειδικού ερωτήματος: «Παρακαλείσθε να αναφέρετε ποιος πρότεινε ή ξεκίνησε την ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των προέδρων-γενικών διευθυντών»

467 Έτσι, καθόσον γνώριζε ήδη την ύπαρξη των ανταλλαγών πληροφοριών για τους όγκους πωλήσεων στις τέσσερις οικείες αγορές, η Επιτροπή διέθετε βάσει των ελέγχων που είχε πραγματοποιήσει τον Νοέμβριο του 1998 επαρκή βάση προκειμένου να δικαιολογηθεί η κίνηση της διοικητικής διαδικασίας για την έκδοση αποφάσεως.

468 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, με την απόφαση της 29ης Ιουνίου 2006, C-301/04 P, Επιτροπή κατά SGL Carbon (Συλλογή 2006, σ. I-5915), το Δικαστήριο έκρινε ότι οι απαντήσεις που δόθηκαν σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 δεν συνιστούσαν εκούσια συνεργασία, αλλά εκτέλεση υποχρεώσεως. Υπενθύμισε ότι, κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων που είχε εν προκειμένω, η Επιτροπή ηδύνατο να συλλέξει όλες τις αναγκαίες πληροφορίες από τις κυβερνήσεις και τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, καθώς και από τις επιχειρήσεις και τις ενώσεις επιχειρήσεων. Η Επιτροπή δικαιούται επομένως να υποχρεώσει μια επιχείρηση να παράσχει όλες τις αναγκαίες πληροφορίες ως προς τα πραγματικά περιστατικά που μπορεί να γνωρίζει και, εν ανάγκη, να της κοινοποιήσει τα σχετικά έγγραφα που βρίσκονται στην κατοχή της, ακόμη και αν μπορούν να χρησιμεύσουν για να αποδειχθεί, εις βάρος της επιχειρήσεως αυτής ή εις βάρος άλλης επιχειρήσεως, η ύπαρξη συμπεριφοράς θίγουσας τον ανταγωνισμό (σκέψεις 34, 39, 41 και 44).

469 Όσον αφορά τις ανταλλαγές πληροφοριών για τους όγκους πωλήσεων στις τέσσερις οικείες αγορές, δεν αμφισβητείται από την προσφεύγουσα, όπως προκύπτει άλλωστε από το σημείο 334 του δικογράφου της προσφυγής, ότι η Επιτροπή ανηύρε άμεσες αποδείξεις των ανταλλαγών αυτών κατά τους ελέγχους που πραγματοποίησε τον Νοέμβριο του 1998.

470 Ως προς τις ανταλλαγές πληροφοριών για τους όγκους και τα μερίδια αγοράς του Ηνωμένου Βασιλείου, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι δύο αναφορές που απευθύνονταν στον [D], των οποίων γίνεται μνεία στον σημείο 77 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, περιείχαν λεπτομερή στοιχεία για τον κύκλο εργασιών των άλλων παραγωγών και θα μπορούσαν να έχουν χρησιμεύσει ως βάση άλλων ερευνών ως προς το ζήτημα αυτό, έστω και αν οι εν λόγω πληροφορίες δεν ήταν επαρκείς αυτές καθεαυτές.

471 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι τα έγγραφα που μνημονεύονται στο σημείο 77 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων είναι αναφορές του [M], γενικού διευθυντή της BG και προκατόχου του [N], όσον αφορά τις εξελίξεις της αγοράς του Ηνωμένου Βασιλείου, οι οποίες απευθύνονταν στον [D]. Έτσι, τα εσωτερικά αυτά έγγραφα δεν αποδεικνύουν ότι οι εν λόγω πληροφορίες αποκαλύφθηκαν σε πρόσωπα ξένα προς την BPB. Πάντως, με το σημείωμά της 17ης Μαρτίου 1996 και, κατά τρόπο λεπτομερέστερο, με τη δήλωσή της της 28ης Μαΐου 1999, η BPB παραδέχτηκε ότι είχε λάβει χώρα ανταλλαγή πληροφοριών για τους όγκους πωλήσεων στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου μεταξύ των ανταγωνιστών κατά το διάστημα από το 1992 μέχρι τις αρχές του 1998.

472 Όσον αφορά τις ανταλλαγές δεδομένων για τις αυξήσεις τιμών στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι διέθετε ήδη τις πληροφορίες που εκτίθενται στις αιτιολογικές σκέψεις 201 και 205 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Όπως προκύπτει από αυτές τις αιτιολογικές σκέψεις, πέρα από το ότι τα δύο ανευρεθέντα κατά τους ελέγχους εσωτερικά υπομνήματα της BPB αποδεικνύουν μόνον ότι οι αυξήσεις τιμών αποτέλεσαν αντικείμενο συνομιλιών, η απόδειξη από την Επιτροπή αυτού του στοιχείου της παραβάσεως στηρίζεται στον παραλληλισμό των αυξήσεων τιμών. Υπό τις συνθήκες αυτές, το γεγονός ότι η BPB παραδέχθηκε με το από 17 Μαρτίου 1996 σημείωμά της και λεπτομερέστερα με την από 28 Μαΐου 1999 δήλωσή της, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 207 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι είχαν υπάρξει «μεμονωμένες περιπτώσεις» κατά τις οποίες ο [N] είχε τηλεφωνήσει στους εκπροσώπους της Lafarge και της Knauf στο Ηνωμένο Βασίλειο για να τους ενημερώσει για τις προθέσεις της BG όσον αφορά τις τιμές και για το προβλεπόμενο φάσμα της αυξήσεως, ενίσχυσε σημαντικά τη συλλογιστική της Επιτροπής.

473 Όσον αφορά τις συσκέψεις των Βερσαλλιών και της Χάγης, η προσφεύγουσα δεν παραδέχτηκε τη συμμετοχή της στις συσκέψεις αυτές παρά μόνο με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων. Όσον αφορά τη σύσκεψη των Βρυξελλών, παραδέχτηκε ότι συμμετέσχε στη σύσκεψη αυτή μόνο σε απάντηση ρητής ερωτήσεως της Επιτροπής στο πλαίσιο της πρώτης αιτήσεως παροχής πληροφοριών.

474 Τέλος, όσον αφορά το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών, από την αιτιολογική σκέψη 271 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή γνώριζε την ύπαρξή του βάσει των πληροφοριών που ανευρέθησαν κατά τους ελέγχους.

475 Συνεπώς, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι οι πληροφορίες που παρέσχε η BPB, στο μέτρο κατά το οποίο μπορούν να θεωρηθούν ως παρασχεθείσες εκουσίως υπό το πρίσμα της νομολογίας του Δικαστηρίου που μνημονεύεται στη σκέψη 468 ανωτέρω, δεν συνιστούν στοιχεία καθοριστικά για την απόδειξη της υπάρξεως της συμπράξεως και ότι, ειδικότερα, η Επιτροπή διέθετε, κατόπιν των ελέγχων της, επαρκείς πληροφορίες για να αποδείξει την ύπαρξη της συμπράξεως.

476 Λαμβανομένου υπόψη του σωρευτικού χαρακτήρα των προϋποθέσεων του τμήματος Β, στοιχεία β΄ έως ε΄, της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας, όπως επαναλαμβάνονται στο τμήμα Γ της ανακοινώσεως αυτής, και αφ' ής στιγμής δεν πληρούται τουλάχιστον μία από τις προϋποθέσεις αυτές, ήτοι η προβλεπόμενη στο τμήμα Β, στοιχείο β΄, σε συνδυασμό με το τμήμα Γ της εν λόγω ανακοινώσεως, παρέλκει η εξέταση του αν η BPB πληρούσε τις λοιπές προβλεπόμενες στις εν λόγω διατάξεις προϋποθέσεις.

477 Συνεπώς, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε σφάλμα μη χορηγώντας στην προσφεύγουσα το ευεργέτημα της μειώσεως του ύψους του προστίμου της κατ' εφαρμογήν του τμήματος Γ της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας.

478 Ακόμη όμως πρέπει να εξακριβωθεί, στο πλαίσιο της ασκήσεως της εξουσίας πλήρους δικαιοδοσίας του Πρωτοδικείου, αν ήταν επαρκής η μείωση που χορήγησε η Επιτροπή για τη συνεργασία της BPB κατ' εφαρμογήν του τμήματος Δ της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας.

479 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 592 και 596 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η BPB ήταν ο πρώτος μετέχων στη σύμπραξη ο οποίος ανακοίνωσε, μετά από αίτηση παροχής πληροφοριών της Επιτροπής, αλλά κατά τρόπο που υπερέβαινε την αίτηση αυτή, στοιχεία που συμπλήρωναν εκείνα που είχαν ανακαλυφθεί κατά τους ελέγχους και επιβεβαίωναν την ύπαρξη της συμπράξεως. Η Επιτροπή δέχεται ότι τα στοιχεία αυτά περιλαμβάνουν λεπτομερείς πληροφορίες όσον αφορά τις επίμαχες συσκέψεις, ιδίως αυτήν του Λονδίνου, και τις ανταλλαγές πληροφοριών για τις κυριότερες ευρωπαϊκές αγορές και ιδίως την αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου.

480 Επιπλέον, όπως προκύπτει από την εξέταση του δευτέρου λόγου ακυρώσεως, είναι βεβαίως αληθές ότι, χωρίς τη γνώση της συσκέψεως του Λονδίνου, η Επιτροπή θα είχε μπορέσει να αποδείξει την ύπαρξη της συμπράξεως, αλλά ο τρόπος με τον οποίο θα γινόταν αντιληπτή η σύμπραξη αυτή θα ήταν διαφορετικός. Το Πρωτοδικείο εκτίμησε ότι οι πληροφορίες που παρέσχε η BPB, ιδίως ως προς τη σύσκεψη του Λονδίνου, ενίσχυσαν ουσιωδώς την επιχειρηματολογία της Επιτροπής όσον αφορά την ύπαρξη συνολικού σχεδίου και, ως εκ τούτου, επέτρεψαν τη σημαντική αύξηση του ύψους των προστίμων λόγω της σοβαρότητας της παραβάσεως. Η ίδια συλλογιστική ισχύει και για τις λεπτομερείς πληροφορίες που παρέσχε η BPB επί των ανταλλαγών πληροφοριών για τους όγκους πωλήσεων και τις αυξήσεις τιμών στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται από την ευρεία αναφορά, στην προσβαλλόμενη απόφαση, σε στοιχεία που παρέσχε η BPB.

481 Τέλος, όπως προκύπτει από το σημείο 2.2.2 της απαντήσεώς της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και την εξέταση του δευτέρου λόγου ακυρώσεως, η BPB αναγνώρισε επιπλέον τα περισσότερα πραγματικά περιστατικά που περιγράφονται στην ανακοίνωση των αιτιάσεων. Ομοίως, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 1.1.4, 2.2.2 και 6.2.27 της απαντήσεώς της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, από την εξέταση του δευτέρου λόγου ακυρώσεως και από την απάντηση σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, η BPB δεν αντιλέγει στον χαρακτηρισμό ορισμένων στοιχείων ως παραβάσεων του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού. Έτσι, η BPB αναγνώρισε ότι η

σύσκεψη του Λονδίνου, η ανταλλαγή των δεδομένων για τους όγκους πωλήσεων στις τέσσερις οικείες αγορές και ιδίως στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου και η ανταλλαγή πληροφοριών, μία ή δύο φορές, για τις αυξήσεις τιμών στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου συνιστούσαν παραβάσεις του άρθρου 81 ΕΚ.

482 Στο πλαίσιο της ασκήσεως της εξουσίας του πλήρους δικαιοδοσίας, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι πρέπει να χορηγηθεί στην προσφεύγουσα συμπληρωματική μείωση 10 % επί του ύψους του προστίμου της, όπως είχε υπολογισθεί πριν από την εφαρμογή της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας, πλέον του ήδη χορηγηθέντος από την Επιτροπή 30 %.

483 Υπό τις συνθήκες αυτές, παρέλκει πλέον η εξέταση των επιχειρημάτων της προσφεύγουσας περί παραβιάσεως από την Επιτροπή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως όσον αφορά τη χορήγηση μειώσεως 40 % για τη συνεργασία της Gyproc.

5. *Επί της αιτήσεως να απευθυνθεί εντολή στην Επιτροπή να επιστρέψει το ποσό του προστίμου ή, επικουρικώς, το ποσό κατά το οποίο μειώνεται το πρόστιμο, πλέον τόκων*

Επιχειρήματα των διαδίκων

484 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι έχει καταβάλει το πρόστιμο. Πάντως, παραπονείται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν αναφέρει το εφαρμοστέο επιτόκιο για την περίπτωση κατά την οποία η Επιτροπή πρέπει να αποδώσει ολόκληρο το πρόστιμο ή

μέρος του. Εκτιμά ότι το επιτόκιο αυτό θα πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσο με εκείνο που θα είχε εφαρμοστεί εφόσον είχε παράσχει τραπεζική εγγύηση, ήτοι 4,79 %. Εντούτοις, όσον αφορά το εφαρμοστέο επιτόκιο, επαφίεται στην κρίση του Πρωτοδικείου, ζητώντας να αποφανθεί το Πρωτοδικείο επί του ζητήματος αυτού εφόσον το πρόστιμό της ακυρωθεί ή μειωθεί. Επιπλέον, ζητεί την καταβολή τόκων υπερημερίας από τη δημοσίευση της παρούσας αποφάσεως μέχρι την αποπληρωμή των οφειλόμενων από την Επιτροπή ποσών.

485 Η Επιτροπή εκτιμά ότι τα επιχειρήματα αυτά είναι πρόωρα. Επιπλέον, η αίτηση που διατυπώθηκε στο πλαίσιο του τρίτου αιτήματος είναι απαράδεκτη καθόσον το Πρωτοδικείο δεν έχει δικαιοδοσία να διατάξει αυτή τη μορφή μέτρου.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

486 Έχει επανειλημμένως κριθεί ότι, κατόπιν εκδόσεως ακυρωτικής δικαστικής αποφάσεως, η οποία ενεργεί ex tunc και έχει, συνεπώς, ως αποτέλεσμα την αναδρομική εξάλειψη της ακυρουμένης πράξεως από την έννομη τάξη, το καθού θεσμικό όργανο υποχρεούται, δυνάμει του άρθρου 233 ΕΚ, να λάβει τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να εξουδετερώσει τα αποτελέσματα των διαπιστωθεισών παρανομιών, πράγμα το οποίο, στην περίπτωση ήδη εκτελεσθείσας πράξεως, μπορεί να συνεπάγεται την επαναφορά του προσφεύγοντος στην προγενέστερη της πράξεως αυτής κατάσταση (απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουλίου 2004, Τ-48/00, Corus UK κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-2325, σκέψη 222).

487 Έτσι, στην πρώτη σειρά των μέτρων στα οποία αναφέρεται το άρθρο 233 ΕΚ καταλέγεται, στην περίπτωση αποφάσεως ακυρώνουσας ή μειώνουσας το πρόστιμο που επιβλήθηκε σε επιχείρηση για παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού της Συνθήκης, η υποχρέωση της Επιτροπής να επιστρέψει το σύνολο ή τμήμα του καταβληθέντος από την ενδιαφερόμενη επιχείρηση προστίμου, στο μέτρο που η σχετική πληρωμή πρέπει να θεωρηθεί ως αχρεωστήτως πραγματοποιηθείσα κατόπιν της εκδόσεως της ακυρωτικής αποφάσεως. Η υποχρέωση αυτή καταλαμβάνει όχι

μόνον το κύριο ποσό του αχρεωστήτως καταβληθέντος προστίμου, αλλά και τους γεγενημένους εκ του ποσού αυτού τόκους υπερημερίας (απόφαση Corus UK κατά Επιτροπής, σκέψη 486 ανωτέρω, σκέψη 223).

488 Συνεπώς, αν η Επιτροπή δεν κατέβαλλε τόκο υπερημερίας επί του κυρίου ποσού του προστίμου που επιστρέφεται κατόπιν μιας τέτοιας αποφάσεως, θα απείχε από τη λήψη ενός μέτρου το οποίο συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως αυτής και δεν θα τηρούσε, ως εκ τούτου, τις υποχρεώσεις τις οποίες υπέχει από το άρθρο 233 ΕΚ.

489 Έτσι, η αίτηση να απευθυνθεί εντολή στην Επιτροπή να επιστρέψει το ποσό κατά το οποίο μειώνεται το πρόστιμο, πλέον τόκων, είναι απαράδεκτη.

6. *Επί του αιτήματος περί λήψεως μέτρου οργανώσεως της διαδικασίας*

490 Η προσφεύγουσα ανέφερε στο δικόγραφο της προσφυγής της ότι «το Πρωτοδικείο θα μπορούσε ίσως να εξετάσει τη δυνατότητα να διατάξει μέτρο έρευνας υπό τη μορφή αναφοράς καταρτισθείσας από ανεξάρτητο ειδικό, προκειμένου να κριθεί ποιος από τους διαδίκους αναλύει ορθώς το οικονομικό πλαίσιο της υποθέσεως».

491 Στο μέτρο κατά το οποίο το αίτημα αυτό πρέπει να ερμηνεύεται ως αίτημα περί λήψεως μέτρου οργανώσεως της διαδικασίας, το Πρωτοδικείο εκτιμά δεν είναι αναγκαίο να δοθεί συνέχεια σε αυτό, δεδομένου ότι από την εξέταση της υποθέσεως αποδείχτηκε η σαφώς αντίθετη προς τον ανταγωνισμό φύση της εν λόγω συμπράξεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

492 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Κατ' εφαρμογήν της παραγράφου 3, πρώτο εδάφιο, της ίδιας διατάξεως, το Πρωτοδικείο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων.

493 Εν προκειμένω, η Επιτροπή ηττήθηκε μόνον καθόσον η μείωση την οποία χορήγησε για τη συνεργασία της BPB δεν ήταν αρκετή.

494 Υπ' αυτές τις συνθήκες, σύμφωνα με σωστή εκτίμηση των επιδίκων περιστατικών, αποφασίζεται ότι η Επιτροπή θα φέρει το ένα δέκατο των δικών της δικαστικών εξόδων και το ένα δέκατο των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η BPB και ότι η BPB θα φέρει τα εννέα δέκατα των δικών της δικαστικών εξόδων και τα εννέα δέκατα των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τρίτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Καθορίζει σε 118,8 εκατομμύρια ευρώ το ύψος του προστίμου που επιβάλλεται στην BPB plc με το άρθρο 3 της αποφάσεως 2005/471/ΕΚ της

Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 2002, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 81 [ΕΚ] έναντι των επιχειρήσεων BPB PLC, Gebrüder Knauf Westdeutsche Gipswerke KG, Société Lafarge SA και Gyproc Benelux NV (Υπόθεση COMP/E-1/37.152 — Γυψοσανίδες).

2) Απορρίπτει κατά τα λοιπά την προσφυγή.

3) Καταδικάζει την Επιτροπή στο ένα δέκατο των δικαστικών της εξόδων και στο ένα δέκατο των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η BPB.

4) Η BPB φέρει τα εννέα δέκατα των δικαστικών της εξόδων και τα εννέα δέκατα των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή.

Jaeger Tiili Czúcz

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 8 Ιουλίου 2008.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος

E. Coulon M. Jaeger

Περιεχόμενα

Ιστορικό της διαφοράς . . . . . II - 1354

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων . . . . . II - 1360

Σκεπτικό . . . . . II - 1363

1. Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας . . . . . II - 1363

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 1363

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 1364

2. Επί του δευτέρου λόγου, που αντλείται από πρόδηλα σφάλματα και/ή ανεπαρκή αιτιολογία όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ . . . . . II - 1372

Επί του απαιτούμενου βαθμού αποδεικτικής βεβαιότητας . . . . . II - 1372

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 1372

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 1373

Επί της συσκέψεως του Λονδίνου . . . . . II - 1374

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 1374

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 1378

Επί των ανταλλαγών πληροφοριών για τις πωλούμενες ποσότητες στη Γερμανία, στη Γαλλία, στην Μπενελούξ και στο Ηνωμένο Βασίλειο . . . . . II - 1384

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 1384

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 1386

Επί των ανταλλαγών πληροφοριών για τους όγκους πωλήσεων στο Ηνωμένο Βασίλειο II - 1391

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 1391

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 1392

Επί των ανταλλαγών πληροφοριών για τις αυξήσεις τιμών στο Ηνωμένο Βασίλειο κατά το διάστημα από το 1992 έως το 1998 . . . . . II - 1394

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 1394

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 1396

Επί της σταθεροποιήσεως των μεριδίων αγοράς στη Γερμανία . . . . . II - 1401

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 1401

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 1404

Επί των ανταλλαγών πληροφοριών για τις αυξήσεις τιμών στη Γερμανία . . . . . II - 1410

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 1410

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 1415

Επί της γεωγραφικής εκτάσεως της συμπράξεως . . . . . II - 1424

3. Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από παραβίαση της έννοιας της ενιαίας παραβάσεως . . . . . II - 1425

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 1425

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 1427

4. Επί του τετάρτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από παράβαση του άρθρου 253 ΕΚ και του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, καθώς και γενικών αρχών κατά τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου . . . . . II - 1431

Επί της δυσαναλογίας του αρχικού ποσού του προστίμου που καθορίζεται σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα της παραβάσεως . . . . . II - 1432

Επί της σοβαρότητας της παραβάσεως . . . . . II - 1432

— Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 1432

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 1434

Επί του πραγματικού αντικτύπου της παραβάσεως στην οικεία αγορά . . . . . II - 1437

— Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 1437

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 1441

Επί του καθορισμού του αρχικού ποσού του προστίμου σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα της παραβάσεως . . . . . II - 1448

— Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 1448

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 1451

Επί της διάρκειας της παραβάσεως . . . . . II - 1457

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 1457

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 1459

Επί της υποτροπής . . . . . II - 1461

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 1461

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 1464

Επί των ελαφρυντικών περιστάσεων . . . . . II - 1473

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 1473

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 1475

Επί της συνεργασίας . . . . . II - 1481

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 1481

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 1486

5. Επί της αιτήσεως να απευθυνθεί εντολή στην Επιτροπή να επιστρέψει το ποσό του προστίμου ή, επικουρικώς, το ποσό κατά το οποίο μειώνεται το πρόστιμο, πλέον τόκων II - 1493

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 1493

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 1494

6. Επί του αιτήματος περί λήψεως μέτρου οργανώσεως της διαδικασίας . . . . . II - 1495

Επί των δικαστικών εξόδων . . . . . II - 1496